https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

INTERZIS XEROX

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

IONEL ENACHE

BIBLIOTECONOMIE

SUPORT DE CURS

Editura Universității din Bucureşti
~ 2002 ~

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Referenți științifici: *Conf. dr. Eugen MARINESCU*
Lector dr. Elena TÂRZIMAN

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA II 307197

© Editura Universității din București
Șos. Panduri 90-92, București - 76235; Tel./Fax: 410.23.84
E-mail: editura@unibuc.ro
Internet: www.editura.unibuc.ro

2086/02

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ENACHE, IONEL

Biblioteconomie: suport de curs / Ionel Enache - București: Editura Universității din București, 2002
140 p. ; 14,5cm.
Bibliogr.
ISBN 973-575-680-3

02

02/E52.S11
B.C.U. Bucuresti
C20024422

Tehnoredactare computerizată: Constanța TITU

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

CUPRINS

LĂMURIRE 5
INTRODUCERE 7
1. BIBLIOTECA 11
1.1. Schiță istorică a dezvoltării bibliotecii 13
2. BIBLIOTECONOMIE – EVOLUȚIA CONCEPTULUI 26
3. FORMAREA CONCEPȚIEI BIBLIOTECONOMICE ROMÂNEŞTI 35
4. FUNCȚIILE BIBLIOTECII 45
5. ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE 59
5.1. IFLA (International Federation of Library Association and Institutions – Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari şi Biblioteci) 59
5.2. UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Ştiință şi Cultură) 67
5.3. FID (International Federation for Information and Documentation – Federația Internațională pentru Informare şi Documentare) 73
6. PROCESUL DE MUNCĂ ÎN BIBLIOTECĂ 77
7. SERVICII ŞI PRODUSE DE BIBLIOTECĂ 85
7.1. Servicii. Definire. Caracteristici. Calitate 85
7.2. Produse de bibliotecă. Definire. Caracteristici 91
7.3. Factorii care determină organizarea serviciilor 91
7.4. Servicii de bibliotecă 93
7.4.1. Relațiile cu publicul 93
7.4.2. Împrumutul de publicații 94
7.4.3. Consultarea publicațiilor în sala de lectură 100
7.4.4. Serviciul de informare bibliografică şi documentară 101

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4.5. Sistemul de cataloage al unei biblioteci (cataloage pentru public) 106
7.4.6. Servicii de referințe 111
7.4.7. Accesul şi regăsirea informațiilor în sistem electronic 124
7.4.8. Accesul la Internet. Servicii oferite de Internet 125
7.4.9. Serviciul de traducere 131
7.4.10. Servicii specializate 132
7.4.11. Servicii de bibliotecă pentru categoriile de public cu handicap 132
7.4.12. Servicii pentru vârstnici şi bolnavi 134
7.4.13. Alte servicii 134
CONCLUZII 135
BIBLIOGRAFIE 137

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

LĂMURIRE

Această carte este un suport al cursului de biblioteconomie, care ajută la înțelegerea conceptelor de bază şi la reîmprospătarea noțiunilor acumulate de către studenți.

Pornind de la o vastă literatură clasică dar şi actuală, rod al unor specialişti recunoscuți pe plan internațional, lucrarea este structurată pe două părți.

Prima parte este o introducere în biblioteconomie. Aici sunt prezentate conceptele de bază, evoluția bibliotecii şi biblioteconomiei, funcțiile bibliotecii sau organizațiile internaționale implicate în problemele bibliotecilor. Partea a doua abordează serviciile de bibliotecă, de la cele clasice (lectura în sală sau împrumutul) la cele moderne (serviciile de referințe sau serviciile Internetului).

Cursul cuprinde o mulțime de scheme, clasificări şi definiții care fac mai uşoară înțelegerea acestui domeniu aflat într-o continuă dezvoltare.

Lucrarea nu tratează principalele procese de bibliotecă (dezvoltarea colecțiilor, evidența, organizarea) deoarece am considerat că acestea nu au suferit schimbări fundamentale de-a lungul timpului, chiar şi în sistemele automate, şi sunt descrise în majoritatea lucrărilor româneşti şi străine de specialitate.

Cartea se adresează în primul rând studenților din anii I şi II ai Secției de Bibliologie şi Ştiința Informării şi Colegiului de Biblioteconomie, dar poate fi utilă şi clienților bibliotecilor, pentru a se familiariza cu problemele din bibliotecă şi pentru a putea să o utilizeze mai eficient.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

INTRODUCERE

După opinia antropologilor omul ar fi apărut în urmă cu 1000000 de ani. Dar din această perioadă numai câteva milenii fac parte din aşa-numita perioadă istorică marcată prin documente scrise.

Scrisul a apărut simultan în diferite zone ale pământului în intervalul cuprins între mileniile I-V î.H., dar sunt cercetători care afirmă că ar fi apărut mult mai devreme, la sfârşitul paleoliticului (aprox. în mileniul 15 î.H.).

Aşa cum se ştie, principalele forme de scriere au fost:

– pictograma (scrierea hieroglifică, scrierea egipteană, desenul imaginilor) – fiecare imagine corespundea unei noţiuni;

– ideografică (cuneiformă) specifică popoarelor orientale antice – desene simplificate, schematice corespundeau unei noţiuni;

– fonetică – cea mai avansată – unde fiecărui sunet îi corespunde un semn.

Totalitatea acestor semne, litere, formează alfabetul apărut – se pare – în mileniul II î.H.

Cele mai cunoscute sunt:

– alfabetul grecesc (ionian) – apărut cu câteva secole î.H.;

– alfabetul latin – care are la bază alfabetul grecesc;

– alfabetul gotic – o stilizare a celui latin;

– alfabetul slav cu cele două forme ale sale glagolitic şi chirilic, apare mai târziu (sec. IX-X); a fost folosit şi în ţara noastră pentru primele tipărituri.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Materialele şi instrumentele de scris au fost numeroase: de la nisip, argilă, lemn, metal, papirus, pergament, hârtie (inventată de chinezi şi adusă de arabi în Europa în sec. XI-XII), până la documentele electronice de astăzi: discuri, dischete sau CD-ROM.

Prin unirea, legarea tăbliţelor de lemn sau foilor de papirus în partea stângă a luat naştere strămoşul cărţii CODEXUL (copac).

Sec. XV prin Johann Gutenberg (1400-1468) aduce una din cele mai mari descoperiri ale omenirii: tiparul. După unii cercetători Gutenberg ar fi descoperit numai aliajul literelor mobile. El tipăreşte în 1455 Biblia în două ediţii (cu 42 de rânduri, respectiv cu 32 de rânduri pe o pagină).

Dacă Biblia lui Gutenberg a fost tipărită probabil în câteva sute de exemplare, traducerea Noului Testament din 1522 a lui Luther a apărut într-un tiraj de 5000 de exemplare, urmat la scurt timp de un altul de 20000 de exemplare.

Cărţile tipărite în perioada 1455-1500 se numesc *incunabule.*

După inventarea tiparului numărul documentelor creşte neîncetat. Se poate spune că de fapt explozia informaţională începe cu acest moment.

Cu sec. XX intrăm în era radioului şi televiziunii, mijloace care devin concurenţi serioşi ai cărţii, ceea ce a făcut pe unii specialişti (Mc Luhan în *Galaxia Gutenberg*) să prezică sfârşitul civilizaţiei scrisului şi întoarcerea la civilizaţia orală, existentă înainte de inventarea tiparului.

Prezicerea nu s-a adeverit, totuşi s-a produs o revoluţie în domeniul audio-vizualului, care a determinat o intercondiţionare între lectură şi mass-media, fără să ducă la eliminarea documentelor tipărite. Între cele două s-au stabilit raporturi de complementaritate, chiar de stimulare reciprocă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În prezent poziția cărții este amenințată de noi documente, cele electronice, apar din nou voci precum Raymond Kurzweil care vorbesc despre sfârşitul cărților (*The end of books*). Chiar dacă există în prezent numeroase elemente care duc spre această idee, noi credem că nu se va întâmpla într-un viitor prea apropiat, „bătrâna" carte va dăinui încă multă vreme.

Indiferent de forma de scriere, de instrumentele de scris sau de suportul documentar, dintotdeauna omul a dorit să păstreze, să conserve – din diverse motive – documentele. În felul acesta s-au născut bibliotecile, colecții organizate care facilitează accesul la informație. Ele au apărut încă din antichitate (se pare în Egiptul antic, unde va funcționa şi cea mai mare bibliotecă a antichității – cea din Alexandria, căreia îi vom rezerva un spațiu amplu în cursul nostru).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

1. BIBLIOTECA

Obiectul de studiu al biblioteconomiei este **biblioteca**.

Cuvântul de origine greacă înseamnă dulap cu cărți (biblion – carte; theke-dulap).

Chiar dacă biblioteca a apărut în antichitate, încercări de a o defini apar târziu, în Evul Mediu.

Astfel, la sfârşitul Evului Mediu, **Justus Lipsius** o definea astfel: "Bibliotheca tria significat: Locum, Armarium, Libros" (Biblioteca reprezintă o triadă: loc, dulap, cărți).

În acea vreme biblioteca reprezenta un muzeu al cărții, un depozit de valori spirituale, unde puțini aveau acces, deşi apăruseră primele biblioteci universitare şi publice, alături de colecțiile particulare.

Începând cu sec. XIX au început să apară definiții ale bibliotecii, fără a depăşi însă punctul de vedere potrivit căruia biblioteca este o colecție de cărți aşezată într-o anumită ordine. Unii precum **Zoller** sau **Schrettinger** au introdus ca obligatorie şi ideea de cantitate mare de cărți. Alții au introdus în definiție şi scopul intelectual al acesteia, misiunea de a servi progresului spiritului uman.

Iată câteva definiții ale bibliotecii formulate de personalități ale domeniului sau de unele instituții specializate:

- **Petzhodt**: "o colecție de cărți destinată să fie conservată şi folosită";
- **A. Graesel:** "o colecție de cărți destinată utilizării publice sau private";
- **P. Otlet**: "o colecție de opere alese după anumite principii directoare, aşezate într-o anumită ordine, catalogate după

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

un anumit sistem, uşor accesibile şi păstrate în condiţii corespunzătoare";

- **I. Kirchner**: "colecţie de cărţi formată metodic, potrivit cu intenţiile speciale ale posesorului şi aşezate după anumite principii de orânduire (definiţia este valabilă mai degrabă pentru o bibliotecă particulară)".
- ***Dicţionarul enciclopedic român***: "instituţie de cultură în care se adună, organizează şi păstrează fondurile de publicaţii şi manuscrise pentru a fi folosite de către cititori şi cercetători";
- **Avramescu** şi **V. Cândea** în *Introducere în documentarea ştiinţifică:* "instituţii păstrătoare ale unor colecţii de manuscrise, publicaţii, documente iconografice, auditive, numismatice, uneori piese muzeistice, care oferă servicii de informare şi documentare";
- **Dima-Drăgan** (formulează una dintre cele mai complete definiţii): "conceptul de bibliotecă în accepţiunea actuală implică patru funcţii esenţiale: completare, organizare, păstrare şi valorificare a documentelor.
  Principalele elemente în acest sistem sunt: materialele de bibliotecă (documentele), bibliotecarii, cititorii (beneficiarii) care indiferent de profesie, sex sau vârstă apelează la aceste documente pentru informare, formare sau recreere";
- O definiţie asemănătoare întâlnim şi în documentele **IFLA**: "o colecţie organizată de cărţi, periodice, alte documente grafice şi audio-vizuale, cât şi serviciile unui personal capabil să dezvăluie şi să pună la dispoziţie aceste materiale, în scopul satisfacerii necesităţilor de informare, cercetare, editare şi recreere a cititorilor săi";
- O definiţie recentă, originală, întâlnim în Revista Biblioteca. Ea aparţine lui **G. Pătraşcu**: "un sistem instituţionalizat de relaţii dintre o mulţime caracteristică de mijloace de

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

comunicare, reprezentând autorii acestora pe de o parte şi beneficiarii comunicării pe de altă parte".

În concluzie, în concepția noastră definiția bibliotecii actuale trebuie să includă în mod obligatoriu trei elemente: colecție organizată de documente, bibliotecarii şi cititorii (utilizatorii).

Biblioteca viitorului (biblioteca electronică) se conturează a fi o mare bază de date în care informația va fi accesibilă oricărei persoane conectate la o rețea, din orice colț al lumii.

1.1. Schiță istorică a dezvoltării bibliotecii[1]

Bibliotecile în antichitate

Primele biblioteci au apărut în Egiptul antic cu circa 2000 de ani î.H. Arheologii au descoperit o mare bibliotecă în Memphis, fosta capitală a Egiptului, la 35 de km de Cairo, unde s-au găsit manuscrise şi pietre gravate.

În Mesopotamia, celălalt leagăn al civilizației, au existat biblioteci cu mii de tăblițe în orașele Assur, Nippur, Uruk. Cea mai importantă era biblioteca regelui asirian Assurbanipal (668-662) de la Ninive. Aici se păstrau opere literare, texte religioase, liste cronologice, o parte a literaturii babiloniene. Interesant este faptul că aceste documente purtau o inscripție (un ex libris) care arăta că ele aparțin regelui.

Aceasta este singura bibliotecă a antichității din care s-au păstrat până astăzi peste 20000 de tăblițe de lut, aflate în prezent la British Museum.

În perioada preelenistică în cetățile greceşti încep să se dezvolte primele corporații de scribi şi totodată primele

[1] STOICA, Ion. Bibblioteca. În: *Consultații de biblioteconomie*. Bucureşti: Ed. I.S.I.A.P., 1969, pp. 13–21

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

biblioteci, cea mai importantă fiind cea a lui Policrate din Samos. Mai târziu, în timpul lui Pisistrate, existau numeroase biblioteci în Atena cu bogate colecții. Una dintre cele mai cunoscute este cea a lui Lycurg fondată în anul 330 î.H. care deținea, printre altele, şi operele clasicilor tragediei: Eschil, Sofocle şi Euripide.

Cea mai mare bibliotecă a antichității era cea din Alexandria, în Egipt. Întemeietorul ei a fost Ptolemeu II Philadelphul – rege al Egiptului (285-246 î.H.). După cucerirea Egiptului de către Alexandru cel Mare aici s-a dezvoltat cultura elenistică.

Alexandrina – instituție de înaltă cultură (literatură, ştiință şi artă) era un museion, adică bibliotecă şi muzeu şi conținea, după unele surse, în anul 300 î.H. aproximativ 1000000 de volume (papirusuri). Aici se aflau de fapt două biblioteci: biblioteca mare Brucheion şi biblioteca mică (Serapeion) fondată puțin mai târziu, când biblioteca mare devenise neîncăpătoare.

Biblioteca a fost condusă de cei mai de seamă oameni ai antichității: Calimach (părintele bibliografiei), Eratostene, Aristofan din Bizanț; aici au studiat sau predat Euclid, Arhimede şi alții.

Efect al impunătoarei concentrări savante, celebra bibliotecă s-a dezvoltat vreme de mai multe secole, cunoscând însă o perioadă de mare glorie între anii 300 şi 150 î.H.

Primele colecții ale bibliotecii au fost constituite în Grecia de către Demetrios din Phaleron. Acestea au fost aduse la Alexandria după voința şi pe cheltuiala regelui Ptolemeu Soter, dezvoltate şi organizate apoi de urmaşul acestuia Ptolemeu Philadelphul când biblioteca devine nucleul activității savante din Alexandria.

Numărul de papirusuri a crescut necontenit încă din primele decenii ale întemeierii. Dorința de a spori numărul documentelor era atât de puternică încât s-a recurs la toate

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

căile de achiziție. Se cumpărau documente din toată lumea greacă sau din spațiul roman, cărți asiro-caldeene, babiloniene, feniciene, se traduceau şi se compilau, în scriptorii scribii realizau copii după originale sau transcriau ediții definitive.

Ptolemeu III le cerea tuturor posesorilor de biblioteci particulare care părăsesc Alexandria să predea documentele bibliotecii. Alteori se împrumutau spre copiere lucrări din alte centre culturale, care se întâmpla de multe ori să nu mai fie restituite.

Aşezate orizontal în rafturi sau nişe adânci, sulurile de papirus cu dimensiuni cuprinse între 6-7 m lungime (rar depăşeau 10 m) şi 20-30 cm lățime erau clasificate pe domenii ale cunoaşterii (cunoscuta clasificare sistematică folosită şi astăzi).

Din catalogul întocmit de Calimach (care cuprindea 120 de mențiuni) se poate reconstitui o parte din bogăția colecțiilor, unele opere pierdute având aici singura lor atestare.

Calimach împarte autorii în 8 clase: dramaturgi, poeți epici şi lirici, legislatori, filozofi, istorici, oratori sau retori şi autori de miscelanee (culegere de texte, de obicei manuscrise vechi eterogene ca autori, reunite sub aceeaşi copertă). Aşezarea în fiecare clasă era cronologică.

Însoțit de numeroase însemnări, catalogul poate fi considerat o adevărată istorie a literaturii clasice greceşti. De asemenea, aici se menționează că biblioteca deținea peste 550 de tragedii şi peste 1500 de comedii.

Munca bibliotecarilor de aici era deosebit de complexă, ei trebuiau să investigheze, să identifice, să compare, să definitiveze ediții, să clasifice, să catalogheze, să organizeze colecții şi să asigure conservarea acestora.

Iată câțiva bibliotecari care au funcționat aici:

Calimach – poet, gramatician, istoric literar, primul bibliograf;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Eratostene din Cyrene – matematician, astronom, geograf şi filolog. A condus biblioteca peste 40 de ani ;

Aristofan din Bizanț (a nu se confunda cu poetul Aristofan) – mare filolog, autor al unor ediții de excepție din opera lui Homer, Hesiod, Pindar sau Euripide ;

Aristarch – ultimul dintre bibliotecarii ştiuți; a fost un mare critic al poemelor homerice.

Prădată de romani, arsă de creştini în anul 415 din porunca patriarhului Teofil, distrusă de arabi în 641, biblioteca a rămas până astăzi expresia cea mai împlinită a erudiției antice.

În NE Asiei Mici, tot într-o zonă de cultură elenistică, se dezvoltă o mare bibliotecă la **Pergam**, fondată de regele Eumene II. Această bibliotecă se pare că deținea peste 200000 de volume (papirus, pergament). Se spune că biblioteca începuse să rivalizeze cu cea din Alexandria, din această cauză regii Egiptului interzic exportul de papirus, ceea ce a determinat, probabil, descoperirea pergamentului, care apoi s-a extins în toată Europa devenind, până la descoperirea hârtiei, suportul informațional principal.

În **Roma antică** se dezvoltă o puternică viață culturală, determinând apariția bibliotecilor (sau invers, răspunsul este destul de greu).

Din teritoriile ocupate romanii aduc în capitala imperiului biblioteci întregi. Sylla aduce biblioteca lui Aristotel, care va fi apoi preluată de Pollion, înființând prima bibliotecă publică romană.

La începutul erei noastre în Roma existau 28 de biblioteci publice. Cea mai importantă era Biblioteca Ulpia fondată de Traian. Aici fondurile erau împărțite în două secțiuni: literatură greacă şi romană; mai mult, existau chiar două localuri pentru fiecare din aceste fonduri.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Aici existau, de asemenea, şi mari colecţii particulare cum ar fi cele ale lui Cicero şi Terentius Varo. Din păcate nici una dintre acestea nu s-a păstrat.

Din păcate sau din fericire catastrofa provocată de Vezuviu în anul 79 a făcut să se păstreze pietrificată o bibliotecă romană din această perioadă.

Primele biblioteci au avut caracter închis, fiind accesibile numai pentru o mică parte din populaţie, în special pătura bogată, de aceea bibliotecile erau adăpostite în temple şi palate.

Mai târziu cultura greacă şi romană ridică la mare faimă bibliotecile. Grecii sunt primii care le-au dat caracter public, bineînţeles nu în sensul pe care îl cunoaştem noi astăzi.

Evul Mediu

Datorită obscurantismului, invaziilor, intoleranţei şi războaielor fără sfârşit, Evul Mediu a fost o perioadă a declinului faţă de cultura şi arta antică. Acum bibliotecile sunt adăpostite în chiliile întunecoase ale mănăstirilor. Aici călugării copiază în scriptorii texte religioase, dar şi lucrări ale antichităţii (o descriere interesantă a unei asemenea biblioteci găsim în romanul lui Umberto Eco, *Numele trandafirului*), contribuind astfel la salvarea unei părţi din cultura antică.

În sec. VI monahul Casiodor organizează la **Vivarium** în sudul Italiei o importantă bibliotecă în cadrul mănăstirii, unde se desfăşura o intensă activitate de copiere.

Totuşi trebuie semnalată şi o altă situaţie mai puţin plăcută: din ignoranţa unor călugări s-au distrus numeroase opere valoroase atunci când s-a curăţat textul original de pe pergamente pentru a fi rescrise (palimpseste) din lipsa pergamentului sau au fost ignorate sute de opere, mai ales cele cu un caracter literar. Astfel se ştie că din aproximativ

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

2000 de autori greci s-au păstrat opere numai de la 280 şi din 800 de autori romani, numai de la 110.

În această perioadă se dezvoltă importante biblioteci în **Bizanț**, pe **muntele Athos** şi pe **muntele Sinai**, iar în Occident la **mănăstirile Corbie**, **Saint-Gall, Fulda** sau **Monte Cassino**. Pe lângă acestea funcționau ateliere permanente de copişti.

Tot acum este cunoscută biblioteca marelui calif Harun al Raşid din **Bagdad** şi cea întemeiată de Omeiazi la **Cordoba** în Spania.

Începând cu sec. XIII au loc transformări importante. Odată cu lărgirea ariei de lectură bibliotecile sunt transferate din mănăstiri în noile centre de învățământ. În principalele centre europene se înființează primele colegii şi universități. Pe lângă acestea se dezvoltă mari biblioteci.

Cărțile sunt scoase la lumină în săli speciale numite săli de lectură. Dar pentru că erau puține şi scumpe, existând teama de a nu fi pierdute sau furate, acestea au fost legate cu lanțuri de pupitrul care îi era destinat. De aceea această perioadă mai este cunoscută sub numele de epocă a cărților înlănțuite.

Sunt renumite acum mari biblioteci precum cea de la **Sorbona** care în 1340 avea 1720 de volume sau cele de la **Oxford** şi **Cesena**.

Renaşterea (sec. XV-XVII)

Pentru biblioteci perioada Renaşterii a fost una de înflorire deosebită.

Creşterea producție de hârtie, apariția tiparului a însemnat nu numai o creştere cantitativă şi o modalitate de răspândire a cuvântului scris ci şi transformări profunde în modul de viață şi gândire al oamenilor, fiind unul din factorii

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

esențiali de accelerare a evoluției economice, sociale şi, bineînțeles, culturale.

Un alt moment important pentru biblioteci în această epocă este anul 1537, când regele Francis I a promulgat pentru prima dată legea depozitului legal (obligația editurilor, tipografiilor de a oferi, gratuit, anumitor instituții un număr de exemplare din producția editorială) în scopul înzestrării bibliotecii regale cu câte un exemplar din fiecare carte publicată în Franța, o lege care se va extinde apoi în toată lumea şi de care beneficiază şi în prezent bibliotecile.

În Italia papa Clement VII dezvoltă Biblioteca Laurențiană din Florența. La Veneția se dezvoltă Biblioteca Marciană. Mari biblioteci găsim în Ungaria (Biblioteca lui Matei Corvin), în Spania (Biblioteca Escorial) şi în Anglia (Oxford şi Cambridge).

Colecțiile unor biblioteci particule din această perioadă stau la baza formării unor cunoscute biblioteci de astăzi. Astfel, în Anglia biblioteca lui Thomas Bodley a devenit Biblioteca Bodleiană de la Oxford, în Italia biblioteca lui F. Barromini a devenit Biblioteca Ambrisiană din Milano, iar în Franța biblioteca cardinalului Mazarin a devenit Biblioteca Mazarin din Paris.

În această perioadă principalele funcții ale bibliotecii erau cele de păstrare şi de difuzare, totuşi predominantă era cea de colecționare şi conservare.

Deşi în 1627 Biblioteca Mazarin se deschide pentru toți cei care vroiau să studieze, accesul rămâne limitat atât de condițiile sociale ale solicitanților cât şi de numărul relativ mic al ştiutorilor de carte.

Biblioteca acestei epoci era mai degrabă un muzeu luxos care se dezvolta ca urmare a unor pasiuni bibliofile şi mai puțin din necesități de studiu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Biblioteca modernă

Revoluția franceză aduce schimbări importante în viața bibliotecilor. Noua clasă socială în formare, burghezia, este interesată în răspândirea cărții, astfel conținutul noțiunii de bibliotecă publică devine mai cuprinzător. Alături de aceste biblioteci care aveau un caracter enciclopedic, apar primele biblioteci specializate.

În prima jumătate a sec. XIX se constituie sau se organizează pe baze moderne mari biblioteci precum British Museum din Londra, Biblioteca Națională din Paris sau Biblioteca Congresului din Washington.

Evoluția bibliotecilor a fost determinată în timp de un complex de factori. Concepția despre rolul bibliotecii a fost diferită de la o epocă la alta, în funcție de nivelul atins de forțele de producție şi de conştiința socială.

După Revoluția franceză biblioteca începe să fie concepută ca un serviciu public indispensabil societății moderne. Relația bibliotecar – cititor se stabileşte în favoarea celui din urmă.

Antonio Panizzi, directorul şi reformatorul bibliotecii British Museum, arăta că „sarcina unei biblioteci moderne nu este aceea de a cumpăra cărți, transformându-le în piese de muzeu, ci mai ales de a fi un centru activ de difuzare a culturii."

În a doua jumătate a sec. XIX şi în sec. XX se conturează ideea că biblioteca nu mai este o simplă colecție de documente, ci o instituție socială, un complex de elemente (documentele, construcția, personalul) a căror interconectare este indispensabilă.

„Biblioteca modernă, spunea Paul Otlet, s-a transformat dintr-o forță pasivă, dintr-o energie latentă, potențială, într-o forță activă în slujba societății, o energie descătuşată. Ea a devenit un organism social."

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Evoluția permanentă a organizării sociale, creşterea ponderii muncii ştiințifice au determinat creşterea continuă a importanței sociale a bibliotecilor care nu sunt integrate numai efortului educațional ci şi celui ştiințific. Ele au intrat în circuitul obligatoriu al activității de cercetare ştiințifică prin dezvoltarea serviciilor de informare şi documentare.

De la primele biblioteci ale antichității, accesibile unui număr redus de persoane, de la bibliotecile medievale în care cărțile erau înlănțuite până la bibliotecile de azi parțial informatizate şi organizate pe principiul accesului direct la documente se poate reconstitui drumul lung al dezvoltării spiritului uman.

Biblioteca viitorului

Biblioteca viitorului va fi una electronică (virtuală). În viziunea lui Saltzer, biblioteca electronică va oferi două mari facilități:

1. Orice persoană care dispune de un calculator poate „răsfoi" orice document aflat în colecția bibliotecii, fără a se deplasa la bibliotecă.
2. Dacă în timp ce parcurge un document cititorul întâlneşte o referință de interes el poate să o consulte imediat într-o fereastră distinctă care apare pe ecran (bineînțeles este necesar ca şi lucrarea la care se face referire să se găsească în bibliotecă).

În biblioteca electronică fondul de documente şi catalogul vor fi relativ independente. Catalogul va fi unul colectiv care va permite regăsirea documentelor din bibliotecă dar va face trimiteri şi la alte biblioteci.

În prezent biblioteca electronică (virtuală) este pe cale de a se constitui, ea se va suprapune peste ansamblul bibliotecii tradiționale, care va continua să dețină şi să ofere

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

acces la mari cantități de publicații pe hârtie. O parte, însă, din aceste colecții vor fi transferate pe suport informatic.

Plecând de la viziunea lui Saltzer, o bibliotecă a noului mileniu ar putea arăta astfel:

A. Din punct de vedere al cititorului, acesta va putea apela la bibliotecă pentru două categorii de servicii:
   1. Poate consulta pe ecranul calculatorului catalogul colectiv național. Dacă identifică documentul care îl interesează are două posibilități:

- dacă documentul nu este pe suport informatic, el poate obține o copie sau îl poate împrumuta;
- dacă documentul este unul electronic, îl poate „răsfoi" sau citi chiar pe monitor.

Aşadar documentele multimedia vor fi accesibile la domiciliu (pentru cei care îşi permit un calculator).

   2. Cititorul poate apela la serviciul de referințe pentru a cere informații bibliotecarului. El poate:

- să pună întrebări sub forma unui mesaj de tip poştă electronică (E-mail);
- să contacteze direct bibliotecarul într-o video convorbire.

B. Din punct de vedere tehnic aproape toate problemele sunt rezolvate. Rămâne problema costului implementării la nivel național, care este destul de costisitor în prezent. Este necesară realizarea unei structuri de comunicație care să suporte debite uriaşe de informație cerute de transmisiile multimedia.

C. Din punct de vedere socio-economic, se presupune că serviciile informaționale la domiciliu vor fi plătite de către utilizatori, iar cele oferite în sediile bibliotecilor vor fi gratuite sau în schimbul unor taxe reduse. Deci bibliotecile vor deveni un refugiu al utilizatorilor fără calculator, al celor săraci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Bibliotecile româneşti

Existența primelor biblioteci din țara noastră a fost legată de apariția mănăstirilor şi de dezvoltarea vieții statale din țările româneşti. Primele biblioteci româneşti pot fi împărțite în trei categorii: mănăstireşti, domneşti şi boiereşti.

1. S-au dezvoltat biblioteci importante în mănăstiri ca: Vodița, Tismana, Moldovița, Prislop. La Mănăstirea Neamțului, pe lângă bibliotecă funcționa şi o şcoală de caligrafi condusă de Gavril Uricovici. În bibliotecile mănăstireşti de la Bistrița, Cozia, Putna, Sucevița sau Voroneț s-au găsit numeroase manuscrise în limba slavonă sau greacă.

2. În sec. XV domnitorul Petru Şchiopul pleacă în pribegie ducând cu sine propria bibliotecă.

Despot -Vodă intenționa să construiască o bibliotecă domnească.

Biblioteci domneşti se aflau şi la curțile domnitorilor Vasile Lupu, Şerban Cantacuzino sau Dimitrie Cantemir. O mare bibliotecă avea şi Constantin Brâncoveanu, dar cea mai vestită bibliotecă a aparținut domnitorului Nicolae Mavrocordat, adăpostită la Mănăstirea Văcăreşti. Aceasta deținea numeroase cărți rare achiziționate din străinătate.

3. Boierii cărturari precum Grigore Ureche, Miron Costin sau stolnicul Constantin Cantacuzino aveau biblioteci importante.

O dată cu apariția primelor şcoli româneşti s-au înființat şi primele biblioteci şcolare din țara noastră. Astfel de biblioteci funcționau la mănăstirea Trei Ierarhi în Iaşi sau la Sfântul Sava în Bucureşti.

Începând cu jumătatea sec. XIX se dezvoltă marile colecții de astăzi:

- Biblioteca Colegiului Sfântul Sava preluată în 1901 de Biblioteca Academiei (înființată şi ea în 1867);
- BCU din Cluj – 1872;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- Biblioteca Fundației Regale -1891 (devine din 1948 Biblioteca Centrală Universitară);
- BCU Iaşi – 1838 (Biblioteca Academiei Mihăilene).

Alte mari biblioteci care dețin colecții valoroase de carte rară şi manuscrise:

- Biblioteca Muzeului Brukenthal din Sibiu (1817) are la bază biblioteca baronului Samuel Brukenthal. Aici se află:
  - Breviarul Brukenthal, manuscris din sec. XV;
  - Zbornicul slavonesc tipărit de Coresi în 1580;
  - Noul Testament de la Bălgrad din 1648;
  - un incunabul tipărit în 1469 de Peter Schoffer.
- Biblioteca Batthyaneum din Alba-Iulia întemeiată de Ignatiu Batthyany în sec. XVIII deține peste 25000 de valori patrimoniale:
  - Codex aureus – ms. sec. VIII-XIX
  - Codex burgundus – ms. sec. XIV
  - Psaltirea lui David ms. sec. XIII
- Biblioteca Teleki – înființată în 1802 de contele Samuel Teleki
- Biblioteca Bethlen înființată în 1622 de principele Gabriel Bethlen în Alba-Iulia şi mutată în 1662 la Aiud de principele Mihail Apafi.

În prezent există în țara noastră aproximativ 14000 de biblioteci. Acestea dețin aproximativ 160 de milioane de volume şi 5,5 milioane de cititori anual. Deci la o populație de 23 de milioane revin cam 7 vol/loc., ceea ce înseamnă foarte puțin în comparație cu țările dezvoltate. Mai grav este faptul că doar 23% din populație frecventează bibliotecile. Ceea ce înseamnă că revin aprox. 30 vol/cititor.

Intrările de cărți sunt de aproximativ 4 milioane de volume, departe de a ține pasul cu producția editorială. Cu alte cuvinte colecțiile se învechesc şi desigur scade gradul

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

de satisfacere a cititorilor, totuşi creşterea preţurilor a dus la creşterea cererilor faţă de bibliotecă.

Există numeroase greutăţi şi probleme în biblioteconomia românească pe care le vom semnala pe parcursul cursului nostru.

Bibliotecile din România formează un sistem între care se stabilesc relaţii de cooperare, de colaborare.

Sistemul cuprinde câteva categorii de biblioteci:

– biblioteci naţionale: Naţională şi a Academiei;
– biblioteci de învăţământ: biblioteci centrale universitare (BCU Bucureşti, Cluj, Iaşi şi Timişoara), bibliotecile institutelor de învăţământ superior, Biblioteca Centrală Pedagogică din Bucureşti, bibliotecile şcolare;
– bibliotecile specializate (în ministere, institute de cercetare, întreprinderi);
– biblioteci publice:
    - de stat (comunale, municipale, judeţene);
    - sindicale;
    - ale unităţilor militare din cadrul MApN, MI, biblioteci de spital sau ale penitenciarelor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

2. BIBLIOTECONOMIE – EVOLUȚIA CONCEPTULUI

Ştiința care se ocupă cu studiul bibliotecilor poartă numele de **biblioteconomie**, o ştiință care face parte dintr-un sistem de discipline denumite generic **bibliologie**.

Iată câteva dintre acestea:

- **bibliografie** – ştiința organizării şi comunicării informațiilor înregistrate în diferite tipuri de documente (suport informațional);
- **bibliofilie** – colecționarea şi cercetarea cărților rare şi prețioase;
- **bibliometrie** – studiază metodele cantitative de producere şi circulație a documentelor, precum şi caracteristicile acestora;
- **bibliopegie** – studiază tehnicile de legare a cărților.

Fondatorul biblioteconomiei moderne este considerat savantul francez G. Naudé care a publicat în 1627 (la numai 27 de ani) la Paris primul manual de biblioteconomie *Advis pour drese une bibliotheque* (Sfaturi pentru organizarea unei biblioteci). În acest manual Naudé stabileşte câteva principii biblioteconomice valabile şi astăzi (informării catalografice; bibliotecii enciclopedice; aşezării sistematice).

G. Naudé s-a născut la Paris în 1600 şi a murit la Abbeville în 1653. Medic de profesie, a fost unul dintre cei mai de seamă savanți ai secolului său. A organizat şi condus biblioteci vestite ale epocii, între care: ale cardinalilor Bagni şi Barberini în Italia, a cardinalului Mazarin şi a reginei Christina a Suediei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

A doua ediție a manualului a apărut sub îngrijirea lui Louis Jacob tot la Paris în 1644. De asemenea, au mai apărut alte ediții moderne în 1876 la Paris, în 1903 la Cambridge sau în 1963 la Leipzig sub îngrijirea celebrului bibliolog Horst Kunze, directorul Bibliotecii Naționale a Germaniei din Berlin.

Unele opere ale lui Naudé au circulat şi în țara noastră. Astfel, Catalogul bibliotecii scriitorului Jean de Cordes (Corderius) – a cărui colecție a fost cumpărată de Mazarin în 1642. Acest catalog, întocmit de Naudé, a apărut la Paris în 1643, iar ediția princeps, care se află astăzi la Biblioteca Academiei, a aparținut domnitorului Nicolae Mavrocordat.

Tot în sec. XVII apare şi lucrarea bibliologului francez Louis Jacob (1606-1670) *Tratat despre cele mai frumoase biblioteci publice şi particulare care au fost şi care sunt în prezent în lume* (Paris, 1644).

Tratatul de biblioteconomie al savantului elvețian Johannes Hottingerus (1620-1667) a apărut la Zurich în 1664 cu titlul *Bibliothecarius quadripartitus.* Această lucrare va sta la baza organizării celor mai de seamă biblioteci româneşti de la sfârşitul sec. XVII şi începutul sec. XVIII.

Alte lucrări referitoare la istoricul şi organizarea bibliotecilor, care au circulat şi în sfera culturii româneşti, au fost:

- lucrarea lui Pierre le Gallois *Tratat despre cele mai frumoase biblioteci din Europa. Cu o metodă pentru organizarea unei biblioteci* (Paris, 1685), lucrare care preia în mare parte normele stabilite de Naudé.
- o bibliografie critică a biblioteconomiei a realizat în 1710 Burcard Struwe şi tot el a scris *Dissertation sur les bibliotheques* (Paris, 1758).
- lucrarea bibliologului german M. Schrettinger *Manual de biblioteconomie* destinat în primul rând celor care vor să-şi organizeze biblioteca personală, apărut la Viena în 1834. Se pare că este cel care a folosit pentru prima dată termenul

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

de **biblioteconomie**, deşi cu un an mai devreme (1833) danezul Christian Molbech publică la Leipzig *Despre biblioteconomie sau organizarea şi administrarea bibliotecilor publice*.

Termenul a fost introdus la noi prin intermediul lucrării lui Leopold-Auguste Constantin *Biblioteconomie, un manual complet, pentru organizarea, conservarea şi administrarea bibliotecilor* apărută la Paris câțiva ani mai târziu după manualul lui Schrettinger, adică în 1839.

În această lucrare – mai exact în prefață – găsim şi o încercare de a defini biblioteconomia: „acest ansamblu de administrare, de folosire a bibliotecilor şi a fondurilor lor".

Totuşi termenul de biblioteconomie (cu sensul său strict ştiințific) îl găsim pentru prima dată menționat în limba română în proiectul de înființare a unui Institut de Paleografie, întocmit de Grigorie Bengescu în 1862 în al cărui plan se menționează că la etaj va funcționa o sală pentru: „predarea secțiunilor de ştiințe arhivistice, paleografie, diplomatică şi biblioteconomie".

La sfârşitul sec. XIX alte două tratate atrag atenția specialiştilor din Europa: lucrarea bibliologului francez Albert Maire *Manual practic de biblioteconomie* (Paris, 1896) şi lucrarea germanului Arnim Graesel cunoscută mai ales în versiunea sa franceză *Manual de biblioteconomie* (Paris, 1897). Prima cuprindea în anexă şi un glosar cu termeni de bibliologie şi o culegere de legi, decrete şi regulamente privitoare la bibliotecile universitare în perioada 1837-1894.

În a doua jumătate a sec. XIX una dintre cele mai importate şcoli bibliologice era cea germană, care considera biblioteconomia o cercetare istorico-filologică. Unul dintre reprezentanții de frunte ai acestei şcoli, Ioachim Kirchner, definea biblioteconomia ca: „toate cunoştințele care se referă la biblioteci ca instituții organizatorice cât şi la conținutul

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

acestora, adică la cărți". Respingem această definiție întrucât cuprinde studiul cărții (obiect al altei discipline).

Tot acum apare în rândul specialiştilor germani o polemică: dacă biblioteconomia este o ştiință sau o tehnică. Unii afirmau că nu este o ştiință ci se ocupă de problemele administrării bibliotecilor, alții afirmau că este o ştiință şi se ocupă cu studiul cărții.

În această dispută suntem de acord cu cei care afirmă că este o ştiință pentru că procesele din bibliotecă au la bază principii, teorii, metode şi tehnici ştiințifice, dar nu suntem de acord cu ideea că se ocupă de studiul cărții ci cu studiul bibliotecilor.

În primele decenii ale sec. XX un alt reprezentant al şcolii germane Adolf von Harnack lărgeşte sfera noțiunii de biblioteconomie incluzând paleografia şi chiar întreaga ştiință a cărții (bibliologia).

Nici în epoca actuală specialiştii nu au ajuns la un consens, în literatura de specialitate găsim diverse definiții mai scurte sau mai cuprinzătoare în care nu se arată foarte clar dacă biblioteconomia este o ştiință de sine stătătoare sau o ramură a altei ştiințe.

Iată câteva dintre acestea :

- în *Enciclopedia de Biblioteconomie*:
  „ştiința adunării, păstrării, organizării şi folosirii comunicațiilor înregistrate".
- într-un dicționar spaniol se arată:
  „disciplină care se ocupă cu administrarea şi organizarea bibliotecilor, precum şi cu studiul acestora din punct de vedere al teoriilor şi principiilor privitoare la stabilirea, organizarea, administrarea, clasificarea şi utilizarea informațiilor de specialitate".
- definiția ISO (Organizația Internațională de Standardizare):
  „studiul tehnicilor utilizate în biblioteci".

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În privința biblioteconomiei românești primele sinteze științifice sunt reprezentate de regulamentele și normativele de organizare ale bibliotecilor publice și școlare apărute la începutul sec. XIX. Acestea cuprindeau norme biblioteconomice legate de completarea colecțiilor, înregistrarea publicațiilor în documentele de evidență și în cataloage, clasificarea fondurilor, împrumutul și lectura în sală, atribuțiile bibliotecarilor.

Din acest punct de vedere cele mai importante sunt: *Regulamentul Bibliotecii Naționale de la Colegiul Sf. Sava din Bucureşti* (1836) redactat de Petrache Poenaru, *Regulamentul atingătoriu despre organizarea unei biblioteci publice* (1864) alcătuit de P. Poenaru și N. Kretzulescu și aprobat de domnitorul Al. I. Cuza, *Regulamentul pentru bibliotecile populare* (1898) elaborat de Spiru Haret, *Regulamentul pentru înființarea și administrarea bibliotecilor populare ale Astrei* (1899).

Au existat și unele încercări de abordare a biblioteconomiei într-un plan mai larg, cum ar fi lucrarea lui B.P. Hasdeu (aflată în manuscris) *Despre organizarea și completarea Bibliotecii Naționale* (1859). În acest adevărat manual de biblioteconomie Hasdeu propune soluții moderne de completare a colecțiilor, realizează o schemă originală de clasificare a publicațiilor, imaginează un sistem de cataloage compus din catalogul pe domenii, catalogul lingvistic și catalogul alfabetic. Interesantă este vasta bibliografie la care a apelat Hasdeu în vederea elaborării lucrării sale, cum ar fi: lucrarea lui D'Alembert *Explicarea detaliată a sistemului de cunoștințe umane*, clasificările propuse de Amper, Daunou și Brunet, opere biblioteconomice și bibliografice semnate de Von Haller și Adolf Ebert.

Tot în manuscris a rămas și *Cursul de Biblioteconomie* al lui Al. Sadi Ionescu predat la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie în anul 1925/1926.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

După moartea lui Sadi Ionescu în septembrie 1926 biblioteconomia a fost practic abandonată la această şcoală, succesorul acestuia N.G. Tistu (1928-1939) acordând prioritate istoriei cărţii şi bibliografiei.

Pe aceeaşi linie istorico-bibliografică s-a înscris şi şcoala bibliografică de la Cluj condusă de Ioachim Crăciun.

Un curs de biblioteconomie a predat la Şcoala de Arhivistică şi Maria Dumitrescu începând cu anul 1939, dar şi acesta a rămas în manuscris.

În această perioadă apar unele lucrări, de valoare teoretică şi practică mai scăzută, cum ar fi:

- *Îndrumar în organizarea şi administrarea bibliotecilor* de Eugen Boureanul (Iaşi, 1913);
- *Biblioteca satului* de Emanoil Bucuţa (Bucureşti, 1936);
- *Manualul bibliotecarului* de Barbu Theodorescu (Bucureşti, 1939);
- *Instrucţiuni provizorii pentru funcţionarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române* (Bucureşti, 1940).

În perioada anilor '70 s-a produs o literatură biblioteconomică mai consistentă, prin apariţia câtorva studii şi comunicări editate de Asociaţia Bibliotecarilor din România (1970), BCU-Bucureşti (1971 şi 1972), BCU Cluj (1972), Biblioteca Academiei – Filiala din Cluj (1973), Biblioteca V.A. Urechia din Galaţi (1974).

De asemenea, apare un volum de *Consultaţii de biblioteconomie* editat de Revista bibliotecilor (1969) şi *Introducere în biblioteconomie, Vol. 1. Organizarea cărţii* de C. Dima Drăgan şi Gh. Pătrar, apărut în 1973.

În 1972 a apărut o culegere de studii de bibliologie de N. G. Tistu cu titlul *Cartea şi bibliotecile.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Câteva studii de biblioteconomie au fost incluse şi în culegerea serială editată de fosta secţie de biblioteconomie a Institutului Pedagogic din Bucureşti. *Studia bibliologica* (vol. I 1965, vol. II 1967, vol. III 1969). Ultimul volum a fost închinat eminentului bibliolog român Dan Simonescu, titular al cursului de biblioteconomie la Facultatea de Litere până în 1972.

O lucrare extrem de interesantă, una dintre puţinele sinteze teoretice apărute la noi este cursul lui C. Dima Drăgan *Bibliologie generală. Fas. 1. Organizarea şi prelucrarea colecţiilor*, apărută în 1976 la Bucureşti.

După revoluţie şi după înfiinţarea Secţiei de Bibliologie şi Ştiinţa Informării în cadrul Facultăţii de Litere şi a Colegiului de Biblioteconomie al Universităţii din Bucureşti, literatura biblioteconomică s-a îmbogăţit cu numeroase lucrări şi traduceri, în special ale profesorilor noştri. Iată câteva dintre acestea:

- I Stoica. *Informaţie şi cultură* şi *Interferenţe biblioteconomice*;
- M. Regneală. *Vocabularul de Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării* şi *Studii de biblioteconomie*;
- Gh. Buluţă. *Scurtă istorie a cărţii româneşti*;
- reviste: *Biblioteca*, revista catedrei: *Studii de bibliologie şi ştiinţa informării*, publicaţiile asociaţiilor de bibliotecari: *Buletinul ABIR, Anuarul ABIR*;
- traducerile Bibliotecii Naţionale, ultima o lucrare excelentă: *Management pentru biblioteci şi centre de informare* de R. Stueart şi B. Moran.

Şi la autorii români găsim încercări de a defini biblioteconomia:

- N. G. Tistu în *Vocabular de bibliologie*: **"biblioteconomia** este disciplina care sintetizează, ca ramură a bibliologiei, toate preocupările teoretice şi practice având ca obiect

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

biblioteca; organizarea ca unitate de sine stătătoare şi ca verigă a unei reţele, strângerea fondului de carte (achiziţia), depozitarea, ordonarea şi prezentarea clară în cataloage, servirea promptă a cititorilor, propaganda cărţii, localul, mobilierul" (definiţia păcătuieşte prin abundenţa elementelor, unele nesemnificative).

- Mircea Tomescu (un alt mare bibliolog român; a scris *Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918*) arată în *Consultaţii de biblioteconomie*: **"biblioteconomia** este ramură a bibliologiei care studiază problemele legate de cunoaşterea cititorului şi a cerinţelor sale, funcţia socială a bibliotecii în diversele perioade istorice, organizarea şi conducerea reţelelor de biblioteci, completarea, organizarea, conservarea şi dezvăluirea fondurilor de publicaţii, structura şi conducerea bibliotecilor, construcţiile şi mobilierul de bibliotecă" (iarăşi o definiţie stufoasă care conţine şi elemente studiate de alte ştiinţe: cunoaşterea cititorilor este domeniul bibliopsihologiei).
- Dima Drăgan în cursul de *Bibliologie generală*: **"biblioteconomia** reprezintă totalitatea cunoştinţelor şi normelor de constituire, completare şi organizare a documentelor, întreaga metodologie de prezentare a colecţiilor şi de realizare a relaţiilor cu cititorii, reali sau potenţiali, de păstrare şi transmitere a documentaţiei spirituale acumulată în fiecare etapă a civilizaţiei umane".
- M. Regneală în *Vocabularul de biblioteconomie şi ştiinţa informării*: **"biblioteconomia** este ştiinţa care se ocupă cu organizarea, gestionarea şi legislaţia de bibliotecă".

În prezent biblioteconomia – ca şi biblioteca – se află într-un proces de restructurare, mai ales datorită implicării tehnicii de calcul. O încercare de redefinire a biblioteconomiei întâlnim la G. Pătraşcu într-un articol din revista *Biblioteca* nr. 9-10/1992:

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- „**Biblioteconomia** este ştiința care studiază comunicarea eficientă a informației imprimate, stocată în colecții specializate şi instituționalizate prin metode specifice managementului, ştiinței informării, bibliologiei, psihopedagogiei, sociologiei şi ergonomiei".

Definiția nu cuprinde decât un singur proces pe care îl studiază biblioteconomia (comunicarea documentelor), altfel suntem de acord cu ideea că biblioteconomia – ca de altfel majoritatea ştiințelor actuale – este una interdisciplinară.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

3. FORMAREA CONCEPȚIEI BIBLIOTECONOMICE ROMÂNEȘTI[2]

Organizarea ştiinţifică a bibliotecilor şi pregătirea bibliotecarilor apare ca o necesitate firească în a doua jumătate a sec. XIX, fiind strâns legată de numele lui **Antonio Panitzi** ca şi de cele ale predecesorilor acestuia **Naudé** şi **Leibniz**. Datorită activităţii acestora, biblioteconomia se va impune mai târziu ca o ştiinţă de sine stătătoare şi va fi recunoscută ca o profesie. O asemenea recunoaştere duce la concluzia că bibliotecarul are nevoie ca oricare alt specialist de o temeinică pregătire profesională.

Preocupări la noi de a cunoaşte şi de a aplica cunoştinţele înaintate în ceea ce priveşte organizarea bibliotecilor, a colecţiilor şi cataloagelor, întocmirea bibliografiilor, au existat înainte de actul Unirii Principatelor.

Astfel, la sfârşitul sec. XVIII, marea bibliotecă a stolnicului Constantin Cantacuzino adoptase în organizarea colecţiilor din biblioteca sa, destul de bogată pentru acea epocă, aşezarea pe domenii, promovată de Naudé.

În sec. XVIII pe lângă mănăstirea Hurezi exista una dintre cele mai mari biblioteci mănăstireşti, valoarea acesteia crescând mai ales după ce a primit colecţia de cărţi a domnitorului Constantin Brâncoveanu. Biblioteca avea un catalog în care erau înscrise: numele autorului, titlul operei, numărul volumelor şi limba în care era scrisă lucrarea.

Având în vedere cele de mai sus, se poate trage concluzia că cei care se ocupau de organizarea bibliotecilor

---

[2] POPESCU, GH. Formarea concepţiei biblioteconomice româneşti şi pregătirea profesională a bibliotecarilor. În: *Probleme de bibliologie*. Vol. 2. Bucureşti: Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, 1967.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

cunoşteau o serie de reguli şi principii biblioteconomice, mai ales că în catalogul amintit, întocmit în anul 1791, sunt semnalate şi două cărţi de biblioteconomie.

Cu un an înainte ca **Asachi** să fi introdus termenul de **bibliografie** la noi, apare o lucrare a doctorului ardelean **Vasile Popp** cu titlul *Disertaţie despre tipografiile româneşti în Transilvania şi învecinatele ţări de la începutul lor până la vremile noastre* (Sibiu, 1838).

Cu toate neajunsurile fireşti ale începutului, aceasta este prima noastră bibliografie, întâia încercare sistematizată asupra cărţii româneşti.

Trebuie remarcat faptul că la acea dată Vasile Popp cunoştea o serie de metode ştiinţifice necesare alcătuirii unei bibliografii. De asemenea, cunoscând rolul informativ al cataloagelor şi al listelor de semnalare ale tipografiilor, el îşi dă seama că, numai dacă va apela şi la aceste surse, bibliografia sa va fi mai completă.

Pentru a arăta meritul ştiinţific al lucrării lui Popp, este suficient să amintim faptul că **Iarcu** şi **Bianu** s-au folosit de *Disertaţia...* lui la alcătuirea lucrărilor lor bibliografice.

În anul 1839 în *Albina Românească*, **Asachi** anunţă apariţia unui dicţionar francez-român, în rubrica intitulată „Bibliografia Românească". Termenul, şi o dată cu el sensul lui, este însuşit şi răspândit apoi de **Eliade** la Bucureşti şi de **Bariţ** la Braşov.

Noţiunea de bibliografie va circula de aici înainte în toate cele trei principate, dar o concepţie ştiinţifică asupra ei o vom găsi, ceva mai târziu, la Al.I. Odobescu şi la B.P. Hasdeu.

O contribuţie deosebită la formarea concepţiei biblioteconomice româneşti o aduce Şcoala Sociologică Română, **Dimitrie Gusti** care, în anul 1841, tipăreşte *Catalogul cărţilor de citit în Biblioteca Academiei Mihăilene*. Importanţa acestei lucrări constă în faptul că este printre

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

primele cataloage de bibliotecă publică tipărite la noi şi că partea sa introductivă constituie un prim regulament de funcţionare a bibliotecii, al accesului într-o sală de lectură.

Bibliotecar cu o vastă cultură pentru vremurile în care trăia, înarmat cu cele mai înaintate metode ştiinţifice în domeniul biblioteconomiei, **I. Genilie** publică în 1864, la sugestia lui Petrache Poenaru, primul volum, iar în 1847 vol. II al catalogului intitulat *Biblioteca latină şi italiană. Catalog de cărţile latine şi italiene, ce se află în Biblioteca Colegiului Naţional.*

Prin această lucrare biblioteconomia românească face progrese vizibile. Analizând lucrarea se constată că metoda folosită de Genilie la întocmirea catalogului se bazează pe un plan de clasificare bibliografică, lucrările fiind grupate după conţinut şi după limba în care au fost scrise. În cadrul fiecărei materii se păstrează principiul organizării alfabetice după numele autorului.

De asemenea Genilie stabileşte acele elemente ale descrierii care, în general, sunt folosite şi astăzi: autor, titlu, număr volum, formatul, ediţia, tipografia, locul şi anul de apariţie.

Faptul că în catalog sunt semnalate şi lucrări de biblioteconomie în mai multe limbi demonstrează că Genilie era la curent cu multe dintre realizările domeniului. El încearcă chiar să definească unii termeni ai bibliologiei cum ar fi de pildă **bibliomania**: *o covârşitoare lăcomie de adunat cărţi.*

Biblioteconomia românească încheie etapa începuturilor, în jurul anului 1860, datorită mai ales lui **B.P. Hasdeu** şi **Al. I. Odobescu**.

Prin *Proiectul de organizare şi completare a Bibliotecii Naţionale din Iaşi*, B.P. Hasdeu ne lasă, după cum arată soţii V. şi Grigore Botez, „prima încercare originală de biblioteconomie din ţara noastră".

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În introducere, el vorbeşte despre rolul social al bibliotecilor publice la noi.

Hasdeu aduce concepţii noi în probleme de strictă specialitate cum ar fi: sursele de completare a colecţiilor, organizarea cataloagelor, diverse sisteme de clasificare a publicaţiilor. De asemenea, Hasdeu ia poziţie critică faţă de unele puncte de vedere şi concluzii la care se ajunsese în lucrări de specialitate apărute în străinătate. El argumentează necesitatea organizării unui sistem de cataloage sistematic, limbistic şi alfabetic.

Tot lui Hasdeu îi datorăm introducerea în România prin revista *Din Moldova* (1862) a termenului **bibliologie**, chiar dacă prin conţinutul pe care i-l dă îl confundă cu cel de bibliografie.

Al. I. Odobescu pune bazele ştiinţifice ale bibliografiei româneşti. El îşi dă seama că literatura şi istoria nu pot progresa dacă nu se vor strânge în biblioteci şi muzee cărţile, manuscrisele, documentele şi inscripţiile şi dacă acestea nu vor fi catalogate. Până la Odobescu nu s-a mai emis la noi o concepţie completă şi fundamentată ştiinţific cu privire la începuturile de constituire a colecţiilor unei biblioteci naţionale, aşa cum se arată în rândurile următoare:

„Tot aşa de importantă ar fi adunarea în biblioteca naţională a tuturor manuscriselor şi tipăriturilor ce stau expuse pierderii şi stricăciunii prin mănăstirile şi bisericile oraşelor şi satelor din România".

În studiul asupra cărţii, Odobescu foloseşte o descriere amplă, completă, nemaiîntâlnită până la el, descriere care va fi folosită şi de autorii bibliografiei româneşti vechi.

În jurul anului 1860 se cristalizează tot mai mult concepţiile despre bibliotecile publice. Astfel, Regulamentul din 1864 întocmit de **N. Kretzulescu** marchează începutul organizării bibliotecilor publice în România.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În întocmirea Regulamentului, Kretzulescu dovedeşte o bună cunoaştere a principiilor biblioteconomice moderne. Unele dintre acestea, tocmai datorită fundamentării lor ştiinţifice, sunt valabile şi astăzi.

Iată câteva dintre acestea:

– completarea colecţiilor bibliotecilor centrale pe calea schimbului internaţional, în care scop se impune elaborarea de cataloage anuale de către bibliotecile centrale şi trimiterea acestora bibliotecilor din străinătate;

– organizarea catalogului colectiv naţional, prin obligarea tuturor bibliotecilor de a semnala, anual, noile cărţi primite de ele;

– aplicarea principiului teritorial-administrativ în organizarea reţelei de biblioteci;

– atribuirea de sume bugetare de către comune pentru întreţinerea bibliotecii;

– frecventarea bibliotecii de către toţi cetăţenii, fără nici un fel de deosebire;

– conducerea tuturor bibliotecilor de către un organ central unic.

Regulamentul mai precizează pentru prima oară în ţara noastră obiective precise de ordin profesional în legătură cu îmbogăţirea, prelucrarea şi conservarea colecţiilor de publicaţii şi de asemenea precizează ca în fiecare secţie din bibliotecile centrale să fie un catalog şi un inventar special, întocmite în conformitate cu regulile biblioteconomice moderne.

Probleme de teoretizare a biblioteconomiei întâlnim şi în alte lucrări ale autorilor români din această perioadă, cum ar fi:

- în anul 1865, I. Gârleanu tipăreşte *Catalogul alfabetic de cărţile aflate în Biblioteca centrală*;
- *Catalogulu general alu Bibliotecii centrale din Iassi* alcătuit de Cezar Cătănescu – apărut în 1868. Acest catalog

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

semnalează în bibliotecă 54 de lucrări din domeniul biblioteconomiei;

- introducerea la bibliografia lui Dimitrie Iancu *Analele bibliografice române*, apărută în 1865, unde autorul vorbeşte despre importanța pe care o are, pentru elaborarea bibliografiei de evidență şi înregistrare, respectarea de către tipografii a Legii Depozitului Legal (idee pe care o vom întâlni mai târziu la N.C. Tistu în legătură cu Bibliografia națională). Din aceeaşi lucrare reținem ideea, destul de înaintată pentru acea vreme, care preconiza organizarea bibliotecilor pentru copii şi tineret, insistându-se asupra caracterului selectiv ce trebuie aplicat la dezvoltarea colecțiilor unor astfel de biblioteci.

Începând cu anul 1867 încep donațiile marilor cărturari români ai epocii, în scopul alcătuirii colecțiilor Bibliotecii Societății Academice Române, bibliotecă ce va polariza, cu timpul, în jurul său, cele mai puternice forțe ale biblioteconomiei româneşti, în frunte cu **I. Bianu, N. Hodoş** şi **Al. Sadi Ionescu**.

La doi ani după Regulamentul lui Kretzulescu, în 1866, **I. Lerescu** cere crearea bibliotecilor populare în toate comunele din România.

În 1898 Ministerul Instrucțiunii Publice şi al Cultelor hotărăşte să înființeze un număr de 320 de biblioteci pe lângă şcolile de la sate.

Regulamentul acestui tip de bibliotecă, definitivat de **Spiru Haret**, a fost aprobat prin decret la 16 oct. 1898.

Începând cu a doua jumătate a sec. XIX o activitate de educare prin intermediul lecturii desfăşoară **Astra**. În 1868 este redactat *Regulamentul Bibliotecii Astra*, regulament ce cuprindea: norme privind împrumutul cărții la domiciliu, acordându-se pentru lectura cărților împrumutate un termen

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

de 30 de zile; modul de urmărire al celor ce nu restituie în termen cărțile bibliotecii (somație la 8 zile după scurgerea timpului); condițiile ce urmează a fi respectate de cititori; obligațiile de a informa de fiecare dată adunarea generală a Asociației despre situația împrumutului de cărți.

În această perioadă Astra a dezvoltat mult rețeaua bibliotecilor publice, așa încât până la izbucnirea războiului, Asociația avea „câteva mii de biblioteci, în aproape toate satele ardelene".

Pentru a suplini lipsa de cărți în lumea satului Astra ia inițiativa de a deservi cititorii prin sistemul bibliotecilor „ambulante".

Prin aplicarea Regulamentului din anul 1898 numărul bibliotecilor creşte an de an, atât în Moldova cât şi în Muntenia.

Un rol deosebit la dezvoltarea biblioteconomiei româneşti l-a avut **Casa Şcoalelor**, care a înființat pe lângă şcolile primare aproape 1000 de biblioteci.

Dar conducerea acestora de către diriginți şi directori nu dădea rezultate. Se făcea tot mai mult simțită lipsa unor persoane cu pregătire specială pentru o astfel de activitate.

Referitor la această problemă, Nicolae Iorga arăta în 1899: „Nu trebuie să se încredințeze bibliotecile publice oricărei persoane... Trebuie să fie folosit exclusiv un personal instruit şi devotat, pregătit de o manieră specială pentru această meserie".

După anul 1890 biblioteconomia românească se maturizează. Pe lângă realizările prezentate mai sus, trebuie să mai amintim: elaborarea planului *Bibliografiei româneşti vechi*, al cărei prim volum va apărea în 1903; elaborarea *Catalogului manuscriptelor româneşti* de către I. Bianu (1907); apariția *Bibliografiei periodicelor româneşti* întocmită de Al. Sadi Ionescu şi Nerva Hodoş în 1913; inaugurarea prin Sadi Ionescu a seriei lucrărilor bibliografice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În anul 1908, folosind CZU la întocmirea repertoriului periodic *Bibliografia economică română*, Al. Sadi Ionescu introduce la noi acest sistem pe care îl vor folosi Biblioteca Fundației Universitare (1913) şi Biblioteca Academiei Române (1915).

Biblioteca Academiei organizează între anii 1867 şi 1905 primul catalog pe fişe din țara noastră.

Organizarea bibliotecilor populare este preluată de Casa Şcoalelor, care încredințează problemele de conținut ale colecțiilor acestor biblioteci scriitorilor noştri clasici: Coşbuc, Vlahuță, Sadoveanu.

După primul război mondial, când aproape 500 de biblioteci populare fuseseră distruse, personalități de seamă ale vieții cultural-ştiințifice ca: N. Iorga, P.P. Negulescu, D. Gusti, Gh. Adamescu, precum şi bibliotecarii formați de Biblioteca Academiei, încearcă o înviorare a activității bibliotecare sub toate aspectele, deşi existau uneori probleme, în special financiare.

Astfel, în cuvântarea rostită în Camera Deputaților, la 28 decembrie 1923, referindu-se la propunerile de buget afectate pentru dezvoltarea culturală a țării, N. Iorga critica vehement starea bibliotecilor şi situația cu totul nesatisfăcătoare a producției editoriale.

Emanoil Bucuța critica de asemenea statul pentru lipsa de sprijin în dezvoltarea bibliotecilor publice, arătând că „inițiativele particulare nu vor putea rezolva fundamental problema cititului în țară".

Intelectualii cei mai valoroşi din conducerea Casei Şcoalelor vor impune o serie de măsuri menite să ducă la redresarea situației bibliotecilor. Astfel în 1922 este numită o Comisie a bibliotecilor sub conducerea lui N. Iorga, care avea ca primă sarcină avizarea unei completări judicioase a colecțiilor bibliotecilor şcolare şi populare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

De asemenea comisia îşi propune elaborarea periodică a catalogului cărţilor ce urmau a fi achiziţionate pentru bibliotecile şcolare şi populare. În anii 1922-1923 ea întocmeşte o listă selectivă a cărţilor pe care Casa Şcoalelor trebuia să le procure pentru bibliotecile sale.

Sub influenţa acestei comisii, Ministerul Instrucţiunii Publice elaborează în anul 1922 un nou regulament de funcţionare a bibliotecilor şcolare şi populare.

Ca urmare a activităţii comisiei, *Buletinul cărţii* (anul II – 1924) semnala existenţa la sfârşitul anului 1923 a 4129 de biblioteci şcolare şi populare din care 3376 create în anii 1922-1923.

Progresul biblioteconomiei româneşti din perioada 1919-1944 este marcat şi de o altă serie de lucrări ale autorilor români.

Iată câteva dintre ele:

- *Buletinul cărţii* care apare timp de doi ani (1923-1924) condus de Perpessicius şi Bucuţa;
- G. Adamescu întocmeşte pentru anul 1928 *Primul anuar bibliografic românesc*. Lucrarea are la bază depozitul legal şi apare în 1930;
- în 1930 apare la Craiova *Cartea misionarului* cu subtitlul *Îndreptar cultural* scrisă de Gh. D. Mugur şi V. Voiculescu;
- în 1930 soţii Alex. şi Getta Rolly publică la Paris *Bibliografia franco-română*;
- lucrarea lui N. G. Tistu *Bibliografie literară română* apărută în anul 1932 conţine informaţii exacte şi complete iar lucrările sunt analizate critic;
- sub conducerea lui D. Gusti apare în 1933 *Catalogul bibliotecii populare*;
- Em. Bucuţa, care conduce revista *Boabe de grâu*, publică în 1936 o lucrare de strictă specialitate intitulată *Biblioteca satului*, unde ia poziţie faţă de unele neajunsuri şi îşi

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

exprimă punctul de vedere în problemele specifice acestei activități și a pregătirii de specialitate;

- în 1938 N.G. Tistu publică culegerea intitulată *Orientări bibliologice* care vine în sprijinul pregătirii profesionale a bibliotecarului;
- în 1943 apare *Manualul bibliotecarului* semnat de Barbu Theodorescu, prima lucrare de acest gen la noi, care cu toate neajunsurile sale și poate prea pretențios numită „manual", este destul de completă și sistematică pentru acea perioadă. O lucrare asemănătoare apăruse în 1940. Este vorba de *Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române*.

Tot în această perioadă trebuie să amintim apariția separată a unor lecții de bibliologie, biblioteconomie și bibliografie ținute la Școala de Arhivistică sau în cadrul conferințelor de bibliologie din București și Cluj.

Nu putem încheia această etapă fără a menționa activitatea bibliologică desfășurată la Cluj de **Ioachim Crăciun**, inițiator și al colecției *Bibliotheca bibliologică*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

4. FUNCȚIILE BIBLIOTECII

Originea bibliotecii, la fel ca şi originea cititului şi scrisului, este necunoscută.

Dacă „istoria" (în cazul de față istoria culturii şi civilizației) poate fi definită ca acea perioadă a existenței omului de când el a început să scrie şi să păstreze documentele, atunci bibliotecile sunt aproape la fel de vechi ca şi istoria. Dacă întreaga cunoaştere umană se bazează în întregime pe documentele care s-au păstrat până la noi şi dacă definim biblioteca „o colecție ordonată de înregistrări", atunci se poate afirma cu certitudine că biblioteca este la fel de veche ca şi istoria.

Se ştie că imediat după ce omul a învățat să scrie, să noteze în diverse forme grafice concluziile observațiilor şi experiențelor sale, el a început să salveze aceste înregistrări din diverse motive: religioase, juridice, economice sau pur şi simplu sentimentale.

Oricare ar fi motivele, aceste colecții au format arhive şi biblioteci, unele dintre acestea având o vechime de aproximativ 5000 de ani. Indiferent de forma înregistrării: tăbliţe de lut, rulouri de papirus, codexuri, omul a căutat diverse mijloace de aşezare, conservare şi folosire a acestora.

Astfel au luat naştere bibliotecile. Acest lucru s-a petrecut aproape simultan în Egipt, Mesopotamia, America Centrală sau de Sud, teritorii unde s-au născut cele mai mari civilizații ale antichității.

Relația cultură-bibliotecă ridică unele întrebări foarte interesante, cum ar fi:

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- Cultura umană este un rezultat al păstrării documentelor în biblioteci, sau dezvoltarea culturii a dus la apariția bibliotecilor?
- Marile lucrări de artă, muzică sau literatură apar de regulă în societățile foarte dezvoltate din punct de vedere cultural. Pot fi introduse şi bibliotecile în această categorie?
- Sunt bibliotecile produsul unei dorințe comune de păstrare a cunoştințelor umane, sau au luat naştere printr-un mare efort individual în beneficiul comunității?
- Iar aceşti oameni au obținut organizarea bibliotecilor în acelaşi mod în care au reuşit înlăturarea tiraniei, reducerea impozitelor sau libertatea cuvântului?

Răspunsul la ultima întrebare este foarte simplu: Nu. La prima întrebare, care ar putea fi simplificată în forma: Cine a apărut prima, biblioteca sau cultura? răspunsul este mult mai greu de găsit şi este posibil să nu se găsească niciodată.

În continuare vom analiza funcțiile bibliotecii în marile civilizații ale omenirii, încercând în acelaşi timp să oferim un răspuns la întrebarea de mai sus.

Să începem cu Egiptul antic, unde la început biblioteca a avut un caracter pur funcțional. Ea a apărut numai după ce a fost dezvoltată o limbă scrisă, după ce a apărut o structură socială cu o guvernare destul de complicată, un sistem religios complex şi după ce o mică parte a populației a devenit cultă.

Biblioteca a avut un caracter funcțional întrucât a permis cunoaşterea trecutului, a primelor legi şi decrete, a ideilor primelor generații, a obiceiurilor şi ritualurilor religioase.

Deoarece numărul documentelor a crescut rapid, a fost necesară organizarea lor pentru a fi utilizate cât mai uşor, conservarea lor în clădiri permanente şi desemnarea uneia sau a mai multor persoane care să rezolve aceste probleme. Astfel s-au născut bibliotecile care au devenit o parte durabilă a moştenirii culturale, o temelie pentru progres.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În Egipt bibliotecile au permis păstrarea unei singure culturi timp de aproape 4000 de ani, ceea ce a dus la progresul gradat al civilizației în ciuda disputelor politice şi militare. În general documentele din biblioteci erau disponibile numai pentru o mică parte a populației, în special scribi, marea masă a poporului egiptean a rămas la un nivel cultural scăzut, trăind de cele mai multe ori mai greu decât strămoşii.

Înregistrarea experienței trecute nu a avut un efect imediat asupra progresului societății ci mult mai târziu, iar uneori nu au avut nici un efect, deoarece au fost doar păstrate fără să fie utilizate.

În bibliotecile tăblițelor de lut din Babilon şi Asiria, un alt element intră în relația cultură-bibliotecă.

În virtutea unor legi, în Mespotamia şi în special în Asiria, bibliotecile achiziționau documente în ideea păstrării a tot ceea ce a fost creat de om, nu numai înregistrări ale experiențelor şi observațiilor sale ci şi produse ale motivației şi imaginației, lucrări de filozofie, teologie şi literatură. Documentele de proprietate asupra pământului sau alte acte legale erau păstrate din motive utilitare în timp ce lucrările de filozofie sau literatură se păstrau din cu totul alte rațiuni, cum ar fi iubirea de frumos.

Deşi cea mai mare parte din „literatura" păstrată pe tăblițele de lut avea un caracter pur funcțional, este evident că se făceau eforturi pentru păstrarea tuturor documentelor care ar fi interesat comunitatea, începând cu cele de afaceri până la poemele epice.

Dacă bibliotecarul Egiptului antic era în primul rând arhivist, cel din Asiria se apropia mai mult de bibliofil, deci apare interesul pentru „carte", dar fără o motivație pragmatică.

Asirienii au adunat în bibliotecile lor rezultatele economice şi culturale de peste 2000 de ani ale sumerienilor, caldeenilor şi babilonienilor. De asemenea, au moştenit şi

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

mari biblioteci organizate într-o epocă de înaltă cultură, într-o societate semi-urbană prosperă, care a produs legi sănătoase şi o clasă clericală cultivată şi care avea o contribuţie însemnată la progresul bibliotecilor.

Din nou trebuie să observăm, la fel ca şi în Egipt, că numai o mică parte a populaţiei putea citi şi, în consecinţă, beneficia direct de cunoştinţele păstrate în biblioteci.

Începând cu Grecia antică, bibliotecile se preocupă să achiziţioneze pe lângă documentele cu caracter pur utilitar şi lucrări literare, dar numai pe acelea care aveau o mare valoare.

Tot acum apare şi ideea organizării de biblioteci publice, unde textele corecte ale tragediilor erau păstrate şi puse în circulaţie.

Acestea serveau în acelaşi timp şi ca oficii de copyright şi depozit legal.

Când marii învăţaţi greci au început să compileze texte literare pentru studenţii lor, au adăugat bibliotecilor încă o funcţie după cea custodială, funcţia educaţională.

Desigur, şi bibliotecile din templele egiptene sau babiloniene aveau o funcţie educaţională, dar ele serveau în primul rând la învăţarea limbii sau instruirea scribilor şi mai puţin literaturii sau filozofiei.

Odată cu construirea bibliotecii din Alexandria apar şi celelalte funcţii ale bibliotecii: cea estetică şi de cercetare. În această fascinantă bibliotecă nu numai că se păstrau documentele şi se colecţionau texte literare în ideea salvării culturii scrise, dar se realizau şi alte activităţi, cum ar fi editarea, critica, traducerea şi corectarea acestora în scopul păstrării unei literaturi pure şi corecte.

Cu zelul şcolii elenistice şi bogăţia Ptolemeilor, biblioteca din Alexandria a atins perfecţiunea, nemaicunoscută până atunci şi nici până astăzi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Dar biblioteci nu existau numai în Alexandria. Alte mii de rulouri, formând un microcosmos de învățătură, se găseau în toate marile centre culturale ale Greciei, în special Atena. Toate acestea vor reprezenta o moştenire culturală incomensurabilă pentru marele învingător care a fost Imperiul Roman.

În Imperiul Roman a început să se observe cum resursele culturale cumulate ale unor civilizații îndepărtate în timp şi în spațiu au contribuit la apariția unei noi civilizații înfloritoare. Romanii au împrumutat cultura, ideile grecilor şi ale altor popoare. Ei au adus din teritoriile cucerite biblioteci, profesori şi sclavi cultivați. S-a născut o nouă literatură, o nouă limbă, s-a ridicat o aristocrație bogată şi cultă, republica a devenit imperiu.

Cultura „importată" din Grecia a fost imensă, iar rezultatele au fost vizibile odată cu trecerea rulourilor de papirus din estul Mediteranei în peninsula italiană. Patricienii au început să-şi organizeze biblioteci, care reprezentau de altfel o formă de a-şi manifesta bogăția. O mare parte din cetățenii romani erau culți şi foloseau biblioteca într-un grad mult mai ridicat decât oricare alt popor până la ei. Romanii aveau o societate stabilă, cu o armată puternică, cu conducători bogați înainte de cucerirea Greciei. După aceea, mai ales după aducerea marilor biblioteci la Roma, ei au atins un nivel cultural deosebit de ridicat, ca un corolar la tot ce se crease până atunci.

Mai mult, în Imperiul Roman marile biblioteci au fost deschise publicului, finanțate de împărat, iar accesul era gratuit, deci bibliotecile devin acum cu adevărat publice. Aici apar şi ideile creştinismului care s-au răspândit cu o viteză uluitoare pe un teritoriu imens.

Învățăturile lui Iisus, atât de simple şi profunde, în aproape un secol au determinat adevărate revoluții sociale

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

de la un capăt la celălalt al Mediteranei. Multe dintre învățăturile Mântuitorului şi ale ucenicilor Săi au fost răspândite pe cale orală, dar începând cu Evanghelia lui Marcu sau cu Epistolele Sf. Apostol Pavel, creştinismul a adoptat cuvântul scris.

Codexul a purtat învățăturile lui Hristos şi ale apostolilor în tot Imperiul Roman şi chiar în afara granițelor acestuia. Din Etiopia în Irlanda, de la Marea Neagră până la Marea Baltică, s-a născut o nouă eră.

Deşi cărțile şi ideile creştinismului au fost interzise la Roma peste aproape 300 de ani, stabilitatea societății şi relativa pace au dus la răspândirea creştinismului şi în final la victoria acestuia. Nu există nici un dubiu că forța creştinismului, pentru aproape 2000 de ani, a stat în cuvântul scris, iar bibliotecile preoților, catedralelor sau mănăstirilor au reprezentat o parte esențială a bisericii creştine de la început până astăzi.

S-a dezvoltat creştinismul ca urmare a păstrării culturii unor civilizații anterioare? Desigur, creştinismul are la bază literatura ebraică, veche de pese 1000 de ani, care şi ea la rândul ei a împrumutat din cultura popoarelor din jur. Documentele de la Marea Moartă tind să confirme această ipoteză. De asemenea, creştinismul are la bază şi cultura greacă şi romană. Un argument simplu îl reprezintă faptul că răspândirea creştinismului s-a făcut în cele două limbi.

Răspândirea şi dăinuirea creştinismului demonstrează valoarea cuvântului scris, păstrat în biblioteci. În mod similar, vigoarea religiei iudaice şi a poporului evreu, persecutat continuu peste 2000 de ani, stă tot în cuvântul scris, în scripturile iudaice. Astfel, Tora şi Talmudul au jucat un rol la fel de mare în supraviețuirea iudaismului precum Biblia în răspândirea creştinismului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Evul Mediu a demonstrat adevărata valoare a cărților și a bibliotecilor. Când barbarii au cucerit Europa și când Imperiul Roman a fost distrus, rulourile de papirus și codicele păstrate în câteva mănăstiri izolate sau aduse la Constantinopol de împărați iubitori de cultură precum Constantin, au permis păstrarea civilizației antice și a bisericii creștine.

În Imperiul Bizantin și în special la Constantinopol s-au păstrat peste 1000 de ani după declinul Romei, atât lucrările clasicilor greci și latini cât și cele ale bisericii creștine. Aici ele au fost copiate, traduse, editate, deși uneori nu au fost nici înțelese, nici apreciate.

Și lumea Moslem a preluat și studiat cultura greacă. Prin contopirea lor a rezultat, în Europa de Vest, o cultură nouă, superioară.

În Europa de Vest, între anii 500 și 1500, mii de călugări în mănăstiri izolate ca Fulda, Monte Cassino sau cele de pe Muntele Athos au copiat sau recopiat vechi pergamente din care scoteau sau adăugau idei deformând textul original.

Au existat și „flăcări de lumină într-o epocă neagră", după cum arată Elmer D. Johnson, specialist în istoria bibliotecilor, lumină răspândită de un Isidor sau Alcuin, lumina renașterii carolingiene, sau cea a sec. al XIII-lea. Dar, privit în ansamblu, Evul Mediu a reprezentat mai mult o perioadă de declin decât una de progres în cultură și în viața cărților și bibliotecilor.

În Evul Mediu bibliotecile din mănăstiri și catedrale, școli și universități, și-au păstrat funcția custodială, dar cea mai importantă funcție, cea de comunicare a ideilor, nu a fost decât în foarte mică măsură realizată. Multe lucrări valoroase ale clasicilor antici au fost pierdute, iar cele care au supraviețuit au așteptat vremuri favorabile.

Acestea au sosit odată cu Renașterea, când ele au fost înțelese și utilizate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Ce a adus **Renaşterea**? De ce Europa, mult timp mărginită într-un sistem feudal bazat pe ignoranță, treptat s-a trezit şi a intrat într-o eră modernă în care apar idei ca umanismul, neoclasicismul, naționalismul, capitalismul şi comunismul? Oare cruciadele au adus în Europa de Vest idei, metode noi sau o nouă imagine asupra clasicilor antichității? Sau a prosperat economia datorită comerțului stimulat de Cruciade? Ambele răspunsuri ar putea fi valabile, deşi mai există şi alți factori mai puțin tangibili care au propulsat Europa într-o nouă eră.

Un lucru este sigur şi anume relația dintre Renaştere şi redescoperirea clasicilor antichității.

Un altul este că Renaşterea a început în Italia, zonă care nu a fost niciodată separată de cultura bizantină, iudaică şi Moslem. De asemenea, Italia a fost țara de unde au pornit Cruciadele spre Țara Sfântă şi tot prin Italia s-au întors.

Oraşele italiene Veneția, Genova şi Florența au fost primele metropole comerciale, rezultat tot al cruciadelor care au deschis comerțul dintre cele două lumi, după ce Europa de Vest a descoperit bogăția Estului. Principii şi familiile de nobili din Italia au încurajat şi finanțat redescoperirea, traducerea şi răspândirea clasicilor greci şi latini. Ei au organizat mari biblioteci în care au adus manuscrise descoperite în mănăstirile Europei, aflate în declin, sau cumpărate din Grecia, Asia Mică sau Constantinopol.

Şi tot în Italia existau biblioteci particulare unde lucrările clasicilor au fost studiate şi păstrate până la descoperirea tiparului, care va permite răspândirea acestora în lumea întreagă.

Apariția tiparului este, probabil, cel mai important eveniment din istoria bibliotecilor şi unul dintre cele mai importante din istoria omenirii, între scris şi electronică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Dacă istoria culturii şi civilizaţiei începe cu scrisul, după cum afirmam la început, istoria modernă începe cu tiparul. Cu ajutorul tiparului s-au realizat într-un timp foarte scurt mii de copii ale cărţilor care altă dată nu existau decât într-un singur exemplar. Astfel, literatura trecutului este pusă la dispoziţia majorităţii. La un singur atelier cum a fost cel al lui Aldus Manutius, în 50 de ani s-au tipărit mai multe copii ale operei lui Aristotel decât se realizaseră în întreaga lume în 2000 de ani.

Mai multe cărţi înseamnă mai multe biblioteci, mai multe idei, mai multă informaţie, mai mulţi oameni care le pot utiliza.

Odată cu descoperirea tiparului, biblioteca era foarte aproape de scopul său, acela de a permite tuturor oamenilor accesul la moştenirea culturală şi ştiinţifică din toate timpurile. Dar pentru aceasta vor mai fi necesari încă 500 de ani, deşi nici astăzi, în era informaticii, nu se poate spune că scopul a fost atins.

În **Europa modernă** funcţia de bază a bibliotecii rămâne prezervarea. Marile biblioteci din Italia, Franţa, Germania sau Anglia au adunat şi păstrat numeroase documente, manuscrise sau tipărite, care au supravieţuit „epocii negre". Totuşi, aceste biblioteci erau accesibile numai unei categorii restrânse din populaţie, în general colecţionari, bibliofili, profesori, studenţi, elevi. Conceptul de bibliotecă publică, în sensul real, va fi realizat câteva secole mai târziu, mai exact în sec. al XX-lea.

A fost cultura Europei moderne îngrădită de bibliotecă sau, dimpotrivă, ea este rezultatul dezvoltării bibliotecilor?

Shakespeare a descoperit cele mai multe surse pentru piesele sale în documentele tipărite. Ar fi putut bibliotecile publice germane să împiedice ascensiunea lui Hitler? Probabil. Deşi acesta nu a studiat decât literatura care conţinea idei naziste şi fasciste. Ar fi putut o Rusie educată

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

să adopte comunismul în 1917? Probabil nu. Iar după aceea, nici o țară de pe pământ nu a folosit cartea şi bibliotecile ca mijloc de control asupra conştiinței poporului ca Rusia. Înainte de revoluția populară nu au existat mari biblioteci aici, deoarece numai o societate relativ stabilă, cu cel puțin o clasă prosperă din punct de vedere economic, poate crea cadrul propice dezvoltării bibliotecilor.

De sute de ani bibliotecile au fost puțin utilizate, fiindcă au existat puține popoare educate până la sfârşitul sec. al XIX-lea. Până când oamenii nu au învățat să scrie şi să citească cererea pentru carte şi biblioteci a fost destul de redusă.

Mai important este faptul că liderii tuturor domeniilor: educație, religie, economie, politică, ştiință au avut acces în biblioteci, ceea ce a permis dezvoltarea generală. Dar la fel de adevărat este şi faptul că tocmai frecventarea bibliotecilor a determinat ascensiunea lor. Se poate afirma că, direct sau indirect, cultura Europei moderne este un produs al moştenirii păstrate în formă grafică în biblioteci.

Dacă Europa demonstrează interdependența dintre bibliotecă şi cultură, **America** ilustrează valoarea cuvântului scris în trecerea de la un fond cultural la altul. După ce au sosit pe pământul american, coloniştii s-au ocupat mai mult de arme şi de agricultură şi mai puțin de cultură. Deşi au adus cu ei o singură carte, Biblia, ei au avut încredere în ea şi în conducătorii lor politici şi clerici, care la rândul lor nu au stat niciodată departe de cuvântul scris, reuşind într-un timp foarte scurt să creeze o națiune unică.

Revoluția americană a înlăturat tirania prin adoptarea unor legi împrumutate dintr-o veche legislație tipărită, promovată prin scrisori, ziare, cărți. Declarația de Independență are la bază democrația greacă, republica romană, libertatea engleză, filozofia franceză şi experiența americană acumulată într-un secol şi jumătate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În spatele fiecărui eveniment semnificativ din istoria Americii există un document, o carte, o lege, un tratat, un contract care au fost adunate mai târziu în biblioteci.

Deşi America în perioada colonială nu a creat mari biblioteci, probabil mai mult decât oricare altă naţiune îşi datorează existenţa cuvântului scris.

Începând cu sec. al XIX-lea în Statele Unite s-au dezvoltat mari biblioteci, iar din anul 1900 aici există cele mai multe şi cele mai mari biblioteci din lume, cu cei mai mulţi cititori.

Pentru o naţiune fondată pe respectul faţă de carte, cu o economie puternică şi cu o independenţă politică, organizarea de biblioteci de toate dimensiunile şi tipurile nu a fost foarte greu de realizat. Guvernul a creat biblioteci, societăţile de toate tipurile au format biblioteci, la fel universităţile, colegiile, şcolile şi persoanele particulare, toate deschise publicului.

Cu puţine excepţii, bibliotecile americane au fost create mai mult pentru utilizare şi mai puţin pentru prezervare, lucru care le deosebeşte de cele europene.

Cărţile şi bibliotecile americane vin în întâmpinarea cititorului pentru educaţie, recreere, inspiraţie şi informaţie, iar cuvântul tipărit este utilizat ca un mijloc de comunicare a ideilor şi faptelor. Rolul bibliotecii de auxiliar în educaţie, instrument pentru informaţie, partener în recreere, asociat în afaceri sau asistent în ştiinţă a fost pe larg comentat şi în cea mai mare parte realizat.

În prezent, când se vorbeşte despre progresul bibliotecilor, etalonul este biblioteconomia americană, iar cultura americană nu ar fi putut să ajungă la nivelul actual fără biblioteci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Din cele prezentate mai sus se poate trage concluzia că bibliotecile au avut un rol determinant în dezvoltarea lumii.

Totuşi care este răspunsul la întrebarea pe care am formulat-o la început?

Acesta ar fi că bibliotecile şi cultura au apărut în acelaşi timp, fiecare fiind cauză şi efect al celeilalte. Progresul cultural s-a realizat prin acumularea experienţei şi cunoaşterii şi păstrarea acestora în formă grafică, în special cărţi, în biblioteci. Acumularea de mari colecţii de materiale grafice, organizarea acestora în biblioteci a depins de activitatea oamenilor într-o societate ajunsă la un înalt grad de cultură, o civilizaţie avansată, paşnică şi prosperă.

Războiul, sărăcia, foametea, ignoranţa sunt la fel de mari inamici ai cărţilor ca şi omul. În ciuda valorii lor, cărţile şi, implicit, bibliotecile, nu sunt indestructibile şi istoria deţine numeroase exemple care arată că, în marile crize, cărţile sunt primele distruse, intenţionat sau accidental.

Deci se desprinde concluzia că bibliotecile şi progresul cultural se află într-o relaţie de interdependenţă, ca de la cauză la efect.

În ciuda contribuţiei bibliotecilor la dezvoltarea culturii, numai în ultimul timp s-a manifestat o mare cerere pentru carte. Cele mai mari biblioteci ale lumii au avut o istorie frământată, au luptat continuu pentru fonduri, pentru bibliotecari, pentru cititori. Numai în ultimul secol ele au început să fie sprijinite şi apreciate.

Din păcate, nu acelaşi lucru se poate spune şi despre bibliotecile noastre în prezent.

Astăzi biblioteca este pe punctul de a-şi îndeplini scopul: satisfacerea tuturor cererilor utilizatorilor, şi aceasta datorită, mai ales, informatizării proceselor din bibliotecă.

Care va fi viitorul bibliotecii? Cum vor putea ele să facă faţă tendinţei de creştere a materialelor grafice şi a celor non-carte?

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

S-a estimat că mai mult de jumătate din documentele grafice produse au apărut după anul 1900, că mai mult de jumătate din oamenii de ştiinţă au trăit după 1940. Odată cu creşterea în progresie geometrică a informaţiei, stocarea, achiziţia, organizarea şi circulaţia acestui munte de documente pe hârtie, film, discuri, benzi, casete par să fie insurmontabile.

Răspunsul este oferit de electronică şi informatică.

Dacă în prezent pe o dischetă (1,44 MB) se pot înregistra aproximativ două cărţi, pe un CD-ROM (650 MB) intră 200000 de pagini de text A4 iar pe un hard-disc de mărime medie se pot memora 3000 de cărţi, se poate afirma cu certitudine că problema volumului informaţiei va fi rezolvată. Mai mult, sistemele actuale sunt capabile să localizeze în câteva secunde orice pagină din milioane de volume şi să o reproducă pe un ecran oriunde în lume.

Totuşi în această epocă super-automatizată, în această lume a informaţiei pe care nici chiar Jules Verne nu ar fi visat-o, să sperăm că se va mai găsi un loc şi pentru „bătrâna" carte şi pentru bibliotecarul care să o aducă.

În istoria cărţii şi a bibliotecii elementul uman a fost aşezat întotdeauna în prim plan. Să sperăm că va rămâne mereu aşa.

În afara problemelor tehnice, în viitor bibliotecile şi celelalte instituţii adiacente vor trebui să le rezolve şi pe cele legate de relaţiile umane, atât la nivel local cât şi naţional şi internaţional.

Mijloacele moderne de comunicare i-au apropiat pe oameni mai mult ca oricând. Cu toate acestea ne găsim în prezent în faţa unui conflict al culturilor şi religiilor. Imediat după încheierea Războiului rece conflictele interetnice au cunoscut o recrudescenţă fără precedent. Acestea trebuie soluţionate numai pe cale paşnică, prin înţelegere şi toleranţă, iar bibliotecile reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În acelaşi timp, comunicarea cu ajutorul mijloacelor electronice poate fi un lucru bun, dar şi periculos. Accidental sau intenționat acestea pot arunca omenirea în haos. Este cunoscut faptul că majoritatea activităților militare şi economice sunt dirijate de calculator.

De asemenea, comunicarea grafică, proces mai lent, este angajată în prezentarea problemelor cu care se confruntă omenirea. Aceasta împreună cu mijloacele electronice din biblioteci ar trebui astfel folosite încât să crească unitatea dintre oameni, să-i învețe să se înțeleagă unul pe celălalt, să arbitreze şi să mediteze asupra diferendelor. Un război poate fi declanşat în câteva secunde, pe când o pace durabilă se realizează în ani, după eforturi susținute.

Astăzi, în această lume în care ignoranța, intoleranța, bolile şi sărăcia s-au amplificat, în care conflictele armate amintesc de războaiele Evului Mediu, cărțile şi bibliotecile pot şi trebuie să aibă un rol activ, să contribuie semnificativ la ieşirea din această criză.

În viitor bibliotecile vor rămâne păstrătoare ale problemelor şi speranțelor omului, neîmplinirilor şi realizărilor lui, slăbiciunilor şi puterii lui şi vor participa la progresul cultural.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

5. ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

5.1. IFLA (International Federation of Library Association and Institutions – Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari şi Biblioteci)

Cooperarea națională şi internațională în domeniul bibliologiei a început în sec. XIX când aceasta se dezvoltă ca profesie independentă şi ca ştiință. Multe reviste de specialitate apărute între anii 1840-1850 reprezintă o dovadă a cercetărilor în domeniul bibliologiei iar această cercetare a fost şi este o premisă pentru cooperarea internațională.

În aceeaşi perioadă dezvoltarea ştiinței şi necesitatea cooperării profesionale a condus la organizarea de asociații de biblioteci (ALA —1876 şi LA – 1877).

Primul congres internațional al bibliotecarilor s-a desfăşurat la Londra în toamna anului 1877 la care au participat bibliotecari din SUA, Belgia, Danemarca, Franța şi Italia. Ideea unei asociații internaționale de biblioteci a fost pusă în discuție la al II-lea congres internațional desfăşurat la Saint Louis în 1904 şi rediscutată la Bruxelles în 1910, dar numai după primul război această idee a fost pusă în practică.

La Congresul Internațional al Bibliotecarilor şi Prietenilor Cărții desfăşurat la Praga în 1926 a fost discutată posibilitatea fondării unui comitet director internațional şi permanent al bibliotecarilor. Trei luni mai târziu, la conferința organizată cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a ALA (Atlantic City – 1926) se recomandă acestui comitet să cerceteze

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

existența asociațiilor naționale de biblioteci şi să le invite să urmeze ideea organizării unei asociații internaționale.

În 1927, cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a LA de la Edinburg, Comitetul Internațional în domeniul bibliografic şi biblioteconomic vine cu o rezoluție semnată de 50 de țări care-şi exprimau intenția de a se uni într-o asociație internațională. **Acesta este anul naşterii IFLA – 1927**, deşi acest nume va fi adoptat doi ani mai târziu (1929 – Roma).

În 1939, 41 de asociații făceau parte din IFLA.

Al doilea război mondial a întrerupt programele de coordonare şi cooperare ale IFLA.

IFLA a fost una din primele organizații internaționale neguvernamentale care a început să lucreze din nou după război. Ea a venit cu chemarea către toți bibliotecarii de a contribui la reconstrucția şi la reînnoirea unor societăți progresiste în întreaga lume.

Deşi programele au fost ezitante, IFLA a urmărit încă de la început (Oslo, 1946) să furnizeze canale pentru schimbul de idei, pentru contacte personale, pentru înțelegerea sarcinilor şi a responsabilităților comune ale bibliotecarilor din întreaga lume.

Astfel au fost realizate:

- înțelegerea de împrumut internațional (1954);
- standarde pentru lucrul în bibliotecile publice (1958);
- simpozionul bibliotecilor naționale (1958);
- Conferința Internațională pe probleme de catalogare (1960 – Paris).

Programele IFLA pe termen lung au fost publicate sub titlul *Bibliotecile în lume*. În prefața lucrării se arată că IFLA reprezintă biblioteci din 52 de țări.

În 1962, datorită sprijinului acordat de UNESCO, IFLA a putut organiza pentru prima dată un secretariat permanent. După 1962 activitatea federației s-a concentrat în special pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

cooperarea cu UNESCO şi pe extinderea activităţilor secţiunilor şi comitetelor.

Alte informaţii despre această organizaţie pot fi găsite în surse precum lucrările întâlnirilor Consiliului General IFLA pentru perioada 1928-1968.

Publicaţiile IFLA apar în *IFLA News*.

Alte publicaţii: *IFLA Journal* şi anuarul IFLA.

În prezent IFLA este o organizaţie neguvernamentală cu 1300 de membri din 130 de ţări. Membrii ei sunt biblioteci, asociaţii de biblioteci, alte instituţii similare şi persoane fizice.

Obiectivul fundamental este acela de a promova înţelegerea, cooperarea, cercetarea şi dezvoltarea în toate domeniile bibliotecii şi a serviciilor de informare.

Alte obiective sunt:

- să facă investigaţii şi propuneri cu privire la relaţiile internaţionale între biblioteci, asociaţii de biblioteci şi alte grupuri organizate;
- educarea continuă a personalului din biblioteci;
- furnizarea unui cadru organizatoric prin care biblioteconomia să poată fi reprezentată în probleme de interes internaţional;
- dezvoltarea, promovarea şi menţinerea unor standarde şi ghiduri necesare activităţilor din biblioteci;
- cooperarea cu alte organizaţii guvernamentale şi neguvernamentale pe diverse probleme de interes pentru biblioteci.

Structura IFLA

Potrivit Statutului actual al IFLA, adoptat la a 42-a reuniune a Consiliului IFLA (Lausanne, Elveţia, 23 august 1976), modificat la a 49-a reuniune (Munchen, Germania, 21-26 august 1983) şi la a 51-a reuniune (Chicago, SUA,

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

1985), autoritatea supremă a federației este **Consiliul IFLA**, constituit din adunarea generală a membrilor.

Consiliul IFLA se reuneşte o dată la doi ani. Orice decizie importantă are nevoie de aprobarea a două treimi din membrii IFLA.

Organul executiv al IFLA este **Biroul executiv** compus din preşedintele IFLA, preşedintele Biroului profesional, 3-7 alți membri. Membrii Biroului executiv sunt aleşi pe o perioadă de 4 ani, cu drept de a fi realeşi pentru încă 2 ani.

Biroul profesional conduce activitățile profesionale ale IFLA desfăşurate în **diviziuni**, **secții** şi **mese rotunde**. El este condus de un preşedinte, ales pentru maximum 2 ani dintre membrii vechi ai biroului. Din Biroul profesional mai fac parte preşedinții tuturor diviziunilor şi preşedintele comitetului de gestiune a programelor. Din rândul membrilor Biroului profesional se alege un trezorier pentru o durată de 4 ani.

Diviziunile IFLA sunt constituite în funcție de tipul de bibliotecă reprezentată şi de tipul de activitate profesională desfăşurată.

Biroul profesional propune numărul, numele şi obiectivele diviziunilor Biroului executiv care le supune Consiliului spre aprobare.

Fiecare diviziune are un **birou de coordonare** format din preşedinții şi secretarii secțiilor (cel puțin 5 persoane).

Cu aprobarea Biroului profesional, diviziunile îşi creează **secții**, în funcție de zona de interes. Fiecare secție prezintă rapoarte periodice asupra lucrărilor secției în fața diviziunii care, la rândul ei, prezintă raport în fața Biroului profesional.

Fiecare secție are un **comitet permanent** ales pe o perioadă de 4 ani cu posibilitatea de realegere pentru încă 4 ani. Comitetul permanent al secției este compus din

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

preşedinte şi secretar, aleşi pentru 2 ani, cu drept de realegere pentru alți 2 ani.

Mesele rotunde şi **grupurile de lucru** sunt create de diviziuni şi secții sau de mai multe secții împreună, cu aprobarea Biroului profesional.

Secretariatul IFLA este condus de un Secretar general numit de Biroul executiv. Acesta participă, fără drept de vot, la lucrările consiliului executiv. Secretarul general sau reprezentantul său îndeplineşte şi rolul de secretar al Biroului profesional. În limitele prevăzute de buget, secretarul general angajează personalul necesar bunului mers al secretariatului. Numirile personalului IFLA sunt aprobate de Biroul executiv.

Pe baza acestui Statut a fost elaborat **Regulamentul interior al IFLA**, aprobat de Consiliu la 27 august 1979 şi amendat în 1983 şi în 1985.

Din cuprinsul acestui **regulament** am spicuit câteva elemente care, după opinia noastră, prezintă mai mult interes.

2.1.1. Federația organizează reuniuni generale deschise tuturor membrilor, asociațiilor şi organizațiilor cu statut consultativ.

2.1.2. Aceste reuniuni pot fi: (i) Reuniuni ale Consiliului, (ii) Reuniuni profesionale numite Conferințe generale.

2.1.10. Rezoluții. (i) Se disting două tipuri de rezoluții:

- *rezoluții generale (numai în timpul reuniunilor Consiliului);*
- *rezoluții profesionale (şi în timpul sesiunilor Consiliului şi al Conferințelor generale).*

2.4.1. Reuniunile Consiliului sunt traduse simultan în următoarele patru limbi: engleză, franceză, germană şi rusă.

*2.1.1. Asociațiile naționale membre primesc un anumit număr de voturi acordate țării în care ele îşi află sediul, conform unei repartizări în **4 grupe** în funcție de **mărimea cotizației plătite la IFLA** pentru anul în curs.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

3.1.2. *Repartiția de bază este următoarea:* ***Grupa A****: 7 voturi;* ***Grupa B****: 14 voturi* (România a fost încadrată în această grupă. Conform unei înțelegeri naționale, 7 voturi au revenit pentru A.B.I.R. şi 7 voturi pentru A.B.B.P.R.)*;* ***Grupa C****: 21 voturi;* ***Grupa D****: 20 voturi.*

4.2.5. */.../ suma plătită de asociațiile de bibliotecari ale unei țări nu depăşeşte niciodată 10% din suma globală a tuturor contribuțiilor asociațiilor naționale membre.*

4.2.6. *Consiliul fixează cotizația minimă pentru fiecare Asociație națională membră. Acest minim poate să difere în funcție de tipul de țară, dezvoltată sau în curs de dezvoltare.*

4.2.10. *Cotizația anuală se plăteşte în avans, în luna ianuarie a anului în curs. Dacă până la 30 iunie al fiecărui an, cotizația pentru anul în curs şi pentru anul precedent n-a fost plătită – în ciuda numeroaselor apeluri ale Secretariatului – membrul sau asociația nu se mai bucură de nici unul din drepturile prevăzute în statut.*

8.3.1. *Fiecare secție are un* ***comitet permanent*** *format din minimum 5 persoane şi maximum 20 pentru a pregăti programul secției şi de a-şi asuma execuția acestora. O persoană poate fi membră numai a unui comitet permanent; o excepție se face pentru membrii comitetului permanent al secțiilor regionale care pot face parte şi din ale comitete permanente.*

STATUTUL COMITETULUI DE GESTIUNE A PROGRAMELOR IFLA

Adoptat de Biroul executiv la 24 august 1979 şi modificat la 7 noiembrie 1985, coordonează şi finanțează **programele fundamentale ale IFLA:**

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

1. Dezvoltarea biblioteconomiei în lumea a treia (ALP).
2. Controlul bibliografic universal şi MARC internațional (UBCIM).
3. Prezervare şi conservare (PAC).
4. Fluxul universal al datelor şi telecomunicațiilor (UDT).
5. Accesul universal la publicații (UAP).

Comitetul de coordonare al acestor programe:

1. Preşedintele IFLA;
2. Preşedintele Biroului profesional;
3. Preşedintele Conferinței directorilor de biblioteci naționale;
4. Două alte persoane numite de Biroul executiv pe o durată de 2 ani.

Diviziuni, secții, mese rotunde:

I. *Diviziunea bibliotecilor generale de cercetare:*

a) Secția bibliotecilor naționale;
b) Secția bibliotecilor universitare şi alte biblioteci generale de cercetare;
c) Secția bibliotecilor parlamentare.

II. *Diviziunea bibliotecilor specializate:*

a) Secția bibliotecilor administrative;
b) Secția bibliotecilor de ştiințe sociale;
c) Secția bibliotecilor de geografie şi cartografie;
d) Secția bibliotecilor ştiințifice şi tehnice;
e) Secția bibliotecilor de ştiințe biologice şi medicale;
f) Secția bibliotecilor de artă.

III. *Diviziunea bibliotecilor în serviciul marelui public:*

a) Secția bibliotecilor publice;
b) Secția bibliotecilor pentru copii;
c) Secția bibliotecilor şcolare;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

d) Secția bibliotecilor destinate publicului defavorizat;
e) Secția bibliotecilor pentru nevăzători;
f) Secția bibliotecilor destinate populațiilor multiculturale;
g) Masa rotundă a bibliotecarilor din centrele de documentare a cărții pentru copii;
h) Masa rotundă a serviciilor naționale pentru biblioteci;
i) Masa rotundă a Asociației Internaționale a Bibliotecilor din oraşele metropolitane;
i) Masa rotundă a bibliotecilor mobile.

IV. *Diviziunea de control bibliografic:*
a) Secția de catalogare;
b) Secția de bibliografie;
c) Secția de clasificare şi indexare.

V. *Diviziunea de colecții şi servicii:*
a) Secția de achiziții şi schimb;
b) Secția de împrumut interbibliotecar şi a furnizării de documente;
c) Secția de publicații în serie;
d) Secția de publicații oficiale şi informare guvernamentală;
e) Secția de cărți şi documente rare şi prețioase.

VI. *Diviziunea de gestiune şi tehnologie:*
a) Secția de conservare;
b) Secția de tehnologie a informației;
c) Secția de construcții şi echipament de bibliotecă;
d) Secția de statistică;
e) Masa rotundă a documentelor audio-vizuale;
f) Masa rotundă privind gestiunea asociațiilor de bibliotecari.

VII. *Diviziunea de formație profesională şi cercetare:*
a) Secția privind învățământul şi formația profesională;
b) Secția de teorie şi cercetare în biblioteconomie;
c) Masa rotundă asupra istoriei bibliotecilor;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

d) Masa rotundă asupra cercetării în domeniul lecturii;
e) Masa rotundă asupra editării revistelor de biblioteconomie;
f) Masa rotundă asupra educației profesionale permanente.

VIII. *Diviziunea activităților regionale:*
a) Secția de activități regionale: Africa;
b) Secția de activități regionale: Asia şi Oceania;
c) Secția de activități regionale: America Latină şi Regiunea Caraibelor.

5.2. UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Ştiință şi Cultură)[3]

UNESCO este o subdiviziune a Organizației Națiunilor Unite înființată în anul 1946. Principalele preocupări ale organizației sunt cele cuprinse în denumire: educația, ştiința, cultura şi informarea.

Scopul fundamental este realizarea unității politice a omenirii ca singură garanție a păcii.

Obiectivele organizației, definite în actul de constituire, sunt: sprijinirea păcii şi securității prin educație, ştiință şi cultură; asigurarea respectului universal al justiției, al legalității, al drepturilor omului şi a libertăților fundamentale fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie.

La baza programelor UNESCO se află două principii: ridicarea nivelului general al educației, ştiinței şi culturii în regiunile cu un ritm de dezvoltare scăzut şi UNESCO nu a

[3] REGNEALĂ, Mircea. *UNESCO şi bibliologia*. Teză de doctorat. Bucureşti: 1977.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

impus şi nu impune o formă unică de cultură, ci încurajează formele culturale distincte şi originale.

Structura UNESCO cuprinde Conferința Generală, Consiliul Executiv şi Secretariatul.

Conferința Generală, autoritatea supremă a organizației, este compusă din reprezentanții statelor membre.

Secretariatul, condus de directorul general, cuprinde şase direcții: educația; ştiințele exacte şi naturale; ştiințele sociale, umane şi cultura; informarea; programarea şi administrația.

Țările membre participă la constituirea bugetului UNESCO, ținându-se seama de trei factori: venitul național, venitul pe cap de locuitor şi posibilitățile statelor în obținerea de devize.

Din punct de vedere juridic UNESCO este autonomă.

Activitățile bibliologice se desfăşoară în Departamentul documentării, bibliotecilor şi arhivelor din Direcția pentru informare a secretariatului. Structura acestui departament cuprinde: Diviziunea de studii şi de cooperare internațională în domeniul documentării; Diviziunea de dezvoltare a serviciilor de documentare, bibliotecă şi arhive; Serviciile centrale de bibliotecă ale UNESCO.

Deşi biblioteconomia nu reprezintă o preocupare majoră a UNESCO, organizația s-a implicat de-a lungul timpului în numeroase proiecte şi programe vizând bibliotecile. Unul dintre primele şi cele mai importante astfel de proiecte este „Proiectul de reconstrucție". În cadrul acestui proiect, prin intermediul Centrului de cliring al publicațiilor şi Asociației pentru ajutor american în Europa, bibliotecile care au suferit pierderi după cel de-al doilea război mondial au primit peste 250 de mii de publicații.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Tot în cadrul proiectului a fost instituit şi sistemul de bonuri UNESCO care finanțează bibliotecile în achiziționarea din străinătate a publicațiilor şi materialelor cu caracter educativ, ştiințific şi cultural.

În scopul facilitării circulației materialelor cu caracter educativ, ştiințific şi cultural, UNESCO a participat la elaborarea unor acorduri precum *Acordul pentru facilitarea circulației internaționale a materialelor cu caracter educativ, ştiințific şi cultural* (Acordul de la Beirut) şi *Acordul pentru importarea obiectelor cu caracter educativ, ştiințific şi cultural* (Acordul de la Florența).

În acelaşi context UNESCO a încheiat înțelegeri cu Uniunea Poştală Universală şi Asociația de Transport Internațional.

Un alt domeniu în care UNESCO s-a implicat au fost schimburile internaționale de publicații. La Conferința Generală de la Paris din noiembrie 1958 au fost aprobate: Convenția privind schimburile între state a publicațiilor oficiale şi a documentelor guvernamentale şi Convenția privind schimburile internaționale de publicații, prin care s-a urmărit reorganizarea acestei activități.

Împreună cu IFLA, UNESCO a încercat să reglementeze o altă importantă formă de colaborare interbibliotecară, împrumutul internațional de publicații. Astfel, în 1954, a elaborat un nou regulament.

Dreptul de autor a reprezentat o altă preocupare a organizației. La 6 septembrie 1952 a fost adoptată Convenția universală a dreptului de autor prin care s-a încercat legalizarea circulației informației.

În dorința de apropiere între două lumi aflate într-o opoziție tradițională, Orientul şi Occidentul, Conferința Generală UNESCO din 1965 a demarat „Proiectul major".

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Printre obiectivele acestui proiect s-au numărat: înlăturarea obstacolelor psihologice şi politice în vederea dezvoltării între popoare a unei mai bune aprecieri reciproce a valorilor culturale; îmbunătățirea condițiilor în care se dezvoltă procesele de evoluție; facilitarea cunoaşterii fenomenelor de modernizare în cadrul unui vast program de schimburi.

În scopul promovării cărții, un mare număr de lucrări acoperind domenii variate (de la lucrări de literatură beletristică şi albume de artă la lucrări de biblioteconomie, îndeosebi cele din colecțiile *Manuels bibliographiques de l'Unesco* şi *Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques*) au apărut sub auspiciile organizației.

Biblioteca publică este un alt domeniu care a intrat în preocupările organizației. Contribuția UNESCO la dezvoltarea acestui tip de bibliotecă este una dintre cele mai importante realizări ale organizației în domeniul bibliologiei.

Una dintre ultimele realizări în acest sens este *Manifestul bibliotecii publice* elaborat împreună cu IFLA în 1994. Acest manifest proclamă convingerea că biblioteca publică este o forță vie pentru educație, cultură şi informație şi de asemenea un factor esențial în întreținerea păcii şi bunăstării spirituale a oamenilor.

Manifestul redefineşte, de asemenea, obiectivele bibliotecii publice actuale:

- crearea şi consolidarea obiceiului lecturii la copii, de la vârstă timpurie;
- susținerea studiului individual, a autoinstruirii, precum şi a educației formale, la toate nivelurile;
- asigurarea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea creativității personale;
- stimularea imaginației şi creativității copiilor şi tinerilor;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- promovarea conştiinţei moştenirii culturale, aprecierii artelor, randamentului ştiinţific şi inovaţiilor;
- asigurarea accesului la expresie artistică în toate artele interpretative;
- stimularea dialogului intercultural şi favorizarea unei diversităţi culturale;
- susţinerea tradiţiei orale;
- asigurarea accesului cetăţenilor la toate tipurile de informaţie publică;
- asigurarea unor servicii adecvate de informaţie pentru întreprinderile locale, asociaţii şi grupuri de interese;
- facilitarea dezvoltării informaţiei şi abilităţilor în tehnologia informaţiei;
- susţinerea şi participarea la activităţile şi programele de alfabetizare pentru toate grupele de vârstă şi iniţierea unor astfel de activităţi, dacă este necesar.

Împreună cu alte organisme mondiale precum Organizaţia Internaţională de Standardizare (ISO), IFLA şi Federaţia Internaţională de Informare şi Documentare (FID), UNESCO s-a ocupat de realizarea normelor internaţionale în biblioteconomie şi documentare.

Astfel, în domeniul catalogării, UNESCO împreună cu IFLA a organizat în 1961 la Paris o importantă reuniune unde a fost adoptată o expunere de principii care defineşte regulile fundamentale ce trebuie aplicate la alegerea şi forma vedetelor şi a cuvintelor de înregistrare în cataloagele alfabetice pe autori şi titlurile de lucrări anonime.

UNESCO sprijină de asemenea perfecţionarea clasificării zecimale universale (CZU), sistemul cu cea mai mare aplicabilitate în biblioteci. Împreună cu cercetătorii domeniului, recomandă posibilitatea utilizării complementare a CZU cu termeni din tezaure (descriptori) în anumite ramuri ale ştiinţei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Începând cu anul 1960, UNESCO a declanşat un program complex în domeniul documentării şi informării ştiinţifice. Acest program cuprinde realizarea unor sisteme de informare.

Sistemul mondial de informare ştiinţifică (UNISIST) reprezintă unul dintre cele mai ample proiecte în domeniul informării. Acest proiect urmăreşte: libera circulaţie a informaţiei şi a datelor publice; integrarea tuturor disciplinelor şi domeniilor ştiinţei şi tehnicii; dezvoltarea acordurilor de cooperare şi intensificarea schimburilor de informaţii şi de date publicate între sisteme; dezvoltarea resurselor de personal calificat şi a resurselor documentare; participarea oamenilor de ştiinţă la crearea şi folosirea sistemelor documentare, reducerea obstacolelor administrative şi juridice pentru libera circulaţie a informaţiilor ştiinţifice între naţiuni; ajutor ţărilor care vor să-şi perfecţioneze serviciile de informare.

Un alt program pe care-l realizează UNESCO în cooperare cu FID este *Sistemul internaţional de informare asupra cercetărilor în documentare (ISORID).* Obiectivul programului este difuzarea informaţiilor asupra cercetărilor întreprinse şi în curs de realizare în documentare în vederea coordonării activităţilor.

Sistemul internaţional de date asupra publicaţiilor seriale (ISDS) este un alt proiect realizat de UNESCO în colaborare cu Guvernul francez. Proiectul urmăreşte realizarea controlului internaţional al publicaţiilor periodice, atribuind fiecărei ţări grupe de numere normalizate ale publicaţiilor periodice (ISSN).

Un alt mare proiect întreprins de UNESCO în colaborare cu IFLA este *Controlul bibliografic universal (CBU).* Obiectivele proiectului au fost la început uniformizarea regulilor de catalogare şi apoi standardizarea descrierii bibliografice lizibile pe calculator în vederea asigurării

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

compatibilității notelor bibliografice. CBU este un instrument esențial de control şi schimb a informațiilor bibliografice.

Una dintre realizările recente ale UNESCO este proiectul *Ghidului serviciului de bibliotecă pentru tinerii adulți* inițiat la Havana în 1994. Obiectivul fundamental al ghidului este acela de a oferi un catalog de idei care să constituie o sursă de inspirație atât pentru persoanele instruite cât şi pentru bibliotecarii fără experiență.

Rațiunea creării acestui ghid a fost aceea că serviciile de bibliotecă către tinerii adulți reprezintă mai mult o problemă de stabilire a priorităților decât o problemă de bani, iar cele mai multe bariere sunt ridicate de bibliotecarii înşişi şi nu de insuficiența serviciilor în bibliotecă.

5.3. FID (International Federation for Information and Documentation – Federația Internațională pentru Informare şi Documentare)

Scurt istoric

1895

Pe 12 septembrie Henri La Fontain şi Paul Otlet au fondat Institutul Internațional de Bibliografie la Bruxelles.

La Bruxelles se desfăşoară prima Conferință Internațională de Bibliografie. Până în anul 1994 vor avea loc 55 de astfel de conferințe.

Începe realizarea Catalogului Bibliografic Universal (Universal Bibliographical Repertory). Până în anul 1914 acesta va cuprinde 11 milioane de fişe.

Este demarat un program de publicații ce conțin multe scheme CZU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

1903

"Principiul Monografic" de izolare şi legare a elementelor factuale ale textului anticipează hypertextul actual.

1904-1907

Apare prima ediție completă a CZU. CZU este adoptată de numeroase biblioteci, în special de cele tehnice. Este prima schemă de clasificare bazată pe fațete.

1906

Robert Goldschmidt şi Paul Otlet propun microfişa standardizată.

1924

Institutul Internațional de Bibliografie este reorganizat devenind nucleul unei federații internaționale de organizații de documentare.

1925

Goldschmidt şi Otlet descriu un microfilm pentru biblioteci care poate stoca 486 de metri de raft convențional de cărți.

1931

la ființă Institutul Internațional de Documentare (Institut International de Documentation-IID)-

1934

Paul Otlet publică *Tratat de documentare*, o lucrare fundamentală în domeniul documentării şi ştiinței informării.

1935

La Congresul Internațional de la Copenhaga încep discuțiile pe tema tehnologiei informației.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

1937

la ființă Federația Internațională de Documentare (Federation Internationale de Documentation – FID).

1950-1960

Începe un nou program de publicații: Otto Frank, *Handbuch der Klassifikation*, 1947-1960; *Manual on Document Reproduction*. 4v. + 7 suppl., 1953-1960; Otto Frank, *Handbuch der Reprographie* 4v., 1959-1968; *On Theoretical Problems of Information*, ed. I.A. Mikhailov. Moscow: VINITI, 1969.

1960

Este elaborată politica pe termen lung a Federației.

1970

Este demarat un nou program de cercetare şi publicații: Sparck Jones, K&M. Kay. *Linguistics an Information science*. New York: Academic, 1973; *Research on the theoretical basis of information*, Moscow: VINITI, 1975; *Theoretical problems in informatics*. Moscow: VINITI, 1979.

1986

FID devine Federația Internațională de Informare şi Documentare păstrând totuşi aceeaşi siglă. Tot acum este adoptat şi noul plan strategic al Federației: *Participating in Progress.*

1991

Sunt stabilite noile programe profesionale: Informarea în afaceri, finanțe şi industrie; Politica de informare; Ştiința informării; Tehnologia informării aplicate; Prelucrarea informației şi productivitatea; Managementul informației.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Sunt redefinite funcțiile Federației: Educație şi instruire; Conferințe şi servicii; Publicații; Proiecte; Rețele de personal; Consultanță.

1994

Este aprobată structura noilor membri. Prin rezoluția de la Tokyo 33 de organizații non-guvernamentale au aderat la FID creând o alianță strategică în slujba comunității mondiale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

6. PROCESUL DE MUNCĂ ÎN BIBLIOTECĂ

Particularitățile procesului de muncă în bibliotecă

Procesul de muncă este acea latură a procesului de producție care reprezintă activitatea executantului în sfera producției materiale sau îndeplinirea unei funcții, în sfera neproductivă[4].

Procesul de producție se compune din diferite operații care pot fi grupate în: operații tehnologice, operații de control şi operații de transport.

Operația de muncă este acea parte a procesului de muncă de a cărui efectuare răspunde un executant, pe un anumit loc de muncă, prevăzut cu anumite utilaje şi unelte de muncă, acționând asupra unor anumite obiecte sau grupe de obiecte ale muncii, în cadrul aceleiaşi tehnologii[5].

Definiția este valabilă şi pentru operația de muncă din bibliotecă, considerând mijloacele de muncă echipamentele de calcul iar obiectul muncii documentul sau informația (poate „materia primă" cea mai importantă în prezent).

Elementele principale ale procesului de muncă sunt: subiectul (omul), mijloacele de muncă, obiectele muncii şi scopul.

În cazul unei biblioteci procesul de muncă include următoarele elemente:

- bibliotecarul, redactorul, celelalte specializări specifice;

---

[4] Standardul de stat. *Organizarea şi normarea muncii*, nr. 6909-75.

[5] BURLOIU, Petre. *Managementul resuselor umane*. Bucureşti: Lumina Lex, 1997, p. 745.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- documentele, informația;
- echipamente de calcul (calculatoare), mobilier de bibliotecă;
- mediul (ambianța fizică şi socială în care se desfăşoară activitatea);
- relația bibliotecar – cititor;
- scopul procesului de muncă (satisfacerea cerințelor informaționale ale utilizatorilor).

Aceste elemente precum şi relațiile dintre ele sunt reprezentate în figura 1.

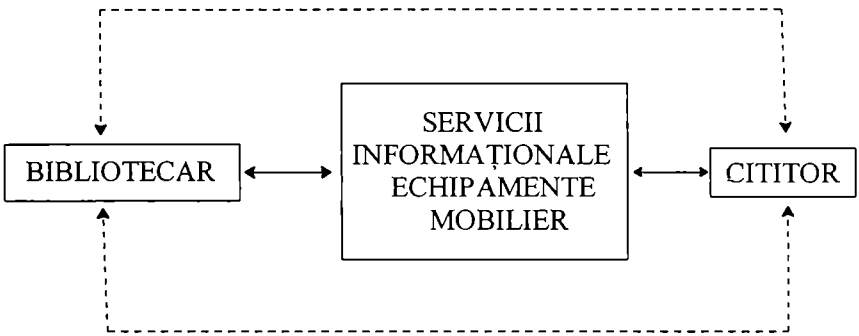

Fig. 1. **Relațiile dintre elementele procesului de muncă**

Principalele procese de muncă din bibliotecă, urmărind fluxul de prelucrare a documentului de la intrarea în bibliotecă până ajunge în mâinile cititorului sunt: dezvoltarea colecțiilor, evidența, prelucrarea (catalogare, clasificare, indexare), organizarea colecțiilor şi comunicarea documentelor.

Relațiile dintre ele sunt prezentate în figura 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

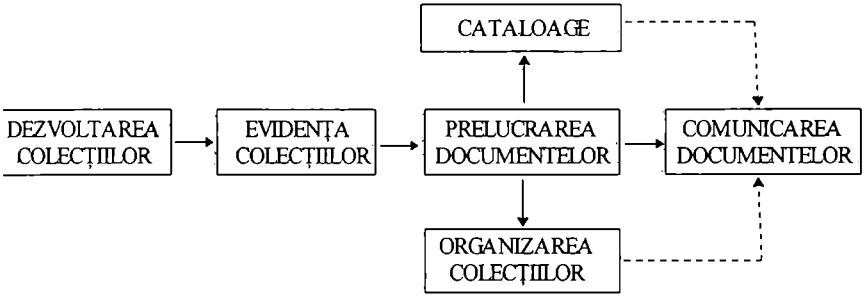

Fig. 2. **Principalele procese de muncă din bibliotecă**

Dezvoltarea colecțiilor

Dezvoltarea colecțiilor reprezintă prima etapă a circuitului pe care un document îl parcurge într-o bibliotecă.

Într-o definiție foarte scurtă **dezvoltarea colecțiilor** este un proces de creştere a colecțiilor prin cumpărare, donație sau schimb[6]. Această activitate are la bază câteva principii formulate, în urmă cu 20 de ani, de bibliologul român Corneliu Dima-Drăgan în această formă:

1. Completarea colecțiilor (sintagmă înlocuită în prezent cu dezvoltarea colecțiilor) este determinată de profilul bibliotecii şi de sarcinile acesteia în anumite condiții istorice.

2. Completarea este un proces de creştere şi de actualizare a fondurilor.

3. Completarea este o activitate permanentă şi coordonată raportată la: fondul existent, dinamica producției editoriale, infrastructura bibliologică, cerințele cititorilor, alocațiile bugetare.

4. În acțiunea de completare a colecțiilor, relația între exhaustivitate şi selectivitate este determinată de obligația

[6] REGNEALĂ, M. *Vocabular de biblioteconomie şi ştiința informării*. Vol. 1. Bucureşti: BCU, 1995, p. 91.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

oricărei biblioteci de a satisface, în mod corespunzător, cerințele tuturor categoriilor de cititori.

5. Volumul şi rata completării trebuie coroborate în permanență şi în perspectivă cu posibilitățile de stocare, de prelucrare şi de valorificare a documentelor[7].

Având la bază principiile enumerate, procesul de dezvoltare se realizează pe mai multe căi (modalități): cumpărare (achiziție), donație, transfer, schimb interbibliotecar, efectul legii depozitului legal.

Metodologia dezvoltării colecțiilor cuprinde mai multe etape. **Etapa preliminară** este reprezentată de informarea bibliografică asupra producției editoriale. Această informare poate fi: prospectivă, curentă şi retrospectivă. Ea se bazează în general pe consultarea unor documente elaborate de furnizori sau de structuri specializate: planuri sau prospecte editoriale, cataloage editoriale, bibliografii.

A doua etapă a procesului de dezvoltare a colecțiilor o reprezintă **selecția**, activitate complexă ce cuprinde alegerea, în urma unei informări bibliografice complete, a documentelor care se pretează cel mai bine profilului bibliotecii şi cerințelor utilizatorilor. Deşi procesul are la bază mai multe criterii de selecție (tematica lucrării, nivelul, colecția, editura, autorul, prezentarea grafică, prețul), există un mare grad de subiectivism pentru că de cele mai multe ori determinante sunt experiența şi cunoştințele celor implicați în acest proces.

Urmează **comanda documentelor** prin transmiterea fişelor de comandă furnizorilor (edituri, tipografii, structuri specializate).

Procesul se încheie cu **primirea documentelor**.

---

[7] DIMA-DRĂGAN, C. *Bibliologie generală*. Fas. 1. Bucureşti: Tipografia Universității, 1976, p. 31.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Evident că această activitate este mult mai complexă, dar cursul nu şi-a propus descrierea principalelor procese din bibliotecă din motivele menționate.

Strategia dezvoltării colecțiilor şi în special cea a achiziției cunoaşte în prezent mutații relevante în cel puțin două segmente: sursele şi modalitățile de achiziție şi structurarea colecțiilor.

Referitor la prima problemă, în fața bibliotecarului se pun noi exigențe cum ar fi: cunoştințe economice şi financiare, cunoaşterea pieței de carte (marketingul de bibliotecă), abilitate, tact, corectitudine în stabilirea relațiilor cu partenerii de afaceri, cu furnizorii de documente. Trebuie remarcată, de asemenea, lipsa surselor de informare asupra producției editoriale româneşti. Aceasta ar trebui compensată prin participări la târguri de carte şi expoziții, lansări de carte.

În ceea ce priveşte cea de-a doua problemă – structurarea colecțiilor – apar mutații importante din cel puțin două motive: apariția unor noi domenii în ştiință şi cultură (management, marketing, parapsihologie, inginerie economică, bioinginerie, literatura informatică) şi apariția purtătorilor de informații netradiționali (memoriile calculatoarelor, dischetele, CD-ROM-uri) care vor forma biblioteca viitorului, adică o mare bază de date în care informația va fi accesibilă oricărei persoane conectate la o rețea, din orice colț al lumii.

Cea mai gravă problemă cu care se confruntă biblioteconomia românească rămâne lipsa banilor, o problemă generală de altfel. Din păcate alocațiile bugetare au scăzut permanent după 1990, ele nemaifiind în concordanță cu explozia informațională.

Din această cauză se impune căutarea unor surse complementare cum ar fi: plata informației (taxe), servicii pentru utilizatori, realizarea de publicații proprii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Alte soluții ar mai putea fi: reducerea cheltuielilor, procesul de selecție să opereze cu mai multă exigență, utilizarea altor căi de achiziție (schimbul interbibliotecar, donația), sponsorizări, obținerea de rabaturi pentru documente din partea producătorilor, acestea putând ajunge până la 50%.

Evidența publicațiilor

Cea de-a doua etapă a circuitului cărții în bibliotecă o reprezintă **evidența publicațiilor**, proces ce desemnează totalitatea operațiilor de consemnare a datelor cantitative şi valorice, globale şi individuale, referitoare la mărimea, componența şi dinamica colecțiilor de documente.

Evidența publicațiilor urmăreşte identificarea şi gestionarea corectă a documentelor. Acest proces se impune a fi realizat în conformitate cu reglementările pe plan național şi trebuie să răspundă la cel puțin două cerințe: claritate şi exactitate.

Sistemul unic de evidență, introdus în bibliotecile din țara noastră prin HCM nr. 1542/1951 şi aplicat pe baza unor „Instrucțiuni pentru păstrarea, securitatea şi igiena fondurilor bibliotecii" din 1955, a înfăptuit o corelare biblioteconomică a evidenței individuale, reprezentată în mod tradițional de registrul inventar, cu o nouă formulă de evidență primară şi globală, consemnată în registrul de mişcare a fondurilor (RMF).

O dată cu automatizarea bibliotecilor tendința este de a elimina aceste documente de evidență şi de a înregistra publicațiile în memoriile calculatoarelor.

Datorită naturii speciale a publicațiilor seriale, acestea necesită pe lângă evidența individuală şi globală aplicată tuturor categoriilor de documente, şi două forme specifice de evidență: evidența preliminară şi evidența anuală.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Prelucrarea documentelor

Prelucrarea cuprinde ansamblul operațiilor materiale şi intelectuale care sunt efectuate din momentul intrării documentului în bibliotecă până la punerea acestuia la dispoziția cititorului. Cele mai importante operații sunt catalogarea, clasificarea şi indexarea, dar procesul este mult mai complex. Acesta poate să cuprindă operații precum: ştampilarea, echiparea, legarea.

Operațiile cuprinse în circuitul documentelor sunt realizate de categorii diferite de personal, în săli diferite, în funcție de caracterul muncii: fizică sau intelectuală.

Reflectarea colecțiilor cuprinde de fapt procesul de catalogare. Catalogul, indiferent de forma de redactare, reprezintă principala modalitate de reflectare a colecțiilor constituite, păstrate, dezvoltate şi organizate în biblioteci. „Fără catalog, biblioteca pare un castel fără ferestre, o carte fără cuprins" spune bibliologul român Corneliu Dima – Drăgan.

Organizarea colecțiilor

După evidență urmează **organizarea colecțiilor**, proces ce implică două activități: cotarea publicațiilor şi aşezarea la raft. Operația de cotare se realizează cu scopul de a stabili pentru fiecare document locul pe care acesta urmează să-l ocupe în depozit sau în rafturile cu acces direct. Fixarea locului documentului într-o colecție se realizează prin cota topografică – acea formulă unică şi nerepetabilă prin care se indică locul unde va fi aşezat documentul în vederea conservării, regăsirii şi circulației.

Atribuirea cotei şi forma de prezentare sunt condiționate de sistemul de aşezare adoptat de bibliotecă. Sistemele de aşezare se împart în două categorii: sisteme formale şi sisteme logice. Din prima categorie fac parte: aşezarea fixă (după numărul de inventar, alfabetică, cronologică, după locul

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

de apariție, după limbă) şi aşezarea pe formate (sistemul cel mai utilizat astăzi la noi în țară pentru aşezarea în depozit). Cea de-a doua categorie cuprinde: aşezarea sistematico-cronologică şi aşezarea sistematico-alfabetică (sistemul cel mai folosit în condițiile accesului direct la documente).

Comunicarea documentelor

Comunicarea documentelor sau circulația acestora reprezintă scopul final al oricărei biblioteci. Acesta este un proces de punere a unui document la dispoziția utilizatorului în acces direct sau indirect, pentru lectură în sală sau pentru împrumut. Procesul de comunicare a documentelor pune în relație directă bibliotecarul şi cititorul.

În activitatea oricărei biblioteci punctul inițial şi final este cititorul. Se porneşte de la cititor, de la interesele şi de la necesitățile lui de lectură pentru a ajunge din nou la el – acelaşi şi totuşi altul, cu un orizont mai bogat de cunoaştere, cu un anumit nivel de cultură, cu un gust format pentru o lectură de valoare.

Este firesc, deci, ca bibliotecarul, în mod sistematic, să îşi propună să „descopere" cititorul şi să cunoască cerințele de carte ale acestuia.

Prin studierea procesului de muncă se pot descoperi căi de creştere a productivității muncii, se pot reduce eforturile fizice şi intelectuale şi se elimină sau se diminuează suprasolicitarea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7. SERVICII ŞI PRODUSE DE BIBLIOTECĂ

Biblioteca trebuie să fie interesată (prin intermediul compartimentului de marketing al produselor şi serviciilor) permanent de redefinirea sarcinilor şi obiectivelor bibliotecarului, astfel încât acesta să se afle „în serviciul utilizatorului", contactul bibliotecar-client având o importanță strategică în asigurarea calității produselor şi serviciilor.

Biblioteca tradițională oferă un număr mare de suporturi şi servicii în speranța că acestea vor fi solicitate şi folosite. În mediul bibliotecar actual, influențat de o multitudine de factori restrictivi, bibliotecile ar trebui să-şi reorienteze politica de oferte spre acele produse şi servicii care sunt într-adevăr dorite de publicul utilizator. Ofertele învechite ar trebui oprite, fără a ține cont chiar de obligațiile bibliotecii şi de tradiție.

Regândirea sarcinilor fundamentale va duce la restructurarea fondului, eliminarea documentelor nesolicitate, renunțarea la unele abonamente la publicații periodice şi seriale prea costisitoare, achiziția de noi titluri din domenii de actualitate etc.

7.1. Servicii. Definire. Caracteristici. Calitate

Din multitudinea definițiilor întâlnite în literatura de specialitate, cele mai reprezentative pentru diferitele etape ale conceptualizării acestui obiect de studiu sunt considerate cele elaborate de Asociația Americană de Marketing (1960), Leonard L. Berry (1980) şi cea dată de P. Kotler (1986).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Potrivit Asociației Americane, serviciile reprezintă activități, beneficii sau utilități care sunt oferite pe piață sau prestate în asociere cu vânzarea unui bun material[8].

Deosebit de concisă se dovedeşte definiția dată de L.L. Berry, pentru care serviciul este o activitate, un efort, o performanță[9].

Conform definiției date de P. Kotler, serviciul reprezintă orice activitate sau avantaj pe care o parte îl oferă alteia şi care are în esență un caracter intangibil, neavând drept rezultat transferul proprietății asupra vreunui lucru[10].

Majoritatea economiştilor privesc serviciile ca un sistem de utilități în care beneficiarul cumpără sau foloseşte nu un produs, ci o anumită utilitate, care îi conferă anumite avantaje ori satisfacții neconcretizate, în majoritatea cazurilor, într-un bun material şi destinate satisfacerii unor nevoi personale sau sociale.

Un aspect deosebit de important asupra căruia specialiştii au stăruit în lucrările lor îl constituie conținutul serviciilor reflectat cu precădere de natura şi caracteristicile acestora.

În lucrarea „Principiile marketingului", P. Kotler defineşte următoarele caracteristici ale serviciilor[11]:

a) Intangibilitatea este considerată de specialişti ca fiind caracteristica esențială a serviciilor. În esență, intangibilitatea serviciilor exprimă faptul că acestea nu pot fi văzute, gustate, simțite, auzite sau mirosite înainte de a fi cumpărate (utilizate, consumate).

---

[8] OLTEANU, V.; CETINĂ, I. *Marketingul serviciilor*. Bucureşti: Coediție Marketer-Expert, 1994, p. 26-27.
[9] *Ibidem*, p. 27.
[10] KOTLER, Philip, *Principiile marketingului*. Bucureşti: Teora, 1998, p. 698.
[11] *Ibidem.*, p. 698.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

În timp ce marketingul bunurilor materiale tinde să creeze asociații abstracte, marketingul serviciilor dimpotrivă, trebuie să se concentreze pe evidențierea aspectelor concrete. Acestea se referă la ambianța în care serviciile sunt prestate, la comunicații şi la preț.

Ambianța în care este prestat serviciul este determinantă pentru ca utilizatorul să solicite şi altă dată serviciul respectiv (mobilierul, temperatura, iluminatul, zgomotul).

Comunicațiile cu privire la serviciu reprezintă o altă modalitate de evidențiere a acestuia. Acest lucru se poate realiza prin reclamă şi publicitate sau prin intermediul compartimentelor de relații publice care transmit mesaje despre serviciile puse la dispoziția publicului de către bibliotecă.

Un interes deosebit prezintă prețul, pentru că el este unicul element al mixului care creează venit; toate celelalte elemente presupun costuri. Deşi bibliotecile intră în categoria organizațiilor non-profit, şi în ciuda existenței legii privind gratuitatea serviciilor de bibliotecă, din ce în ce mai multe țări introduc taxe pentru serviciile de bibliotecă.

b) Inseparabilitatea serviciilor se exprimă prin faptul că prestarea lor are loc simultan cu consumul. Simultaneitatea producției şi consumului presupune totodată participarea consumatorului la prestarea serviciului.

Rolul pe care îl îndeplineşte consumatorul în prestarea serviciului are, pe lângă un aspect pozitiv (cunoaşterea serviciului, implicarea şi chiar împărțirea responsabilității cu prestatorul), şi un aspect negativ: acesta face dificilă modernizarea, modificarea sau introducerea unui nou serviciu deoarece implică şi schimbarea obiceiurilor consumatorilor (de exemplu instruirea utilizatorilor în folosirea calculatoarelor).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

c) Variabilitatea serviciilor (eterogenitatea) semnifică imposibilitatea repetării acestora, în mod identic, de la o prestație la alta, deoarece ele depind de persoana care le realizează, de locul şi momentul în care sunt prestate.

Utilizatorii percep variabilitatea şi încearcă să obțină cât mai multe informații despre prestator înainte de a lua o decizie. Un răspuns posibil îl constituie personalizarea dorințelor, a relațiilor, adică înțelegerea nevoilor specifice ale utilizatorilor.

d) Perisabilitatea serviciilor reprezintă capacitatea acestora de a nu fi stocate sau inventariate. Perisabilitatea nu constituie o problemă când cererea este constantă, ci atunci când cererea fluctuează.

e) Calitatea serviciilor reprezintă un element definitoriu al acestora, determinat în ultimă instanță de intangibilitate. Calitatea exprimă măsura în care serviciul satisface cerințele utilizatorilor.

Cu toată eterogenitatea şi dificultatea aprecierii lor, s-au identificat următoarele caracteristici prin care poate fi definită calitatea serviciilor[12]:

- prestarea cât mai corectă a serviciului prin onorarea promisiunilor şi executarea lui în cele mai bune condiții (prestarea serviciului la timp, respectarea cerințelor de informare ale utilizatorului);
- manifestarea unei responsabilități din partea bibliotecii/ bibliotecarului, exprimată prin receptivitate şi dorință de a răspunde la solicitările utilizatorului (oferirea cu promptitudine a informațiilor, a documentelor solicitate, răspuns la un apel telefonic al utilizatorului);

---

[12] OLTEANU, V.; CETINĂ, I. *Op. cit.*, p. 81.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- competență asigurată prin utilizarea unor cunoştinţe de specialitate şi a unui personal calificat în prestarea serviciului;
- accesibilitatea serviciului exprimată prin uşurința contactării bibliotecii (mijloace de transport, locuri de parcare, distanța, orarul de funcționare, timpul de aşteptare pentru prestarea serviciului);
- amabilitatea personalului caracterizată prin politețe, respect, considerație;
- comunicațiile prin care se asigură informarea utilizatorului prin folosirea unui limbaj adecvat, adaptat diferiților utilizatori (explicația conținutului serviciului, a tarifului, convingerea utilizatorului că serviciul îl va satisface);
- credibilitatea asigurată, de regulă, de numele şi reputația bibliotecii, trăsăturile specifice bibliotecarilor şi gradul de apropiere între bibliotecar şi utilizator în timpul prestării serviciului;
- siguranța, care presupune lipsa oricărui pericol, risc, îndoieli în privința prestării serviciului (siguranță fizică, confidențialitate);
- înțelegerea nevoilor utilizatorilor, care presupune atât personalizarea nevoilor, cât şi personalizarea relațiilor;
- elementele tangibile care trebuie să fie cât mai atractive: săli de lectură cât mai confortabile, personal cât mai dornic de prestare a serviciilor, aparatură cât mai modernă.

De obicei, utilizatorul apreciază calitatea serviciului comparând aşteptările sale cu experiența câştigată în utilizarea serviciului respectiv. Rezultatul comparației poate fi prezentat schematic astfel (fig. 3):

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

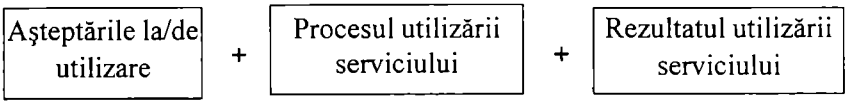

= Aşteptările nu au fost satisfăcătoare → Calitate nesatisfăcătoare
= Aşteptările au corespuns → Calitate satisfăcătoare
= Aşteptările au fost întrecute → Calitate ideală

Fig. 3. **Calitatea serviciului în funcție de aşteptările clientului**

Soluția în problema măsurării calității serviciilor o constituie determinarea modului în care utilizatorul o evaluează. P. Kotler identifică zece factori determinanți ai percepției calității unui serviciu:

Accesibilitate: serviciul este accesibil şi oferit la timp?
Credibilitate: biblioteca este credibilă şi de încredere?
Cunoaştere: biblioteca înțelege cu adevărat nevoile utilizatorilor?
Încredere: serviciul este demn de încredere şi consistent?
Siguranță: serviciul este sigur?
Competență: personalul este competent, având cunoştințe pentru a presta un serviciu de calitate?
Comunicare: cât de bine a explicat biblioteca serviciul?
Amabilitate: personalul este amabil, politicos, atent la dorințele utilizatorului?
Sensibilitate: personalul este dornic şi operativ în prestarea serviciului?
Concretețe: aspecte fizice: personalul, ambianța şi alte atribute reflectă o calitate ridicată?

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.2. Produse de bibliotecă. Definire. Caracteristici

Produsul presupune contactul dintre bibliotecar (specialistul în informare şi documentare) şi utilizator, într-o manieră directă şi neutră.

Caracteristicile produselor documentare sunt:

- au o formă fizică, sunt materiale, tangibile, fie că este vorba de produse documentare finite (buletinul bibliografic, bibliografiile la cerere), fie că este vorba de produse documentare semifinite (baze de date);
- consumul produselor are loc, de regulă, după producerea acestuia;
- calitatea produselor este mai uşor de evaluat decât cea a serviciilor;
- interacțiunea bibliotecar-utilizator nu este determinantă pentru modul în care utilizatorul apreciază calitatea produsului consumat;
- produsele generează şi întreţin serviciile (împrumut, consultare, mesagerie, traducere etc.).

7.3. Factorii care determină organizarea serviciilor

Publicul

Accesul, dreptul de a fi înscris şi autorizația de utilizare a serviciilor sunt reglementate de fiecare structură în parte.

Orientarea şi diferențierea serviciilor se vor face în funcție de categoriile de utilizatori, de profilul acestora şi de politica generală față de utilizatori. Biblioteca are obligația de a dirija şi reorienta publicul care nu are acces la serviciile şi produsele sale către alte structuri care ar putea oferi aceste servicii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Resursele umane

Organizarea serviciilor va fi precedată de studiul personalului bibliotecii, a specializării, competenței, mobilității şi adaptabilității acestuia, de studiul calității acestuia.

Resursele materiale şi financiare

Biblioteca este obligată să evalueze, diferențiat, costurile fiecărui serviciu prestat pentru utilizatori, costurile unui nou serviciu, să stabilească ce servicii sunt oferite gratuit utilizatorilor (şi/sau unei categorii a acestora) şi ce servicii trebuie plătite.

Deşi costurile serviciilor sunt greu de evaluat, ele trebuie să includă costuri legate de pregătirea şi lansarea serviciului, costuri de materiale şi echipamente, costuri de personal şi costuri legate de producerea efectivă a serviciului.

Biblioteca trebuie să dezvolte în rândul utilizatorilor conştiința că, deşi unele servicii sunt oferite gratuit, la un moment dat, cineva trebuie să le plătească, şi acest cineva este însăşi biblioteca.

Organizarea serviciilor trebuie să țină seama de aspectele economice, de existența resurselor materiale şi financiare pentru producerea şi difuzarea acestora, de costurile serviciilor şi, eventual, de modalitățile de recuperare a acestora. Gama de servicii ar trebui să răspundă următoarelor două obiective: nivelul de absorbție al pieței şi volumul nevoilor de informare, respectiv echilibrul dintre producerea serviciilor şi produselor şi rentabilitatea acestora.

Biblioteca are posibilitatea de a opta pentru:

- o gamă largă de servicii care acoperă un număr mare de segmente de piață. Dar expansiunea de servicii şi produse dispersează eforturile şi conduce la creşterea costurilor de producere şi organizare;
- o gamă restrânsă de servicii, care prezintă avantajul unei mai bune cunoaşteri a segmentului de piață, oferind o marjă mai mare de exploatare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4. Servicii de bibliotecă

Serviciile de bibliotecă se împart în servicii de intrare, servicii de ieşire (care au contact cu utilizatorul) şi servicii comune tuturor tipurilor de organizaţii (financiar, personal etc.). Ceea ce ne interesează pe noi sunt serviciile de ieşire.

7.4.1. Relaţiile cu publicul

Bibliotecile alcătuiesc, organizează, conservă şi valorifică colecţii de cărţi, periodice şi alte documente grafice şi audio-vizuale, româneşti şi străine, în funcţie de cerinţele de informare, lectură şi studiu ale beneficiarilor.

Pentru satisfacerea cerinţelor de lectură ale cetăţenilor, pentru apropierea documentelor de locul de muncă sau reşedinţă al acestora, bibliotecile îşi organizează secţii, filiale, puncte de împrumut.

Relaţiile dintre bibliotecă şi utilizator se stabilesc pe baza *Regulamentului de organizare şi funcţionare a bibliotecii*. Pentru a fi cunoscut de utilizator, Regulamentul se afişează la loc vizibil şi utilizatorul ia cunoştinţă de el cu ocazia înscrierii la bibliotecă.

Activitatea de relaţii cu publicul implică *înscrierea cititorilor*. Pentru a beneficia de serviciile bibliotecii, utilizatorul, după ce a luat cunoştinţă de Regulament, completează şi semnează *Fişa contract de împrumut* conform datelor din Buletinul de identitate, legitimaţia de serviciu, carnetul de elev, student sau talonul de pensie. Bibliotecarul confruntă datele înscrise de către utilizator cu actele menţionate mai sus şi eliberează *Permisul de intrare*.

Clienţii bibliotecilor sunt diferiţi de la un tip de bibliotecă la altul. De exemplu colecţiile bibliotecilor instituţiilor de învăţământ superior de stat şi cele ale filialelor

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

bibliotecilor centrale universitare sunt accesibile studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor şi altor categorii de personal din instituția de învățământ superior respectivă.

Pentru alte categorii de utilizatori decât cele menționate, bibliotecile centrale universitare şi bibliotecile instituțiilor de învățământ superior pot percepe taxe în condițiile prevăzute de lege.

7.4.2. Împrumutul de publicații

Împrumutul constituie activitatea de predare, pe baza unor documente, a publicațiilor în vederea consultării acestora în afara bibliotecii (cu anumite excepții).

Împrumutul publicațiilor poate fi individual sau interbibliotecar (intern şi internațional). Acesta se poate desfăşura în sistem tradițional (manual) sau automatizat.

Împrumutul de publicații în sistem tradițional

În sistemele manuale documentele sunt echipate cu anumite accesorii (fişe). Astfel pe coperta II a cărților destinate împrumutului de publicații la domiciliu se ataşează *Fişa pentru termenele de restituire*. Aceasta va fi lipită, servind ca buzunar în care se păstrează *Fişa cărții* pe perioada în care se află în bibliotecă.

După înregistrarea împrumutului în *Fişa cărții*, bibliotecarul trece pe *Fişa pentru termenele de restituire* numărul permisului utilizatorului şi data la care expiră împrumutul. Termenul de împrumut poate varia de la două săptămâni la o lună.

Prelungirea termenului de împrumut cu încă 15 zile se face numai cu avizul bibliotecarului, care menționează pe *Fişa de contract* prelungirea termenului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Rezervarea documentelor în vederea împrumutului. Dacă publicațiile cerute de utilizator sunt împrumutate, acesta poate solicita bibliotecarului – rezervarea acestora.

Pentru aceasta utilizatorul expediază într-un plic pe adresa bibliotecii o carte poştală având scrisă adresa la care domiciliază, iar pe partea destinată corespondenței completează autorul şi titlul cărții ce urmează a-i fi rezervată.

La revenirea publicației solicitate în bibliotecă, bibliotecarul expediază utilizatorului solicitant cartea poştală completată de acesta în prealabil.

Recuperarea publicațiilor nerestituite la timp. Plicurile cititorilor care nu au restituit documentele la data expirării termenului de împrumut se separă de celelalte, aşezându-se într-un fişier pe care se specifică „Restanțieri" şi se mai aşteaptă zece zile. Dacă nici după zece zile nu se restituie publicațiile, se va completa formularul *Înştiințare de restituire* pe care se specifică data la care trebuie restituite publicațiile şi titlurile lor. Înştiințarea se expediază prin poştă, recomandat la domiciliul utilizatorului restanțier.

Dacă în urma acestor demersuri utilizatorul restituie publicațiile împrumutate, acesta va suporta numai cheltuielile pentru corespondență. Dacă publicațiile restituite prezintă uzură avansată datorată utilizatorului, acesta este obligat să le înlocuiască cu un exemplar identic sau să plătească contravaloarea lor.

Bibliotecarul care nu întreprinde toate aceste măsuri necesare pentru recuperarea publicațiilor nerestituite de către utilizator la termen şi nu întocmeşte actele necesare în acest sens este unic răspunzător din punct de vedere financiar pentru aceste publicații.

Nu se împrumută pentru lectura la domiciliu lucrări ce fac parte din patrimoniul cultural național, carte rară şi bibliofilă,

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

albume, atlase, dicționare şi alte lucrări de referință; de asemenea, nu se împrumută la domiciliu publicații periodice şi seriale.

Împrumutul de publicații în sistem automatizat

Un sistem automatizat integrat de bibliotecă este un sistem care dispune de o bază de date centrală, gestionată de un software adecvat, prin intermediul căruia se asigură toate funcțiile specifice de bibliotecă: achiziția documentelor şi informațiilor, prelucrarea documentelor şi servirea informațională a beneficiarilor ce implică: împrumutul documentelor către public, împrumutul interbibliotecar național şi internațional, schimbul internațional de documente, transferul de informații către alte sisteme, accesul publicului la baza de date, elaborarea de publicații de informare la cerere sau prestabilite, controlul serialelor[13].

Împrumutul de documente către public se realizează în sistemele de bibliotecă automatizate prin subsisteme specializate numite în literatura de specialitate module de circulație (circulația documentelor).

Modulul de împrumut operează cu două categorii de informații:

- informații bibliografice asupra documentelor ce fac obiectul fondurilor disponibile pentru împrumut;
- informații asupra utilizatorilor bibliotecii care au dreptul să împrumute documente; fiecare utilizator este înregistrat în sistemul bibliotecii şi primeşte un permis ce conține codul de identificare propriu.

Legăturile între înregistrările corespunzătoare documentelor pentru împrumut şi cele pentru utilizatori se

[13] BANCIU, D. *Informatizarea bibliotecilor publice*. Bucureşti: Centrul de Pregătire şi Formare a Personalului din Instituțiile de Cultură, 1999, p. 19.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

realizează fie prin coduri, fie prin utilizarea barcodului. Codurile reprezentate de barcoduri sunt introduse în sistem prin citire cu un cititor optic (cititor de barcod) ataşat la un calculator destinat funcției de împrumut.

Înregistrarea utilizatorilor. Pentru fiecare utilizator se creează o înregistrare în care se menționează datele prezentate mai sus şi i se eliberează un permis care are ataşat un barcod, ce identifică unic şi neambiguu un cititor.

Împrumutul documentelor. Bibliotecarul selectează înregistrarea corespunzătoare domeniului solicitat, apoi se introduce în înregistrare codul utilizatorului (conform barcodului) şi perioada permisă pentru păstrarea documentului (legătura între codul utilizatorului şi codul documentului este asigurată de barcod).

Prelungirea împrumutului. Se realizează prin selectarea din baza de date a înregistrării pentru document şi a celei pentru utilizator; în înregistrarea pentru împrumut se tastează data până la care s-a prelungit împrumutul.

Rezervarea documentelor în vederea împrumutului. În cazul în care un titlu este solicitat de mai mulți utilizatori, atunci când este împrumutat, se poate activa un procedeu de rezervare în lanț (în înregistrarea documentului respectiv este menționat codul utilizatorului care îl solicită).

În momentul în care documentul este restituit, modulul de împrumut semnalează bibliotecarului (prin afişarea de informații) faptul că documentul respectiv a fost rezervat şi cine sunt solicitanții. Bibliotecarul anunță viitorul utilizator (în sistem informatizat se poate face prin intermediul poştei electronice).

În cazul în care biblioteca este conectată la o rețea de informare şi are acces la bazele de date pentru împrumut ale

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

altor biblioteci, rezervarea unui document se poate face online. Utilizatorii aflați într-o bibliotecă pot accesa baza de date, verifică dacă un anumit document se găseşte într-un alt sistem şi dacă acesta este disponibil pentru împrumut. Dacă documentul este împrumutat, utilizatorul îl poate rezerva, urmând să îl obțină fie direct, fie prin împrumut interbibliotecar.

Împrumutul interbibliotecar

În scopul satisfacerii cerințelor de lectură, de studiu şi de informare ale utilizatorilor, biblioteca are dreptul şi obligația de a practica împrumutul interbibliotecar de publicații. Acesta se efectuează numai în situația în care biblioteca nu deține în fondurile sale publicațiile solicitate de utilizator, iar acesta nu are acces direct la bibliotecile care dețin publicațiile care îl interesează. Bibliotecile sunt obligate să informeze utilizatorii asupra posibilităților de a studia şi consulta anumite publicații prin împrumut interbibliotecar.

Activitățile de împrumut interbibliotecar sunt procese care contribuie la intensificarea accesului la documente pentru public şi implicit circulația informației. O dată cu creşterea prețurilor publicațiilor, cererile de împrumut interbibliotecar s-au intensificat. Astfel, această activitate s-a extins în afara granițelor, devenind un proces de cooperare la scară mondială.

Împrumutul interbibliotecar în sistem tradițional

Utilizatorul completează *Cererea de împrumut interbibliotecar*. La primirea acesteia biblioteca este obligată să se adreseze altei biblioteci care dispune de colecții mai bogate de publicații, comunicând acesteia toate datele despre publicațiile solicitate; la numele utilizatorului se trece denumirea şi adresa bibliotecii solicitante.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Tehnica eliberării şi evidenței publicațiilor obținute prin împrumut interbibliotecar este identică cu cea utilizată la împrumutul colecțiilor proprii.

Sunt exceptate de la împrumut interbibliotecar aceleaşi categorii de publicații care nu se împrumută nici la domiciliu; acestea pot fi consultate numai la sala de lectură a bibliotecii care le deține în colecțiile sale.

Biblioteca trebuie să înştiințeze imediat utilizatorul despre sosirea publicațiilor solicitate în bibliotecă. Publicațiile primite prin împrumut interbibliotecar se aşază separat de restul colecției bibliotecii, iar consultarea lor se face numai la sala de lectură a bibliotecii care a mijlocit împrumutul.

Prelungirea termenului de împrumut se face numai cu acordul bibliotecii care a oferit publicațiile spre împrumut.

Restituirea publicațiilor se comunică în scris bibliotecii căreia îi aparțin, însoțită de o listă conținând publicațiile ce se restituie. Este recomandat ca restituirea, expedierea să se facă prin poştă, recomandat şi cu confirmare de primire.

Biblioteca ce solicită publicațiile este răspunzătoare în caz de nerestituire, pierdere sau deteriorare. Taxele poştale sunt suportate de solicitant. Costurile împrumutului interbibliotecar internațional sunt suportate de bibliotecile împrumutătoare, în funcție de resurse, sau de către solicitant.

Împrumutul interbibliotecar în sistem automatizat

Acesta se realizează asistat de calculator pe baza aceloraşi proceduri ca şi în cazul împrumutului către public, însă se desfăşoară în compartimente diferite de cele pentru împrumutul către public.

Deosebirile între cele două activități sunt: în locul utilizatorilor sunt înregistrate biblioteci sau alte structuri de informare-documentare, parteneri de împrumut; partenerii de împrumut nu sunt identificați prin barcorduri, fiecărui partener îi este atribuit un cod care îl identifică unic şi neambiguu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Procedurile se realizează prin corespondență cu fiecare partener în parte. În sistemele automatizate, corespondența este preluată de poşta electronică. Fiecare partener are asociat o adresă electronică la care este transmisă cererea de împrumut şi la care primeşte răspunsuri în cazul unei solicitări.

7.4.3. Consultarea publicațiilor în sala de lectură

Pentru consultarea publicațiilor care nu se împrumută la domiciliu, biblioteca trebuie să asigure un spațiu adecvat, de preferință o sală de lectură.

În categoria documentelor care se consultă la sală intră: lucrări care fac parte din patrimoniul cultural național, lucrări de referință, sinteze de specialitate, publicații periodice şi seriale şi acele documente care sunt deosebit de solicitate de utilizatori şi din care biblioteca nu posedă decât unul sau două exemplare.

În funcție de profilul bibliotecii, colecțiile sunt ordonate pe domenii. De exemplu, Biblioteca Națională, fiind o bibliotecă publică (are un caracter enciclopedic) care nu practică împrumutul publicațiilor la domiciliu, dispune de un număr de 12 săli de lectură specializate, cu aproximativ 500 de locuri, astfel: sala pentru enciclopedii, drept, documente oficiale; sala de periodice de informare generală; sala de ştiințe economice; cabinetul bibliologic; sala de literatură şi lingvistică; sala de filozofie, religie, ştiințe sociale, sport; sala de istorie, geografie, turism; sala de ştiințe exacte; sala pentru publicațiile Unesco, Buletinele Comunității Europene, bibliografii naționale; sala de medicină şi tehnică; sala de colecții speciale, periodice românești vechi şi sala de muzică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4.4. Serviciul de informare bibliografică şi documentară

O bibliotecă asigură servicii de informare bibliografică şi documentară la nivel local, central, naţional şi internaţional, elaborează lucrări bibliografice şi documentare pentru valorificarea colecţiilor bibliografice şi documentare cu caracter cultural-ştiinţific (conform Ordinului Ministerului Culturii nr. 452/6 iulie 1992)[14].

Biblioteca are funcţia de centru de informare bibliografică şi documentară, care se exercită prin două tipuri de servicii:

- redactarea, organizarea şi publicarea materialelor bibliografice;
- informarea beneficiarilor, în scris sau oral.

Funcţii ale serviciului de informare al bibliotecilor:

a) punctul de informare, care dă zilnic la cerere indicaţii bibliografice sau orice alt tip de informaţie;
b) întocmirea de liste bibliografice şi cercetări bibliografice la cerere;
c) organizarea unui complex de cataloage ale surselor de informare bibliografică, care constituie instrumentele de lucru ale serviciului;
d) publicarea de bibliografii, indici de reviste, bibliografii speciale;
e) organizarea şi ţinerea la zi a fondului de referinţă al bibliotecii;
f) efectuarea de activităţi legate de depistarea unor titluri sau contribuirea la elaborarea unor tematici necesare altor instituţii, din dispoziţia forurilor tutelare.

---

[14] CIORCAN, Marcel. *Informarea bibliografică şi documentară în bibliotecile publice*. Bucureşti: Centrul de Pregătire şi Formare a Personalului din Instituţiile de Cultură, 1997, p. 9.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Lucrări editate de serviciul de informare

1) Lucrări şi materiale bibliografice multiplicate mecanic (rotaprint, xerox, imprimantă), adesea într-o formă nedefinită (pentru uz intern):

a) liste de lucrări prezentate într-o anumită expoziţie: indici de opere separate ale unui autor, liste de recomandare bibliografică pe diferite teme;

b) lucrări bibliografice auxiliare tipărite. Mai importante sunt următoarele:

- fişele descriptive, tipărite de Biblioteca Naţională care se atribuie pe bază de abonament tuturor bibliotecilor, contribuind astfel la asigurarea unităţii şi uniformităţii descrierilor şi clasificării;
- bibliografii tematice, pe subiecte sau pe autori elaborate de serviciile bibliografice ale marilor biblioteci, cu prilejul unor aniversări, evenimente, sau la cererea unor categorii de utilizatori pentru „uzul intern";
- buletine de informare bibliografică (Biblioteca Naţională editează *Buletinul de Informare în Bibliologie*);
- aniversări culturale: bibliografii dedicate marilor aniversări ale unei anumite personalităţi recomandate de Unesco (editate de Biblioteca Naţională);
- cataloage de achiziţii (cărţi şi periodice) din producţia editorială străină, editate de Biblioteca Naţională, Biblioteca Centrală Universitară Bucureşti, Biblioteca Academiei Române;
- documentările editate de institute specializate ca INID – Institutul Naţional de Informare şi Documentare;
- publicaţiile sau lucrările informative elaborate de biblioteci cu privire la creşterea colecţiilor într-o anumită perioadă (ghiduri, caiete selective, liste de cărţi noi, fişiere etc.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

2) Lucrări bibliografice tipărite

a) publicații ale Bibliotecii Naționale:

- Bibliografia Națională Curentă cu seriile: Cărți. Albume. Hărți; Publicații seriale; Publicații oficiale; Teze de doctorat; Note muzicale. Discuri. Casete.
- Catalogul cărților străine intrate în bibliotecile din România.
- Repertoriul cărților străine intrate în bibliotecile din România.
- ABSI – Abstracte în bibliologie şi ştiința informării.
- Biblioteconomie. Culegere de traduceri prelucrate.
- Revista Bibliotecii Naționale.
- Aniversări culturale.
- Cultura în lume.
- Cultura în România.
- Probleme de patologia cărții.

b) bibliografii propriu-zise. Lucrări mari de informare bibliografică, dedicate unui autor, pe teme ştiințifice (ex.: „Bibliografia istorică şi literară a lui N. Iorga 1890-1934", de Barbu Theodorescu).

c) repertoriile bibliografice. Lucrări bibliografice analitice în care se fac precizări cu privire la istoria textului, a cărții (ex.: „Repertoriul manuscriselor de cronici interne, secolele XV-XVIII, privind istoria României").

d) indici bibliografici şi indici de reviste. Lucrări bibliografice referitoare la un autor sau temă (ex.: „Operele lui M. Sadoveanu"), indici de materii, de autori, indici generali de nume proprii, de cuvinte.

e) monografiile bibliografice. Studii asupra unui autor, reviste sau temă în care domină aspectul bibliografic (ex.: „Bibliografia poeziei noastre populare", de C.T. Niculescu).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

3) *Cataloage* de cărți și periodice, de librării, de edituri și de anticariate.

4) *Instrumente de lucru auxiliare informării*:

- lista bibliografică (cea mai elementară lucrare bibliografică);
- revistele sau buletinele de bibliografie și documentare, pe specialități sau generale;
- rubricile de critică sau bibliografice ale revistelor de specialitate;
- reviste nebibliografice, de cultură generală sau de specialitate;
- bibliografiile ascunse la sfârșitul capitolelor sau la sfârșitul cărții;
- indicii de nume și localități;
- ghidurile de bibliotecă, muzee, case memoriale;
- almanahurile, anuarele, calendarele.

Serviciul de informare on-line și interogarea bazelor de date distribuite la distanță

Bibliotecile, receptive la noua metodă de asigurare a unei informări la zi a beneficiarilor, și-au organizat servicii specializate, contra cost, care să ofere publicului cercetări interactive, prin interogarea diverselor baze de date intermediate de rețelele de comunicare.

Structura unei rețele de servicii de informare on-line cuprinde următoarele componente:

- furnizorii de informații sau producătorii de baze de date (biblioteci, companii etc.) care realizează prelucrarea și organizarea informațiilor în baza de date, pe care le furnizează serviciului de informare gazdă. Producătorii de baze de date pot furniza aceleași informații pe CD-ROM, pe suport magnetic sau în formă tipărită, precum și accesul

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

la sursa primară, contribuind la lărgirea relațiilor de schimb internațional. Producătorii pot fi şi utilizatori ai bazelor de date.

- serviciul de informare on-line, național şi/sau internațional, care îşi instalează aceste înregistrări, organizându-le în una sau mai multe baze de date în calculatoarele locale, cu memorie extinsă, dispunând şi de un soft performant care asigură interfața dintre producători şi utilizatori, şi permite interogarea bazelor de date de către mai mulți utilizatori în acelaşi timp.
- rețelele de telecomunicații avansate care asigură conectarea la serverul serviciului de informare aflat la distanță (remote computer) prin intermediul rețelelor internaționale şi naționale de comunicare a datelor sau chiar prin satelit.
- utilizatorii finali, abonați care accesează informația de la stații de lucru, acestea fiind conectate prin rețele la serviciul de informare; este necesar un soft special de rețea pentru ca un calculator să funcționeze ca un terminal, şi care permite utilizatorului să formuleze o strategie de căutare off-line, pe care apoi o transmite serviciului on-line. Acest soft de rețea stochează şi adresele şi parolele necesare.

Primul serviciu de informare de acest gen a fost DIALOG (dezvoltat în Palo Alto, California), care şi-a început activitatea în 1972, cu doar 6 baze de date şi care continuă să domine piața mondială, astăzi ajungând la peste 400 de baze de date disponibile on-line.

Evoluția serviciilor de informare a fost uluitoare, numărul acestora crescând exponențial: dacă în 1978 existau doar 15, în 1991 erau deja 600 de servicii de informare on-line.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Două mari servicii comerciale on-line orientate spre consumator sunt AOL (American On-line) şi PRODIGY; acestea oferă utilizatorilor individuali posibilitatea de a face cunoştinţă cu lumea on-line (informaţii despre evenimente culturale, afaceri, turism, comerţ, activitate economică, servicii medicale etc.).

Primele baze de date au fost bibliografice, conţinând în principal informaţii ştiinţifice şi tehnice. Calitatea industriei on-line a continuat să se dezvolte, îmbunătăţindu-se atât sub aspectul formei de prezentare şi a conţinutului bazelor de date, cât şi a modalităţilor de acces al acestora. Astfel, domeniile bazelor de date s-au lărgit, acoperind informaţii din toate sferele de interes, apărând noi tipuri de baze de date şi anume, numerice şi full-text.

7.4.5. Sistemul de cataloage al unei biblioteci (cataloage pentru public)

Prin sistemul de cataloage al unei biblioteci se înţelege numărul de cataloage existent în biblioteca respectivă. Sistemul de cataloage trebuie să răspundă rapid şi exact la întrebările formulate de utilizatori.

Chiar dacă în bibliotecile noastre a început procesul prelucrării informatizate a documentelor, în bună parte informaţia despre document este prelucrată pe suport hârtie până la data îngheţării catalogului tradiţional. De aceea însă, o bună parte de timp, beneficiarul va fi nevoit să consulte atât fişierele tradiţionale, cât şi pe cele informatizate, în vederea obţinerii informaţiilor dorite.

Cataloagele de bibliotecă se împart în cataloage de serviciu (pentru personalul bibliotecii) şi cataloage pentru public.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Acestea din urmă se pot clasifica după mai multe criterii:

1) după *aspectul formal*, cataloagele sunt:

- catalogul alfabetic pe autori şi titluri pentru lucrările monografice;
- catalogul alfabetic al periodicelor;
- catalogul sistematic (după clasificarea zecimală universală).

2) după *conținut*, cataloagele sunt:

- catalogul pe subiecte (criteriul de ordonare este vedeta de subiect);
- catalogul tematic (rubricile planului tematic stabilit ordonate alfabetic sau alfanumeric);
- catalogul pe titluri (criteriul de ordonare este titlul lucrării; se foloseşte pentru beletristică; este ordonat alfabetic);
- catalogul geografic (organizat zecimal sau după locul geografic despre care se vorbeşte în lucrarea respectivă);
- catalogul cronologic (criteriul de ordonare este anul apariției; se alcătuieşte pentru colecțiile de carte veche).

3) după *criteriul mixt alfabetic şi de conținut*, cataloagele sunt:

- catalogul dicționar (criteriul de ordonare este vedeta uniformă pentru nume de autor, titluri şi vedete de subiect; este organizat alfabetic).

4) după *felul materialelor de bibliotecă reflectate*, cataloagele sunt:

- cataloage pentru cărți, periodice, discuri, casete, benzi magnetice, dischete, CD-ROM-uri.

5) pentru bibliotecile informatizate se constituie *catalogul informatizat OPAC (On-line Public Acces Catalog).*

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Cataloagele obligatorii într-o bibliotecă sunt:

a) pentru carte sunt obligatorii cel puțin:
- un catalog sistematic;
- un catalog pe nume de autori şi titluri de lucrări anonime.

b) pentru publicațiile periodice:
- un catalog alfabetic pe titluri de seriale;
- un catalog sistematic.

c) automatizarea unei biblioteci implică organizarea catalogului OPAC.

Catalogul informatizat OPAC

OPAC-ul este o bază de date bibliografice gestionate de un soft care asigură îndeplinirea tuturor funcțiilor pe care le realizează sistemul tradițional de catalogare al bibliotecii. Acesta este rezultatul muncii colective din bibliotecă (achiziție, catalogare, indexare, clasificare, stocare), oferind utilizatorului informațiile dorite.

Catalogul conține fişierele bibliotecii pe care utilizatorii le pot consulta rapid, având posibilitatea combinării mai multor criterii de căutare (titlu, autor, date de publicare, limba de redactare a materialului, cuvânt din titlu etc.). Reflectând colecțiile unei biblioteci, include informații asupra unei varietăți de discipline şi subiecte. Înregistrările din catalog conțin în general numai informații bibliografice, mai rar sunt însoțite de abstracte.

OPAC-ul permite accesul on-line al publicului la baza de date a catalogului, în scopul verificării anumitor aspecte legate de un document: dacă în fondul bibliotecii există o anumită lucrare şi în aceste condiții să obțină toate informațiile privitoare la aceasta (repartiție, date de publicare, dacă este sau nu disponibilă pentru împrumut – dacă softul de bibliotecă include şi modulul de circulație).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Fiecare tip de bibliotecă îşi va adapta accesul on-line în funcţie de utilizatorii săi şi de scopurile vizate de către instituţie (cercetare, predare, formare la nivel înalt).

În alcătuirea punctelor de acces, este bine să nu uităm[15]:

- regimul împrumutului, dacă se fac rezervări;
- fondul ce poate fi consultat;
- accesul la acest fond (acces liber, depozit, consultare la distanţă, Internet);
- numărul posturilor la care se pot face căutările.

Nu trebuie uitate problemele legate de ergonomia acestuia: confortul oferit utilizatorului în parcurgerea ecranelor până se ajunge la informaţia dorită, timpul de aşteptare, securitatea OPAC-ului, uşurinţa învăţării modului de a-l folosi etc.

Iată câteva *criterii legate de calitate*, pe care trebuie să le îndeplinească un OPAC:

- *accesibilitatea* (este strâns legată de tipul de bibliotecă şi de utilizatorii acesteia);
- *adecvarea* (vezi mesajele conţinute de ecran);
- *coerenţa* (adaptarea limbajului propus de program la limbajul utilizatorilor);
- *comprehensibilitatea* (calitatea limbajului de comunicare);
- *eficacitatea* (pentru a găsi informaţia căutată, este necesară înţelegerea limbajelor ajutătoare);
- *fiabilitatea* (să prevezi comenzile făcute de utilizatori);
- *evoluţia* (posibilitatea efectuării unor corecţii);
- *reversibilitatea* (posibilitatea revenirii la ecranele precedente);
- *specificitatea* (identificarea cu uşurinţă a ajutorului);

---

[15] MARINESCU, Nicoleta. *Biblioteca de la tradiţie la modernitate*. Iaşi: Astel Design, 1999, p. 79.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- *prelucrarea greşelilor omeneşti* (corectări ortografice);
- *atitudinea utilizatorului* (decurge din alte criterii);
- *utilitatea* (suprimarea unor elemente inutile de dialog);
- *timpul:*

– timpul de acces la instrumente (stabilirea unui număr suficient de terminale la care utilizatorul poate avea acces);
– timpul de învățare (formarea utilizatorului în vederea folosirii acestui catalog);
– timpul de acces la informația pertinentă (este timpul în care utilizatorul ajunge la document în colecțiile bibliotecii, după ce a găsit informația căutată);
– timpul de aducere la zi a informației (timpul scurs între momentul achiziției documentului şi momentul definitivării catalogării);
– timpul de acces la documente.

Baza de date este formată din prelucrările curente de documente, transferul descrierilor bibliografice din alte baze de date (furnizor, alte cataloage, catalogare partajată), conversia retrospectivă (este procesul prin care înregistrările manuale existente într-un sistem tradițional sunt convertite în forme „citibile" de calculator).

Transpunerea informațiilor de pe suportul tradițional al bibliotecii în bazele de date omogene şi coerente se va face din următoarele considerente:

- necesitatea practicării împrumutului interbibliotecar;
- alcătuirea unei baze de date bibliografice omogene pentru interogarea on-line de către utilizatori;
- reconstituirea catalogului colectiv unic on-line, singurul mijloc de gestiune şi cercetare eficace pentru utilizatori şi bibliotecă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4.6. Servicii de referințe

Servicii de referințe în sistem tradițional

Creşterea volumului surselor de informare într-o bibliotecă nu este acompaniată, aşa cum se aşteaptă unii, de o creştere corespunzătoare a abilității utilizatorilor de a găsi informații relevante în această colecție.

Deşi în bibliotecă este disponibilă o cantitate de informații mai mare ca oricând, majoritatea utilizatorilor sunt incapabili să le găsească pe cele de care au nevoie, fără asistența bibliotecarului. Acest lucru a determinat bibliotecile să organizeze servicii de referințe în care lucrează bibliotecari special pregătiți. Aceştia, pe baza unor interviuri, încearcă să descopere nevoile informaționale ale utilizatorilor.

Pentru a uşura activitatea de referințe şi, implicit, bibliotecarii de referințe, s-a încercat definirea unui *set de postulate* care a dus la formarea unei teorii a referințelor.

Serviciul de referințe este influențat de şapte factori:

1) *Calitatea, cantitatea şi utilizarea colecției.*

2) *Nivelul serviciilor.*

Un proces de furnizare a referințelor trebuie să ajute, să asiste utilizatorul, iar acest proces presupune trei niveluri: conservator (oferă o minimă asistență din partea bibliotecarului), moderat (răspunsul la cererile utilizatorilor este deja într-o sursă de referință) şi liberal, ideal (răspunsul la cererile utilizatorilor depăşeşte colecția bibliotecii, adică nivelul poate fi identificat astăzi cu împrumutul interbibliotecar sau cu serviciul de referințe oferit de o bibliotecă modernă).

3) *Importanța relațiilor umane.*

De abilitatea bibliotecarului de comunicare cu utilizatorii şi de dimensiunea cuantificabilă a asistenței oferite de bibliotecar depind receptarea însuşirii ideii că biblioteca este o instituție utilă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

4) *Întrebarea, negocierea în căutarea informațiilor.*

Se pune un accent deosebit pe barierele care pot apărea în etapa de negociere a cererii şi analiza posibilităților depăşirii acestora prin urmărirea unor etape bine precizate ale interviului între bibliotecar şi utilizator, cu evidențierea faptului că interviul în cadrul serviciului de referințe este o posibilitate de comunicare interumană.

5) Cercetările procesului de furnizare a referințelor au permis *stabilirea unor standarde de performanță* care au putut fi aplicate sectorului de referințe din orice bibliotecă.

6) *Evoluția profesiei de bibliotecar de referințe.*

Procesul de furnizare a referințelor a oferit date valide, autorizate privind cercetările, criteriile, exigențele impuse acestei profesii.

7) *Formarea utilizatorilor.*

Pregătirea utilizatorilor pentru a folosi acest tip de servicii de informare devine la fel de importantă ca şi cea a bibliotecarului.

Tipuri de servicii de referințe

1) Servicii de referințe directe

Dimensiunile unui astfel de serviciu variază în funcție de doi factori: tipul de bibliotecă şi tipul utilizatorului pentru care este proiectat serviciul.

Gama de răspunsuri pe care le oferă acest tip de serviciu poate varia de la un răspuns foarte simplu şi concis până la o cercetare bibliografică complexă, în care competențele bibliotecarului sunt mult mai lărgite, ele fiind practic ale unui specialist în informare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

2) Servicii de referințe indirecte

Acestea facilitează accesul utilizatorilor pe de o parte la o gamă largă de resurse proprii bibliotecii, iar pe de altă parte, sunt o extensie a potențialului bibliotecii de a coopera cu alte biblioteci.

Tipuri de servicii indirecte:

- selectarea surselor reprezintă identificarea şi selectarea diferitelor surse de informare (cărți, periodice, rapoarte de cercetare, brevete, indexuri, reviste de referate) care pot asista cu succes bibliotecarul în acordarea serviciilor de referințe directe;
- organizarea şi administrarea diverselor compartimente ale bibliotecii, inclusiv serviciilor de referințe;
- împrumutul interbibliotecar este considerat, în condițiile dezvoltării extraordinare a rețelelor de comunicații, ca o activitate ce permite accesul la informații.

Cererile de informare adresate de utilizatori serviciului de referințe se împart în patru categorii:

1) *cereri direcționate*, al căror răspuns implică uneori mai mult decât o cunoaştere geografică a surselor cheie ale serviciilor. Timpul de răspuns este neglijabil.

2) *cereri pentru referințe rapide*, al căror răspuns univoc se găseşte, de regulă, fără dificultate, prin consultarea unui anumit tip de surse de informare, almanahuri şi anuare. Acest tip de cereri de informare s-a dezvoltat în ultimul timp datorită faptului că serviciile de referințe şi-au organizat posturi telefonice la care se răspunde unor astfel de cereri. Timpul de răspuns este de 1-2 minute.

3) *cereri pentru o cercetare specifică a literaturii*, al căror răspuns nu se primeşte direct, ci utilizatorul este îndrumat către un instrument bibliografic (catalog, index, bibliografie).

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Aceste cereri sunt adresate bibliotecilor universitare, iar timpul de răspuns variază în funcție de colecțiile existente în biblioteci sau accesibile prin împrumut interbibliotecar, de atitudinea bibliotecarului (fie bibliotecarul se implică printr-un ajutor substanțial şi răspunde în aproximativ o oră, fie transformă cererea într-una direcționată şi îndrumă utilizatorul spre instrumentul bibliografic).

4) *cereri pentru o cercetare cuprinzătoare a literaturii.* De regulă, aceste cereri implică un răspuns cu informații în detaliu, dar şi foarte extinse şi cu excepția bibliotecilor universitare sau a celor specializate, acest tip de cereri constituie un procent mic din totalul activităților tip desfăşurate de un serviciu de referințe.

Analiza acestor cereri din punctul de vedere al răspunsului primit de utilizator determină clasificarea cererilor în cereri pentru regăsirea documentului şi în cereri pentru regăsirea datelor.

Sursele de informare pentru serviciile de referințe

Un bibliotecar sau o bibliotecă se bazează pe două mari categorii de surse de informare. Cele obținute prin canale convenționale (documente publicate) şi cele provenind pe canale neconvenționale (surse de informare care nu au fost publicate sau ale căror informații circulă înainte de a fi publicate: conferințe, sesiuni de comunicări etc.).

1) Surse de informare convenționale

a) surse primare (materialele originale, de autor), care nu au fost filtrate prin operații de interpretare sau evaluare. Sunt cele mai numeroase într-o bibliotecă şi iau forma monografiilor, articolelor din periodice, rapoartelor de cercetare, a brevetelor sau tezelor de doctorat;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

b) surse secundare (oferă informații despre sursele primare) sunt informații care au fost selectate, modificate, ordonate pentru un anumit scop sau auditoriu. Ele sunt instrumente de control pentru un serviciu de referințe permițând regăsirea surselor primare. De multe ori un document poate fi şi sursă primară şi sursă secundară. De exemplu, un periodic care conține articole originale este o sursă primară; dar acest periodic poate conține şi surse secundare de informare: rezumate ale unor articole, sumare ale unor publicații periodice.

c) surse terțiare sunt cele care conțin informații despre celelalte două categorii de surse (enciclopedii, dicționare etc.).

Această împărțire în trei categorii a surselor este utilă, ea indicând două aspecte importante: relativa actualitate (sursele primare sunt mai actuale decât cele secundare, iar acestea mai actuale decât cele terțiare) şi relativa acuratețe a informațiilor (sursele primare sunt mai precise decât cele secundare pentru că prezintă ideile originale ale autorului).

Principalele categorii de lucrări de referință sunt:

- enciclopediile
- dicționarele bibliografice şi biografice
- dicționarele pe domenii
- lexicoanele
- repertoriile
- ghidurile
- istoriile diferitelor domenii ale cunoaşterii
- atlasele
- albumele
- antologiile tematice
- periodicele anuale (calendare, anuare, almanahuri)
- buletinele
- bibliografia bibliografiilor

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Servicii de referințe prin e-mail

Dintre serviciile în mediu digital pe care le poate dezvolta o bibliotecă informatizată şi conectată la Internet, serviciile de referințe constituie una dintre principalele pârghii de schimbare a imaginii bibliotecii.

Aceste servicii trebuie să înfrunte în mediu digital o prejudecată conform căreia, datorită accesului liber la o multitudine de resurse pe Internet şi posibilităților oferite de motoarele de căutare, activitatea bibliotecarului de referințe, chiar cea a bibliotecarului în general, tinde să nu mai aibă obiect.

Furnizarea de către biblioteci a unor servicii de referințe prin e-mail a început în anii 1990. Utilizatorilor li s-a pus la dispoziție un serviciu de comunicare prin e-mail legat direct de catalogul on-line, permițându-le formularea şi transmiterea unor cereri de informare prin intermediul infrastructurii unei sesiuni de consultare a catalogului.

În prezent, tendința generalizată este de utilizare a sistemelor bazate pe mediul World Wide Web, care permit punerea la dispoziție, on-line, a unor formulare de cerere.

Modul de derulare a procesului de referințe prin e-mail este:

- utilizatorul completează formularul de cerere prezent în pagina Web a bibliotecii sau transmite electronic la o adresă e-mail alocată bibliotecii acest tip de cereri;
- sosirea cererilor este verificată la un anumit interval de timp de către bibliotecarul de referințe;
- când cererea nu este clar formulată, se declanşează interviul de referințe (negocierea cererii) desfăşurat printr-un schimb de mesaje între bibliotecarul însărcinat cu rezolvarea cererii şi utilizator;
- în momentul în care bibliotecarul consideră că a obținut răspunsul la cerere, îl transmite utilizatorului;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- procesul se poate prelungi când utilizatorul nu este satisfăcut de răspunsul obținut şi solicită bibliotecarului o nouă căutare.

Tipurile de cereri la care va răspunde serviciul sunt în general cererile simple, succinte, care necesită o negociere redusă şi un răspuns punctual, furnizat rapid (serviciile de referințe care răspund la cereri complexe sunt o excepție).

Biblioteca trebuie să stabilească şi dacă există o limitare a accesului la serviciul de referințe prin e-mail în funcție de categoriile de utilizatori.

Prioritățile în rezolvarea cererilor. Biblioteca trebuie să-şi definească prioritățile în ceea ce priveşte rezolvarea cererilor de referințe provenite pe diverse căi (prin comunicare directă cu utilizatorul, prin e-mail, prin telefon, prin fax etc.). Se poate acorda prioritate satisfacerii cererilor de referințe formulate în localul bibliotecii, şi nu celor transmise prin e-mail.

Avantajele serviciilor de referințe prin e-mail

Avantajele acestor servicii trebuie privite din două perspective, una instituțională, alta aparținând utilizatorului. Din perspectivă instituțională, principalul avantaj îl constituie creşterea eficienței comunicării cu utilizatorii. Astfel, studiile arată că, din punctul de vedere al bibliotecarului, răspunsul la cererile transmise prin e-mail este mult mai comod decât răspunsul la apelurile telefonice, încurajând o abordare mult mai destinsă şi coerentă a căutării informațiilor solicitate de utilizator, datorată presiunii şi solicitării emoționale mai reduse implicate de natura asincronă a comunicării.

Principalul avantaj pentru utilizator îl constituie posibilitatea de a obține informațiile dorite de acasă sau de la locul de muncă, el nemaifiind nevoit să se deplaseze până la sediul bibliotecii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Serviciile de referință prin e-mail oferă un tip de anonimat care nu este posibil în cazul serviciilor tradiționale, care presupun comunicarea directă cu bibliotecarii de referințe.

E-mail-ul este considerat mai puțin formal, mai spontan şi mai efemer decât o scrisoare. Acesta este o alternativă eficientă, ieftină şi rapidă pentru serviciile poştale tradiționale sau pentru telefon (scrierea şi transmiterea unui e-mail este mai uşoară decât scrierea şi trimiterea unei scrisori).

Programele de e-mail permit transmiterea de fişiere ataşate care conțin imagini fixe sau animate (astfel, răspunsul la o cerere referitoare la un anumit interpret de muzică poate conține imagini scanate ale unor articole referitoare la acesta, fotografia acestuia şi fişiere cu extrase audio din diferite concerte).

Dezavantajele serviciilor de referințe prin e-mail

Principalul dezavantaj semnalat în cazul acestor servicii este legat de interviul de referință. Comunicarea prin e-mail elimină nuanțele furnizate de comportamentul, semnalele nonverbale (tonul vocii, expresia feței), care în serviciile de referințe tradiționale constituie un aspect important al comunicării între bibliotecar şi utilizator.

Riscul pentru securitatea şi confidențialitatea datelor transmise reprezintă un alt dezavantaj al serviciilor de referințe prin e-mail: mesajele electronice, parcurgând drumul de la expeditor la destinatar, trec prin mai multe noduri de rețea în care există posibilitatea apariției unui intrus.

Serviciile de referințe prin e-mail sunt ineficiente în cazul comunicațiilor în care marea majoritate a indivizilor nu au acces la echipamentele informatice şi/sau la Internet. În prezent, procentul utilizatorilor de e-mail este mai mare în cazul comunităților universitare decât în cazul marilor comunităților deservite de bibliotecile publice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

O altă limitare a accesului la serviciu poate fi impusă de diferențele care pot apărea între performanțele programelor de e-mail folosite de bibliotecari, respectiv de utilizatori, ceea ce duce la eşecul comunicării electronice.

Oferind servicii de referințe prin e-mail, bibliotecile demonstrează conştientizarea nevoii de a-şi depăşi rolul de furnizor tradițional de informații şi de justificare a susținerii financiare, implicite sau explicite, din partea comunității.

Ca strategie de creştere a eficienței unui serviciu de referințe, sunt indicate[16]:

- includerea serviciului într-o infrastructură electronică mai largă, care implică majoritatea utilizatorilor bibliotecii (de exemplu, sistemul informatic al unei biblioteci universitare);
- descrierea cât mai succintă a serviciului, definindu-se însă toți parametrii menționați mai sus şi precizarea coordonatorului acestuia (persoana care monitorizează şi distribuie mesajele şi care se asigură că răspunsurile au fost trimise utilizatorilor);
- implementarea unei politici de marketing.

Servicii de referințe digitale în lume

Internet Public Library (IPL)

Internet Public Library este prima bibliotecă publică din Internet. Inaugurată în 1996, IPL îşi propune să furnizeze, gratuit, servicii de bibliotecă pentru comunitatea utilizatorilor Internet, să îi instruiască pe bibliotecari cu privire la contribuția pe care aceştia trebuie să o aibă într-un mediu digital, să promoveze biblioteconomia şi profesia de bibliotecar.

---

[16] CORAVU, Robert. Servicii de referință prin e-mail. În : *Buletinul ABIR*, Vol. 11, Nr. 1, 2000, p. 14.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Conform Declarației privind misiunea IPL, obiectivele pe care le urmăresc bibliotecarii din cadrul IPL sunt[17]:

- să servească publicul prin regăsirea, evaluarea, selectarea, organizarea, descrierea şi crearea unor surse de informare valoroase;
- să dezvolte şi să furnizeze informații pentru comunitatea utilizatorilor Internet, acordând o atenție specială nevoilor tinerilor;
- să creeze o imagine solidă şi coerentă a bibliotecii în Internet, demonstrând că aceasta rămâne o structură utilă, novatoare şi uşor de utilizat;
- să promoveze cooperarea, în special cu alte biblioteci şi alți bibliotecari, în vederea realizării unor proiecte care să ducă la conştientizarea rolului acestora în mediul digital;
- să promoveze valorile esențiale pentru bibliotecă, în special cele exprimate în declarația privind „Drepturile la servicii de bibliotecă".

Centrul de Referințe al IPL (http://www.ipl.org/ref) oferă utilizatorilor două posibilități de informare: consultarea colecției de referințe, constituită din resurse Internet ordonate pe domenii (Referințe generale, Arte şi Ştiințe umane, Afaceri şi economie, Calculatoare şi Internet, Educație, Drept, administrație şi ştiințe politice etc.) sau apelarea la serviciul de referințe prin E-mail (Ask-A-Question).

Servicii oferite de IPL[18]

1) Serviciul Ask-A-Question este efectuat ca şi celelalte activități desfăşurate în cadrul Centrului de Referințe al IPL, de bibliotecari voluntari, care sunt, în acelaşi timp, angajați cu normă întreagă ai unei biblioteci tradiționale.

---

[17] *Idem.* Servicii de referințe digitale în lume. În : *Buletinul ABIR*, vol. 11, nr. 1, 2000, p. 15.

[18] *Ibidem.*, p. 15-16.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Modul de funcționare al acestui serviciu este următorul: cererea utilizatorului este transmisă prin e-mail la o adresă specificată. Un membru al personalului IPL verifică, o dată pe zi, contul e-mail, citeşte şi selectează mesajele, apoi retransmite bibliotecarilor cererile de informare, care urmează să fie rezolvate. Fiecare utilizator care a transmis o cerere va fi informat rapid despre admiterea sau respingerea ei. Răspunsul la cererea de referințe va fi primit după o zi sau două; în cazul unor solicitări care necesită investigații mai complexe, după o săptămână.

O cerere poate fi respinsă din două motive: fie numărul de cereri este prea mare, în acest caz utilizatorul fiind încurajat să-şi retransmită cererea mai târziu, fie răspunsul necesită consultarea unor surse care nu sunt disponibile la IPL şi atunci utilizatorul este sfătuit să apeleze la o bibliotecă sau la un consultant (broker de informații) care îi va regăsi informația contra unei taxe.

2) Un alt tip de serviciu de referințe oferit de IPL foloseşte mediul *MOO (Multi-User Object Oriented)*, un sistem interactiv care oferă multiple posibilități de interacțiune şi comunicare în timp real, accesibil pentru mai mulți utilizatori simultan prin intermediul protocolului Telnet. Serviciul este disponibil zilnic, timp de o oră pe zi, atunci când bibliotecarii de referințe sunt prezenți în rețea, însă alte categorii de voluntari (alți bibliotecari cu experiență sau studenți la biblioteconomie) pot fi prezenți în rețea în orice moment al zilei. Personalul care îndeplineşte acest serviciu ajută utilizatorii să-şi regăsească informațiile dorite pe Internet, fie într-o resursă pe suport tradițional, prioritate având însă resursele pe Internet.

Procesul de referințe se desfăşoară astfel: unul dintre bibliotecarii de referințe „primeşte" utilizatorul şi, dacă este nevoie, îi oferă asistență în utilizarea comenzilor specifice MOO.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Utilizatorului i se cere să citească o explicație a modului în care funcționează serviciul şi apoi este supus unui interviu de referințe.

În majoritatea cazurilor, bibliotecarul va încerca să ofere un răspuns imediat; atunci însă când este nevoie de o investigație mai complexă, utilizatorului i se solicită adresa de e-mail pentru a se răspunde ulterior.

La sfârşitul sesiunii de referințe, utilizatorului i se solicită să completeze un chestionar de evaluare, în scopul îmbunătățirii activității serviciului.

Virtual Reference Desk (VRD)

Virtual Reference Desk este un proiect finanțat de National Library of Education şi ERIC Clearighouse on Information an Technology care are drept scop crearea bazelor de date pentru un serviciu de referințe digitale realizat printr-o cooperare la nivel național.

Resursele şi serviciile oferite utilizatorilor constau în[19]:

- o bază de date (AskA + Locator) conținând peste 70 de servicii on-line, ordonate pe domenii, care pot răspunde întrebărilor/cererilor de informare ale utilizatorilor;
- o bază de date (Knowledge Base) în care sunt arhivate răspunsurile oferite utilizatorilor de servicii de tip AskA;
- Website-ul VRD, punct central de acces care furnizează informații despre serviciile de tip AskA considerate valoroase şi care oferă accesul la resurse ce vin în sprijinul organizațiilor care doresc să lanseze şi să administreze astfel de servicii;
- un ghid de instruire (Starter Kit) care furnizează sfaturi şi metode bazate pe experiența unor servicii performante şi pe cercetări de profunzime, destinat organizațiilor care doresc să-şi dezvolte servicii de tip AskA;

[19] *Ibidem.*, p. 17.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- o listă de discuții (Dig Ref Listserv) dedicată persoanelor (bibliotecari, profesori, oameni de afaceri, funcționari guvernamentali etc.) şi organizațiilor interesate de serviciile de referințe digitale.

Michigan Information Transfer Source (MITS)

Unul dintre serviciile alternative la care face trimitere IPL este Michigan Information Transfer Source (MITS), serviciu de informare comercial al bibliotecii Universității din Michigan.

Este vorba de un broker de informații care şi-a început activitatea în 1980 şi care oferă servicii de furnizare de documente, de traducere, de căutare în baze de date on-line, de cercetare bibliografică precum şi alte tipuri de servicii de informare destinate utilizatorilor nespecifici (companii, organizații şi persoane fizice din afara Universității).

MITS are acces la baze de date de interes general, cum ar fi National Newspaper Index sau Magasine Database, precum şi la baze de date specializate ca Mobility şi MEDLINE.

Biblioteca are acces la peste 6 milioane de titluri de carte, 100000 de titluri de publicații periodice, 3000 de rapoarte ale corporațiilor, la patente din SUA, la publicațiile asociațiilor şi organizațiilor profesionale, la publicații ale Națiunilor Unite şi la documente guvernamentale.

Taxele percepute pentru fiecare tip de serviciu (furnizare de documente, căutări în baze de date) sunt invers proporționale cu timpul în care utilizatorul doreşte să primească răspunsul la cererea formulată: cu cât răspunsul este mai mic, cu atât taxa este mai mare. Aceste taxe variază între 12-15 $, la ele adăugându-se costul convorbirilor telefonice, costul utilizării calculatorului (între 65-300 $/oră) şi costurile de expediere prin poştă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4.7. Accesul şi regăsirea informaţiilor în sistem electronic

Accesul la informaţiile electronice (care pot fi baze de date, informaţii text, informaţii grafice şi sonore, stocate pe un mediu electronic) sunt oferite prin intermediul unor servicii informaţionale care se pot grupa în două mari categorii:

1) *Servicii oferite prin consultarea bazelor de date stocate în sistemul propriu:*

- *accesul on-line al publicului la cataloagele electronice (OPAC)* permite interogarea bazelor de date bibliografice în vederea informării asupra fondului documentar existent în bibliotecă. Consultarea bazelor de date se efectuează de la terminale amplasate în locuri diferite, iar selectarea informaţiilor se realizează pe baza criteriilor oferite de softul utilizat pentru gestionarea bazelor de date;
- *accesul la bazele de date full-text* permite accesul la textul integral al unui document (carte, revistă), care poate include scris, imagini, planşe. Interogarea acestora şi regăsirea informaţiilor se realizează prin criterii stabilite de utilizator. Căutarea după subiect, fie prin cuvinte-cheie, fie căutare liberă pe text, este cea mai utilizată metodă.

Cele mai frecvente baze de date full-text sunt cele care conţin periodice fie numai în versiune electronică sau imaginea electronică a celor care apar şi în formă tipărită.

Cel mai adesea, bazele de date full-text utilizate în bibliotecă sunt create de alţi producători de informaţii (editorii de ziare, reviste sau alt gen de publicaţii electronice) şi sunt accesibile de la aceleaşi terminale ca şi bazele de date bibliografice;

- *accesul la resursele informaţionale pe suport CD-ROM*, care pot fi baze de date sau alte categorii de informaţii. Dat fiind facilităţile oferite de CD-ROM-uri, achiziţionarea şi utilizarea acestora este foarte frecventă în biblioteci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

2) *Servicii oferite pe baza accesului în rețele de informare automatizate*:

- *accesul on-line* la baza de date oferite de alte sisteme şi construite în sistemele respective;
- *accesul la serviciile oferite de rețele de informare* (Internet).

Accesul la bazele de date închiriate

Bazele de date închiriate sunt asemănătoare bazelor de date on-line. Diferența constă în faptul că serviciul de informare le închiriază de la producător şi le instalează pe stațiile de lucru locale, fiind accesibile fără să plătească la fiecare interogare a bazei de date, deoarece instituția plăteşte un abonament anual.

Accesul la aceste baze de date nu necesită cerințe pentru telecomunicații, deci prețurile sunt fixe.

Un dezavantaj al acestor baze de date este faptul că nu pot fi atât de des actualizate ca bazele de date on-line.

7.4.8. Accesul la Internet. Servicii oferite de Internet

Explozia informațională din ultimul deceniu, în care resursele de comunicații şi interconectarea au dobândit o importanță deosebită, a generat crearea Internetului, o rețea de rețele de calculatoare care acoperă tot globul.

Pentru a aprecia just indispensabilitatea acestei noi şi ofensive tehnologii şi rolul său major în amplificarea gradului de confort şi de informare a cetățeanului este de ajuns să prezentăm serviciile pe care acesta le poate oferi acum şi în perspectivă[20].

---

[20] BUTUC, Liviu. Internet între maxim de confort şi risc maxim. În: *Biblioteca Bucureştilor*, an 3, nr. 9, 2000, p. 30.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

E-mail (poşta electronică)

E-mail-ul este cel mai dezvoltat serviciu al Internetului, fiind echivalentul electronic al unui oficiu poştal. Prin intermediul acestui serviciu se pot transmite şi recepționa mesaje şi fişiere de la un utilizator la altul, care are şi el adresă de e-mail. Mesajul este livrat într-o „cutie poştală" (o locație de memorie în host-ul destinatarului – calculatorul gazdă) unde este păstrat iar destinatarul îl poate citi mai târziu).

Avantajele sistemului de poştă electronică: este mai ieftin, mai rapid, simplifică transmiterea corespondenței internaționale, poate crea liste de adrese.

Dezavantajele ar fi: mesajele pot fi citite şi de persoane neautorizate, destinatarul nu poate fi contactat imediat dacă nu se află în fața calculatorului iar un apel telefonic poate fi uneori mai rapid.

Adresa e-mail se prezintă sub forma:

utilizator@nume server.nume instituție.domeniu.

Utilizatorul este numele de legătură sau numele contului utilizatorului.

Numele serverului este numele sub care este identificat în Internet calculatorul gazdă, care stochează mesajele trimise utilizatorului respectiv.

Numele instituției este reprezentat de instituția unde se află calculatorul gazdă.

Domeniul poate indica tipul instituției (guvernamentală – gov, comercială – com, educațională – edu etc.) şi/sau codul țării.

Exemplu de adresă:

mianus@library.tuiasi.ro

(mianus – nume utilizator, library – nume server, tuiasi – nume instituție: Technical University Iaşi, ro – codul țării)

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Serviciul Telnet

Reprezintă aplicația ce dă posibilitatea de lucru între calculatoarele aflate la distanță şi accesul la serviciile şi programele pe care maşina de la distanță le asigură terminalelor sale locale. Odată conectat la calculatorul de la distanță, utilizatorul „intră" în el, direct din calculatorul propriu, respectând regulile şi metodele specifice sistemului respectiv.

Utilizatorul are nevoie de un nume şi o parolă pentru a-i fi autorizat accesul la host-ul respectiv, dar sunt şi multe sisteme care oferă acces liber.

Multe biblioteci îşi pun la dispoziție cataloagele şi multe alte informații utile prin Telnet, dat fiind şi timpul redus necesar conectării, comparativ cu interfețele grafice.

Există un program Hytelnet care are cea mai actualizată listă de biblioteci universitare şi poate fi accesat prin Web; adresa este: http://library.usask.ca//hytelnet/.

Serviciul FTP (File Transfer Protocol)

Serviciul, denumit astfel după protocolul de aplicații utilizat ftp (Protocol de transfer de fişiere), serveşte la transferul fişierelor între două calculatoare interconectate.

Prin intermediul acestui serviciu se pot prelua programe şi orice tip de document electronic. În mod normal avem acces (nume de utilizator şi parolă) la calculatorul gazdă.

Centrele FTP constituie un serviciu numit „Anonymus FTP", care permite oricui să acceseze serviciul FTP, prin conectarea sub numele de utilizator anonymus. Drept parolă în acest caz se poate folosi adresa de e-mail a utilizatorului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Accesul la resursele World Wide Web

1. Prezentare World Wide Web

World Wide Web, prescurtat www, Web sau W3, este cea mai importantă componentă a Internetului.

WWW este o interfață multimedia care se bazează pe tehnologia hipertext, care este un text simplu, dar a cărui „culegere" nu mai este neapărat liniară, ci conține conexiuni (elemente din document) care pot fi selectate şi care „leagă" documentele formând un „păienjeniş" de relații, ce stimulează şi interfețe productive între diverse componente ale cunoaşterii.

WWW este un sistem hipermedia care extinde hipertextul prin prezența multimediei, ceea ce presupune posibilitatea accesului la surse ce includ grafice şi figuri, imagini, sunete şi filme.

Adresa Web se prezintă în forma următoare: metoda://adresa/calea.

Metoda defineşte numele „protocolului Internet" utilizat pentru regăsirea unui document (ex.: http://, ftp://, news://), indicând faptul că documentul este o resursă www, ftp, news.

Adresa este numele calculatorului (serverului) pe Internet, în care se află stocat documentul. Ea apare în forma: site.subdomeniu.domeniu. Site-ul este numele calculatorului gazdă. Subdomeniul indică locul unde se află instalat calculatorul. Domeniul defineşte tipul instituției/codul țării în care se află calculatorul la care dorim să avem acces.

Calea este o listă de directoare sau numele fişierului ce conduc spre resursele căutate prin „/" (slash); pentru resursele hipertext numele fişierului se termină de cele mai multe ori cu extensia html.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Exemplu de adresă web: www.library.tuiasi.ro

Protocolul utilizat pentru conectare la documentele hipertext este HTTP (Hypertext Transfer Protocol), navigatorii utilizându-l pentru a transporta documentele hipertext.

HTML (Hypertext Markup Language) este limbajul în care sunt scrise documentele în web şi care este înțeles de toți navigatorii web-ului.

2. Accesul la resursele Web

Pentru a avea acces la informațiile stocate pe server trebuie să lansăm în execuție un program de navigare (browser) care „citeşte" documentele, le aduce şi le afişează în calculatorul nostru, din diverse surse.

Cele mai utilizate şi populare browsere sunt: Netscape şi Internet Explorer, care permit explorarea spațiului web.

3. Căutarea informațiilor pe Web folosind motoarele de căutare

Motoarele de căutare (search engines) sunt definite ca „servicii" de regăsire a informațiilor stocate în bazele de date, care descriu principalele resurse web. De fapt, aceste motoare sunt programe care stochează în memoria lor milioane de pagini web, care pot fi căutate utilizând diferite criterii.

Printre cele mai importante instrumente de selectare a informațiilor din web, se numără Altavista, care oferă şi traducerea on-line a paginilor web dintr-o limbă în alta, apoi Excite, Lycos, Infoseek, Hotbot etc.

Alte tipuri de servicii oferite de Internet

- publicarea electronică;
- videoconferințe;
- forumuri organizate pe site-uri;

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

- plimbări virtuale şi vizite la muzee şi expoziţii;
- rezervări de bilete, de locuri în hoteluri, la teatre, cinematografe;
- servicii bancare şi bursiere;
- comerţul electronic;
- jocurile electronice şi incursiunile în virtual de pe acum subminează partea de loisir consacrată lecturii cărţilor şi absoarbe segmentul populaţiei la domiciliu sau în barurile special amenajate de tip „Internet-Café";
- accesul la bazele de date full-text care conţin textul integral al unui document, inclusiv imagini, grafice, fotografii etc.;
- telerelaţii – a fi proactiv înseamnă a deschide un forum pe Internet, a încărca o imagine, a o modifica, a o relansa pe reţea sau, de ce nu, a inventa un serviciu şi a-l comercializa;
- anunţuri matrimoniale şi mariaje la distanţă prin chat-uri cu vizualizarea persoanei contactate;
- universitatea virtuală cu studii la distanţă prin intermediul reţelei (IDD);
- mondializarea difuzării cărţii. În acest sens editorii speră ca 95% din afacerile lor să fie în afara zonei tradiţionale de diseminare a produselor editoriale;
- Cyberarta;
- Cyberpolitica. Cyberlumea ne apare ca o agora ateniană în care electorul va fi într-un dialog continuu şi spontan cu administraţia.

Nu trebuie uitată uriaşa cantitate de informaţie utilă pe care această hipermemorie o poate înmagazina. Se apreciază că volumul de informaţii va fi de un milion de ori mai mare decât tot ce s-a scris de-a lungul istoriei până în prezent – o adevărată bibliotecă a bibliotecilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Acestea sunt doar câteva din binefacerile pe care Internetul le poate oferi, dar în acelaşi timp această tehnologie magică dar necenzurată poate să ne expună la riscuri pe care abia le bănuim.

Lipsa de securitate a datelor şi serverelor le poate face vulnerabile în faţa hackerilor specializaţi în spargerea de coduri, în operaţiuni frauduloase şi în introducerea de viruşi care pot „infecta" sau chiar distruge reţeaua.

Se vorbeşte deja de multe tipuri de viruşi: „viruşi simpli", „viermi" (worms), „cai troieni", „bombe logice", fiecare cu virtuţile lor contagioase. Şi mai periculoşi sunt aşa-zişii „crackeri" care penetrează softurile şi modifică subprogramele de protecţie ori site-urile în care intervin cu mesaje indecente, rasiste etc[21].

7.4.9. Serviciul de traducere

Unele biblioteci specializate (aparţin unor ministere, departamente guvernamentale, societăţi sau grupuri industriale) oferă servicii de traducere, pentru a putea pune la dispoziţia utilizatorilor documentele necesare într-o formă accesibilă lor.

Bibliotecarilor din aceste instituţii li se cere să cunoască limbi străine pentru procesele de catalogare şi clasificare. Traducerile de texte sunt efectuate de traducători foarte specializaţi.

Există în lume structuri specializate care au programe de traduceri şi care deţin indexuri ale specialiştilor traducători din diferite domenii ale ştiinţei.

---

[21] *Ibidem*, p. 31.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

7.4.10. Servicii specializate

Bibliotecarii din bibliotecile specializate pot oferi beneficiarilor analize sofisticate şi evaluări ale informației: ei localizează, accesează, citesc, prelucrează şi fac un rezumat al informației respective. Pot alcătui reprezentări grafice, compilări de date şi pot face recomandări pentru activitățile ulterioare. Pot alcătui un pachet de informații despre un competitor, despre tendințele actuale în industrie, despre aspecte financiare (rapoarte guvernamentale, informație tehnologică şi financiară, analize de investiții etc.), despre companiile care sunt implicate în vreun proces.

7.4.11. Servicii de bibliotecă pentru categoriile de public cu handicap

În orice țară civilizată, persoanelor cu probleme fizice li se acordă asistență pentru o cât mai bună integrare socială şi pentru a fi ajutate să ducă o existență normală. Bibliotecile publice moderne prevăd pentru asemenea persoane rampe care dublează scările, toalete speciale, servicii la domiciliu.

Un exemplu concludent îl reprezintă Biblioteca municipală din Moncalieri care a instalat în vederea primirii persoanelor cu handicap un punct de informare echipat cu:

- un ordinator cu ecran tactil care permite consultarea listei ultimelor achiziții, precum şi a activităților care se desfăşoară în bibliotecă;
- două posturi multimedia plasate la 72 cm înălțime, astfel încât să permită accesul cu scaune cu rotile;
- programe informatice utilizate atât de persoanele handicapate, cât şi de cele valide.

Bibliotecile româneşti, cu excepția, Bibliotecii Județene „Panait Cerna" din Tulcea, nu pot asigura deocamdată facilități

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

care presupun investiții, dar pot oferi cel puțin serviciul la domiciliu pentru persoanele cu handicap locomotor.

Servicii pentru nevăzători

În premieră, un serviciu pentru nevăzători a fost înființat de Biblioteca Județeană „Panait Cerna", Tulcea. În acest fel, un nou grup de utilizatori, până nu demult la periferia preocupărilor bibliotecii, capătă acces la facilitățile acesteia.

Printre serviciile oferite, întâlnim: audiții la cerere în cadrul secției de cultură şi educație muzicală; posibilitatea de a învăța o limbă străină de circulație internațională; întâlniri la sediul bibliotecii cu prilejul lansărilor de carte în prezența autorilor; lansările de carte braille, lectura revistei „Lumea noastră".

Biblioteca împrumută solicitanților la domiciliu casete audio cu înregistrări reprezentând pagini celebre din patrimoniul românesc şi universal, în limba română sau în limbi străine, în funcție de preferințe şi preocupări (muzică, nuvele, romane etc.) sau casete audio ale unor „dosare de presă" („presa vorbită"), realizată la cerere sau pe domenii de interes. De asemenea, biblioteca cooperează cu utilizatorii pentru elaborarea revistei „Biblioteca pentru nevăzători", începând din 1998.

Bibliotecile irlandeze reprezintă un alt exemplu cu mare experiență în dezvoltarea serviciilor pentru persoanele cu handicap vizual. De altfel, aici, biblioteca este considerată drept principala sursă de furnizare a acestor servicii.

Pentru a putea fi organizate servicii speciale de lectură pentru cei cu deficiențe de vedere, biblioteca publică a trebuit să stimuleze relațiile cu serviciile de asistență socială, cu asociațiile profesionale, cu voluntari, cu asociații umanitare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Drept urmare, crearea de documente speciale pentru cei cu deficiențe vizuale s-a dezvoltat în asemenea măsură încât a fost necesară creşterea numărului de biblioteci care deţin şi împrumută asemenea imprimate (în colecțiile bibliotecii trebuie inclus un fond special de publicații în braille şi înregistrări audio).

7.4.12. Servicii pentru vârstnici şi bolnavi

În țări dezvoltate precum Danemarca şi Spania bibliotecile acordă o atenție deosebită bolnavilor şi bătrânilor, prin organizarea unor biblioteci în spitale şi a serviciului la domiciliu.

7.4.13. Alte servicii

- biblioteci pentru părinți, în creşe;
- servicii de împrumut în spitale;
- teleconferințe pentru copiii bolnavi;
- servicii de împrumut la oficiile pentru străini sau în locurile în care se țin cursurile de alfabetizare pentru minoritățile etnice şi lingvistice;
- servicii de împrumut în localități izolate sau înființarea bibliobuzelor;
- servicii de împrumut şi acțiuni aferente cărții şi lecturii în aziluri de bătrâni; practicarea lecturii de către bibliotecari.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

CONCLUZII

Ştiinţa bibliotecilor, biblioteconomia cunoscută şi sub numele de „librarianship" în limba engleză, este un domeniu profesional de studiu; deşi mai sunt specialişti care afirmă că nu este o ştiinţă ea este studiată în toate şcolile de biblioteconomie şi ştiinţa informării.

Ştiinţa informării este o disciplină academică ce studiază producerea, colectarea, organizarea, stocarea, regăsirea şi diseminarea cunoştinţelor înregistrate. Uneori sintagma este greşit folosită ca sinonimă pentru ştiinţa bibliotecilor, deşi sunt discipline separate.

Absolvenţii acestor şcoli se ocupă în principal cu sarcini precum evaluarea, procesarea, stocarea şi regăsirea informaţiei, dar şi cu dezvoltarea colecţiilor şi produse şi procese bibliografice. La mijlocul anilor 80 aceştia se ocupau cu înregistrările scrise ale cărţilor, periodicelor şi partiturilor muzicale şi destul de puţin cu înregistrarea fotografiilor sau casetelor audio şi video.

În prezent bibliotecarii învaţă despre tehnologiile audio-vizuale şi calculatoare precum şi despre aplicaţiile acestora cum ar fi CD-ROM-ul şi Internet-ul. De asemenea ei asistă utilizatorii bibliotecilor în regăsirea informaţiilor şi îi ajută cu materiale şi echipamente.

Bibliotecarul este astăzi tot mai implicat în managementul sistemelor şi ştiinţa informării. Biblioteconomia se intersectează cu idei şi tehnologii din alte domenii cum ar fi ştiinţele sociale, ştiinţa calculatoarelor, cibernetica, lingvistica, managementul sau teoria sistemelor. De

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

asemenea împreună cu ştiința informării analizează diverse fenomene care afectează orice aspect al informației.

Specialiştii acestor domenii sunt interesați să determine aspecte precum: ciclul vieții şi utilitatea literaturii pe un subiect dat (bibliometria); impactul lecturii asupra grupurilor şi societăților (epistemologia socială); modele de responsabilitate de autor (analiza co-citatelor).

Biblioteca este numai una din multiplele alternative pentru stocarea informațiilor şi pentru servicii. Astfel de sisteme pot fi astăzi bazele de date, arhivele sau organizații precum şcolile, centrele medicale, companiile de calculatoare, centrele universitare de cercetare, companiile de abstracte şi indexuri care intră în competiție cu biblioteca. De aceea biblioteconomia împreună cu celelalte discipline cu care se intersectează (marketing, management) trebuie să ofere bibliotecii poziția de lider pe care o deținea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

BIBLIOGRAFIE

CIORCAN, Marcel. *Marketing şi publicitate în bibliotecă*. Bucureşti: Centrul de Pregătire şi Formare a Personalului din Instituţiile de Cultură, 1997.

Collection management in academic libraries. Ed. Clare Jenkins and Mary Morley. Hampshire: Gower, 1991.

Consultaţii de bilioteconomie. Vol. 1. Completarea şi organizarea publicaţiilor. Bucureşti: ISIAP, 1969.

DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală*. Bucureşti: Tipografia Universităţii, 1976.

DRIMBA, O. *Istoria culturii şi civilizaţiei.* Vol. I. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984.

ENACHE, Ionel. *Managementul bibliotecilor potrivit cerinţelor ergonomiei.* Bucureşti: Credis, 2001.

EVANS, E. *Developing library collections*. Littleton, 1979.

GEORGESCU-TISTU, N. *Cartea şi bibliotecile. Studii de bibliologie*. Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1972.

HARRISON, C.; BEENHAM, R. *The basics of librarianship*. London: Clive Bingley, 1990.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

JACKSON, S.L. *Libraries and librarianship in the west: A brief history*. New York, 1974.

JACQUESSON, Alain. *L'informatisation des bibliotheques*. Paris: Editions du Cercle de la Librairie, 1992.

JOHNSON, E.; HARRIS, M. *History of libraries in the western world*. Metuchen, N.J., 1976.

KOTLER, Ph. *Principiile marketingului*. Bucureşti: Teora, 1998.

KOTLER, Philip. *Managementul marketingului*. Bucureşti: Teora, 1997.

Managementul de bibliotecă. Editat de Ulrich Ribbert. Bucureşti: Ed. Kriterion, 1998.

Manuel des echanges internationaux de publications. Paris: UNESCO, 1964.

Mc KEE, Bob. *Planning libraries service*. London: Clive Bingley, 1989.

MOISE, Z. *Marketing prin intermediul târgurilor şi expoziţiilor*. Bucureşti: All, 1998.

MOLDOVEANU, Maria; IOAN-FRANC, Valeriu. *Marketing şi cultură*. Bucureşti: Expert, 1997.

MASSON, A.; PALLIER, D. *Les Bibliothques*. Paris: PUF, 1982.

NAUDÉ, G. *Advis pour dresser une bibliotheques*. Leipzig: Veb, 1982.

Non-standard collection management. Ed. Michael Pearce. Brookfield: Ashgate, 1992.

OLLE, J.G. *Library history*. London: Clive Bingley, 1979.

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

OLTEANU, V. *Din istoria şi arta cărții. Lexicon.* Bucureşti: Ed. Enciclopedică, 1992.

PENNA, C.V. *La planification des services de bibliotheques et de documentation.* Paris: UNESCO, 1971.

REGNEALĂ, M. *Studii de biblioteconomie.* Constanța: Ex Ponto, 2001.

REGNEALĂ, M. *Vocabular de biblioteconomie şi Ştiința Informării.* 2 vol. Bucureşti: ABIR, 1995.

REGNEALĂ, M. *Vocabular E-R / R-E de biblioteconomie şi ştiința informării.* Constanța: Ex Ponto, 1999.

RICHTER, Brigitte. *Ghid de biblioteconomie.* Bucureşti: Grafoart, 1995.

SALAUN, J.M. *Marketing des bibliotheques et des centres de documentation.* Paris: Editions du Cercle de la Librairie, 1992.

SPILLER, David. *Book selection.* London: Binglez, 1986.

STOICA, Ion. *Informație şi cultură.* Bucureşti: Ed. Tehnică, 1997.

STOICA, Ion. *Interferențe biblioteconomice.* Constanța: Ex Ponto, 1997.

STOICA, Ion. *Structuri şi relații informaționale în dezvoltarea învățământului şi a cercetării româneşti.* Bucureşti: Alternative, 1997.

STUEART, R. ; MORAN, B. *Management: pentru biblioteci şi centre de informare.* Bucureşti: ABBPR, 1998.

SUTTER, Eric. *Services d'information et qualite: comment satisfaire les utilisaters.* Paris: ADBS, 1992.

WILSON, J.A. *The culture of ancient Egypt.* Chicago, 1951.

VERIFICAT 2017

VERIFICAT 2007

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

Tiparul s-a executat sub cda 940/2002
la Tipografia Editurii Universităţii din Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

DATA RESTITUIRII		
- 3 NOV. 2015		

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://unibuc.ro